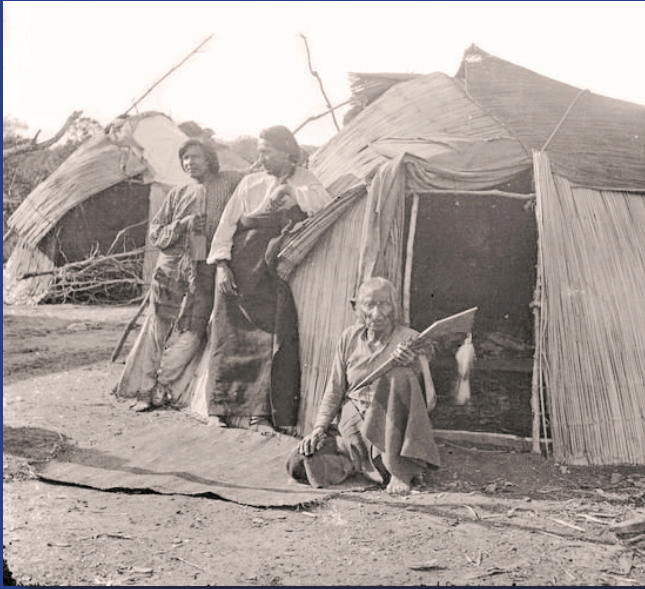

6

TRO RESSONANT
L'autobiografia d'un indi americà
Paul Radin

Colecció Antropologia Mèdica

1. *Migraciones y salud*, varis autors
Josep M. Comelles, Xavier Allué, Mariola Bernal,
José Fernández-Rufete, Laura Mascarella (comps.)
2. *Antropología y enfermería*, varis autors
Maria Antonia Martorell, Josep M. Comelles,
Mariola Bernal (eds.)
3. *Medicina, màgia i religió*, W. H. R. Rivers
Àngel Martínez Hernáez (ed.), Chris Scott-Tennent (coord.)
4. *Of Bodies and Symptoms*, varis autors
Sylvie Fainzang, Claudie Haxaire (ed.)
5. *Mejor dejarlo tranquilo*, Rimke van der Geest
Lourdes Márquez Blázquez (trad.)
6. *Tro ressonant*, Paul Radin
Àngel Martínez Hernáez (ed.), Chris Scott-Tennent (coord.)

TRO RESSONANT

Els Nostres Clàssics, 2

A Chris Scott-Tennent
In memoriam

But that I not intend in full discourse
To progress out his life, I could display
A good man in each part exact and force
The common voice to warrant what I say.
For if his fate and heaven had decreed
That full of days he might have liv'd to see
The grave in peace, the times that should succeed
Had been best-speaking witnesses with me

W. SHAKESPEARE. *A funeral elegy for Master William Peter*

PAUL RADIN

TRO RESSONANT

L'autobiografia d'un indi americà

Edició catalana per ÀNGEL MARTÍNEZ HERNÁEZ

Coordinació de la traducció

CHRIS SCOTT-TENENT

Equip de la traducció

MIREIA BALL-LLOSERA MASSA

ELENA CERDÀ GÓMEZ

ALBA FERNÁNDEZ MARÍN

ÀNGELA GILABERT RODRIGUEZ

LARA INSA PASAMONTE

MÓNICA ISERN GÓMEZ

ELISABET LARA QUEROL

OLGA PAREDES GARCIA

SILVIA PISABARRO SARRIÓ

LAURA ROCAMORA ANTÓ

M. GLÒRIA VEGA MESTRE

Tarragona, 2012

Títol original: *Crashing Thunder*

Edita:

Publicacions URV

1.ª edició: maig del 2012

ISBN: 978-84 -8424-210-9

Dipòsit legal: T-601-2012

Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili:

Av. Catalunya, 35 - 43002 Tarragona

Tel. 977 558 474 - Fax: 977 558 393

www.publicacionsurv.cat

publicacions@urv.cat

El bloc de la col·lecció:

<http://librosantropologiamedica.blogspot.com/>

Consell editorial:

Xavier Allué (URV)

Josep Canals (UB)

Josep M. Comelles (URV)

Susan DiGiacomo (URV)

Mabel Gracia (URV)

Angel Martínez Hernaez (URV)

Enrique Perdiguero (UMH)

Oriol Romaní (URV)

Imatge de la coberta: *Wakandjaxega (Yellow Thunderbird) a Winnebago chief who reputedly was a centenarian when the picture was taken*, Henry Hamilton Bennett, Wiscounsinn Historical Society, <http://ves.cat/baF_>.

Aquesta edició està subjecta a una llicència Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported de Creative Commons. Per veure'n una còpia, visiteu <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/> o envieu una carta a Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

¶ Aquesta editorial és membre de la Xarxa Vives i de l'UNE, fet que garanteix la difusió i comercialització de les seves publicacions a escala estatal i internacional.

SUMARIO

Pròleg a l'edició catalana	9
Pròleg	13
Introducció	17
1. Primera infància	25
2. El meu cunyat Núvol de Tempesta	29
<i>Les pregàries als esperits</i>	32
3. El dejuni	37
<i>La història del meu avantpassat Wesbgisbega</i>	39
<i>El meu avantpassat Jobenangiwinxga</i>	41
4. Records d'infància	47
5. Noms	49
<i>La història de l'origen del nostre clan</i>	49
6. Històries	55
<i>La història del Coiot i el fantasma</i>	55
<i>La història de l'home que va venjar la mort de la seva dona</i>	57
<i>La història de l'home que va rescatar la seva dona de la terra dels esperits</i>	60
<i>El Coiot va a la guerra</i>	63
7. Les ensenyances del meu pare	65
<i>I</i>	65
<i>II</i>	67
<i>III</i>	71
8. Festeig	77
9. L'experiència de dejuni del meu cunyat	81
10. El banquet del feix de la guerra	83
11. Passeig i caça	89
12. El meu avi m'adopta	91
13. Un funeral al clan dels Ocells Tronadors	93
14. La Dansa Medicinal	101
<i>El camí de la vida</i>	103
<i>La història de l'origen del món</i>	107

15. Matrimoni	117
16. Espectacles	119
17. Una dona m'embruixa	121
18. El meu germà és assassinat	123
19. L'efecte d'una benedicció fingida	125
20. Tinc una baralla	127
21. Llibertinatge	131
22. Matem un dels potawatomis	133
23. Viatjo a Nebraska	137
24. Una dona discuteix amb mi	141
25. Tinc síndrome d'abstinència	143
26. Em detenen per assassinat i em declaro culpable	145
27. La personalitat del potawatomi assassinat	149
28. La vida a la presó i el judici	151
29. La meva posada en llibertat i el primer contacte amb el cactus peiot	153
30. Menjo peiot	159
31. Els efectes del peiot	163
<i>La conversió de John Rave a la religió del peiot</i>	163
32. Em converteixo	169
33. Veig Déu	171
34. Visions	173
35. Tinc una experiència estranya	177
36. Final	181

PRÒLEG A L'EDICIÓ CATALANA

El llibre que el lector té a les mans ha estat considerat una fita de l'etnologia que inaugurarà per alguns el gènere —literari i antropològic— de narratives autobiogràfiques dels indis americans. L'etnòleg Paul Radin, amb el seu característic esperit de mostrar-nos la cultura del winnebago “tal com ells i elles eren”, va ser l'artífex d'aquesta fita. Es tracta d'un text extraordinàriament vívid que ens endinsa en el món cultural d'aquest grup ètnic a partir de l'experiència d'un dels seus individus, en un escenari de profunds canvis i transformacions socials. L'objectiu de Radin va ser copsar el món emocional d'un indígena americà des del seu propi punt de vista, intentant eliminar les interferències de l'etnògraf i mantenint el llenguatge col·loquial.

Paul Radin va néixer el 1883 a Lodz, actual Polònia, però el 1884 la seva família es va traslladar a Nova York. Fill d'un metge i rabí reformista, va iniciar estudis de zoologia, si bé poc després es va interessar per l'antropologia i es va sumar al grup d'il·lustres alumnes (Lowie, Kroeber, Sapir, Wissler, Goldenweiser, etc.) que van estudiar sota la direcció de Franz Boas a la Universitat de Colúmbia. Va obtenir el doctorat el 1911. De caràcter inquiet i independent (per alguns, un autèntic *outsider* i, fins i tot, un anarquista radical), Radin va treballar al llarg de la seva vida en diverses institucions universitàries dels Estats Units i d'Europa, en les quals va estar sempre períodes no gaire llargs. La Universitat de Califòrnia a Berkeley, on va coincidir amb Kroeber i Lowie, la Universitat de Chicago, la Universitat de Cambridge, l'Institut Carl Jung o la Universitat Brandeis a Massachusetts, on va dirigir el Departament d'Història de les Idees fins a la seva mort, el 1959, són algunes d'aquestes institucions.

El grup cultural que va captivar l'atenció antropològica de Radin va ser, sens dubte, el dels winnebagos, sobre els quals va

escriure la seva obra magna, *The Culture of the Winnebago, as Described by Themselves* (1949). No obstant això, a la seva experiència etnogràfica i en alguns casos lingüística va incloure altres grups com els ojibwes, els fox, els zapoteques, els wappo, els wintun i els huave. Nianajinga (*Stands-on-Water* en anglès, El Que és a l'Aigua, o Sobre l'Aigua), com els winnebagos anomenaven Paul Radin, va tractar al llarg de la seva vida diferents temes d'interès antropològic com la teoria i els mètodes d'aquesta disciplina, l'organització social, les llengües indígenes i fins i tot la cultura material, però on va destacar fonamentalment va ser en les seves aportacions a la religió i el món ritualista; temes que, com la "mentalitat indígena", seran omnipresents a la seva producció bibliogràfica. Característica de Radin serà l'aplicació d'un empirisme extrem i una separació entre les fonts (narratives dels informants indígenes) i les interpretacions de l'antropòleg que alguns consideraran exasperants, si no una artificialitat, ja que és l'etnògraf (narrador invisible) qui finalment actua com a realitzador i organitzador de l'obra. El desig d'eliminar les interferències és el que explica que la narrativa que aquí presentem adquireixi qualitat de testimoni en primera persona i que el segon narrador (el mateix Radin) es mantingui en una més que discreta posició.

Crashing Thunder ("Tro Ressonant") va ser publicat originalment com a volum de les Publicacions d'Arqueologia i Etnologia Americanes de la Universitat de Califòrnia, i posteriorment per D. Appleton Co. per al gran públic. És per això que la versió d'Appleton, que ha estat la utilitzada per a aquesta traducció, presenta un pròleg i una introducció del seu editor, que hem respectat a l'edició en català, ja que permeten al lector fer-se una idea del context i la metodologia que va fer servir Paul Radin per a la seva elaboració. Les dues edicions mostren diferències notables. La primera té més de 350 notes de Radin, que es veuen ostensiblement reduïdes a la segona, on la narrativa inclou canvis de sintaxi i formals, així com una ampliació del relat realitzada pel seu curador. És un text que pot complementar-se a la perfecció amb l'autobiografia de Mountain Wolf Woman, germana de *Crashing Thunder* (Tro Ressonant), que va ser editada anys més tard per Nancy Oestreich Lurie. Si difícilment comptem amb autobiografies indígenes, pensar

que disposem de dues, ja no del mateix grup sinó de la mateixa família, pot considerar-se un luxe antropològic.

El grup ètnic del qual parla aquest narrador “invisible” que és Radin és el més conegut com *hochunk*, ja que *winnebago* és un exònim, o nom utilitzat pels grups veïns de llengua algonquina. Concretament, *winnebago* significa “el poble de l’aigua estanca-da”, mentre que l’autònim *hochunk* ha estat traduït de forma diversa, com “el poble del peix gran”, “el poble de la gran veu”, “el poble de la llengua original” o simplement com “el poble”, tal com avui en dia s’autodenomina aquest grup legalment a la Constitució de la Nació Hochunk. Es tracta d’un grup de la família lingüística sioux-catawba, la segona llengua nativa amb més parlants després de la família algonquina. Però no descriurem aquí la llengua ni la cultura hochunk; en homenatge a Paul Radin i al seu escrupolós respecte per les versions natives, deixem que el testimoni d’un hochunk ens guïi en aquesta aventura de coneixement.

Després d’escriure aquest pròleg vaig rebre la notícia de la mort sobtada d’en Chris, col·lega i amic. Els dos vam pensar en la traducció d’aquest text clàssic de l’antropologia com una forma de recolzar el treball dels seus alumnes de l’assignatura “Pràctica de la traducció” a la Universitat Rovira i Virgili. Així ho vam fer amb un text anterior, publicat també en aquesta mateixa col·lecció (*Medicina, màgia i religió* de W.H.R. Rivers). Recordo encara el seu darrer email d’entusiasme amb aquest projecte: “100% enllestit. Finalment t’adjunto la versió final...”. Com molts col·legues i amics de la URV, t’enyorarem Chris.

ÀNGEL MARTÍNEZ HERNÁEZ (*Mana*)
(*Oape Madiba ohani*)

PRÒLEG

Per la majoria de persones l'indi americà encara posseeix un gran atractiu, que, d'alguna manera, constitueix un dels obstacles més importants a l'hora de conèixer-lo tal com és. Així ha estat des del descobriment del continent. En aquella època eren l'or i les perles els que provocaven una fascinació màgica; avui és la creença que, d'alguna manera, els indis encara viuen en aquella condició semiarcàdica tan agradable de simplicitat que tantes ànimes encara enyoren, especialment les d'aquells que viuen a la ciutat. No aporta res de positiu considerar sentimental aquesta gent. Hauríem de recordar sempre que, des de l'època en què els cronistes espanyols van començar a escriure les seves versions d'El Dorado i de la gent peculiar que hi vivia i dels seus costums encara més peculiars, l'indi ha estat un símbol de joventut i llibertat d'expressió, de llibertat de les cadenes produïdes per la repressió de la civilització. Com Siegfried, ell coneixia el llenguatge dels ocells i tractava amablement la natura. Un repertori immens de literatura ha crescut dins aquest simbolisme de l'indi, especialment a França.

Sembla gairebé un sacrilegi jugar amb aquesta visió o qüestionar-la, i el primer resultat d'una "investigació científica" ha de deixar una molt mala sensació de malson. Aquest és, sense cap dubte, el preu tan car que tots els sentimentals han de pagar pel pur plaer que han tingut de recrear-se en una felicitat fictícia de la qual han de ser despertats bruscament i sense miraments. Encara que això em sembla, com a mínim, una injustícia i una concepció extremadament errònia del romanticisme. Trobarem, de fet, infinitament més romanticisme —si és romanticisme el que estem buscant, i la majoria de nosaltres ho fem— intentant obtenir una explicació més o menys acurada de què és en realitat aquest indi de la imaginació de la nostra infantesa, de com pensa, sent, reacciona, s'adapta a les condicions variables de la vida, que assajant totes les escenes de Chateaubriand i Cooper.

Però un cop ens hem imposat aquesta tasca de descobrir com és realment l'indi autèntic, ens trobem de seguida enmig d'un mar de problemes. Un dels inconvenients més importants en l'estudi de comunitats primitives és, de fet, la dificultat d'obtenir una visió interna de la seva cultura per iniciativa pròpia i dels seus llavis. Però no afalaguem l'investigador: un informador natiu està molt interessat a satisfer les seves exigències. Les limitacions imposades —pel que fa a la natura i a l'abast del coneixement que se n'obté— encara s'incrementen més per les circumstàncies en què normalment es transmet aquest coneixement. Aquestes circumstàncies tendeixen a destruir pràcticament tots els valors subjectius associats al ritual en concret, el mite, etc. que és narrat.

Com es pot remeiar aquest important problema? Només hi ha una manera: que hi hagi un natiu que doni la seva versió en la seva llengua materna. Llavors el problema es limita a trobar aquest natiu. Aquesta és la tasca que em vaig imposar, i amb una mica de sort ho vaig aconseguir. Com que la forma en què ho vaig assolir és una història interessant i reveladora, espero que se'm perdoni per explicar-la amb alguns detalls.

L'any 1909 vaig començar treballs de camp entre els indis winnebagos que vivien a la part de Nebraska, a la vora del riu Missouri, aproximadament vint-i-cinc milles al sud de la ciutat de Sioux, a l'estat d'Iowa. Aquests indis tenien la reputació de ser bastant conservadors. El fet que una missió presbiteriana només hagués aconseguit convertir una sola família en disset anys, família que va morir cruelment i sense descendència, potser ho confirma.

Entre aquests indis vivia una família anomenada Serp Escopidora, que constava d'un pare i un considerable nombre de fills ja adults. Dos d'ells eren homes bastant coneguts a la tribu per força motius. Aquests dos indis van convertir-se en els meus principals informadors. Tots dos havien tingut vides molt emocionants, ja que havien viscut la sèrie d'aventures habitual en la majoria de grups d'indis d'aquella regió; ara, ells hi havien afegit en primer lloc un assassinat, i després una conversió. El gran semblava, de tots dos, el que més talent tenia amb diferència. La seva memòria era realment prodigiosa. Em va narrar una cerimònia que li va costar dos mesos d'explicar-me, treballant pràcticament sis hores

al dia. Però el més rellevant és que just en aquell moment em va introduir dins les vides dels winnebagos. Jo era el predestinat que havia intuït quin era el moment apropiat per adreçar-se als winnebagos. Aquesta llegenda va ser la que va explicar acuradament als seus familiars i que posteriorment va incloure en certs fragments autobiogràfics. Va ser gràcies a ell que vaig obtenir un breu esbós de records que, curts com eren, em van aclarir més el concepte d'indi autèntic que cap de les coses més elaborades que havia recopilat en la forma "externa", que és l'orgull del procediment científic entre els etnòlegs.

Va ser després d'examinar aquests "records" que em va venir la idea de l'autobiografia real. Després de sentir parlar una mica de les aventures i els entrebancs de Tro Ressonant, el germà petit de la família, que semblava que portés tots els senyals de l'ascens del llibertí, li vaig plantejar la idea i vaig rebre una resposta afirmativa, però per compromís. Durant tres anys em va evitar amb una excusa o una altra fins que una pobresa passatgera el va obligar a acceptar escriure en un sil·labari ara usat pels winnebagos la història fascinant de la seva vida. Recordo molt bé com n'estava de preocupat després d'haver acceptat. Després d'escriure la primera part em va venir a veure a mitjanit, molt nerviós, dient que no volia continuar perquè el que havia de dir no seria agradable per a les persones blanques que ho podrien llegir després. Quan les seves pors es van calmar va seguir, i en quaranta-vuit hores tot el manuscrit va estar fet.

És aquest mateix manuscrit traduït literalment el que es presenta aquí. No s'hi ha introduït cap canvi, encara que algunes coses que Tro Ressonant m'havia narrat en altres ocasions, i que per aquesta raó a l'autobiografia només surten esmentades, les he afegit al lloc apropiat. Tot el manuscrit prové directament d'ell i va ser escrit en versió original i en primera persona. No és necessari insistir en el fet que no l'he influenciat en res ni directament ni indirectament.

Fa uns anys aquesta autobiografia va ser publicada amb notes com a document etnològic en les Publicacions d'Arqueologia i Etnologia Americanes de la Universitat de Califòrnia, i va ser titulada *L'autobiografia d'un indi winnebago* (volum XVI, número 7). Agraeixo molt la generositat de les autoritats de l'editorial de

la Universitat per permetre aquesta reedició per a un públic més ampli, que ha estat en part tornada a traduir i considerablement ampliada per les incorporacions abans mencionades.

PAUL RADIN

INTRODUCCIÓ

L'home amb sentit comú, l'home del carrer, ha estat sempre respectuós, tot i que escèptic, amb l'erudit acadèmic, en especial quan aquest tracta el tema de l'home i les seves emocions i generalitza etapes de la vida. Com que té aquesta concepció, li és molt difícil entendre'l. L'encant que va tenir l'home culte durant tant de temps i que li donava una capacitat il·limitada per entendre-ho tot s'ha anat evaporant a poc a poc, però amb bona lletra, durant l'última generació. Ara estem bastant disposats a admetre que l'economista i el sociòleg, el psicòleg i l'historiador, són capaços de cometre —i sovint cometen— els errors més absurds i vergonyosos quan se senten forçats a tractar l'home amb les seves dèries, contradiccions i la seva carència d'objectius. Potser aquest factor més que cap altre ha portat a la caracterització popular de la història com a agradable i amable, però alhora com un registre totalment imaginat de l'home com mai ha existit. Podem omplir les nostres biblioteques i arxius públics amb tants detalls com vulguem sense millorar la situació ni eliminar la tergiversació i absurditat de la història com habitualment se'ns presenta. L'home autèntic, l'home tal com és de veritat, no se'ns presentarà mai d'aquesta manera.

No hi ha res nou en aquesta crítica. Molts de nosaltres hem sospitat sempre que aquest era el cas i, com a remei, hem buscat instintivament refugi en cartes i autobiografies d'homes de l'època. Però les cartes i autobiografies escrites per ciutadans de civilitzacions tan complexes, com també les dels nostres temps, representen sovint distorsions de la realitat, conscients o —millor— inconscients, de la gent que les va escriure. La nostra inclinació per les convencions i la correcció encara dificulta més les revelacions vertaderes. Cap home que consideri que els seus pensaments, sentiments i accions tenen prou importància per incloure'ls en un diari o en una autobiografia mai admetrà davant seu

ni davant del món per al qual escriu que la seva vida no ha estat una unitat o que no ha portat a poc a poc a un clímax anunciat. Es pot algú imaginar un home, en la nostra societat, escrivint una autobiografia en què admeti que la seva vida ha resultat ser una decepció o que no ha estat més que una ploma al vent? Encara que, tot sigui dit, moltes vides ho són, fins i tot les d'alguns que escriuen autobiografies.

El valor i la importància d'aquesta autobiografia no rau simplement en el fet que és un document totalment únic d'aquest tipus —l'única versió que s'ha obtingut mai d'un home que anomenem primitiu—, sinó en el fet que aquest individu en concret es prengué seriosament aquesta tasca i intentés crear un informe totalment honest de la seva vida, que arriba fins i tot a ser desconcertant. Aparentment va procedir amb seguretat, encara que a nosaltres ens pugui resultar estrany que, independentment que les accions i els pensaments hagin estat poc o molt perjudicials per a la reputació d'un home, és impossible eliminar-los. Ara, aquest indi americà va fer una cosa, en aquesta direcció, encara més important: mai va confondre la seva reputació ni les seves descripcions d'ell mateix amb el seu jo real. No va caure en cap moment en l'error dels escriptors de la majoria de les nostres pròpies *confessions*. No, ell no es dona cops contra la paret ni es compadeix dient "Pare, he pecat", ni tampoc s'indigna pensant "Que dolent que he sigut". Gens ni mica. Disculpar-se és l'última cosa que li passa pel cap. En cada moment s'accepta i té un bon concepte d'ell mateix. Els lectors notem aquesta seguretat des de la primera pàgina. Allí ens informa, com qui no diu res, que poc abans de néixer un membre molt important de la tribu li havia dit a la seva mare que estava a punt de donar a llum un home poc corrent! Si hagués estat tan manipulador com els herois de la majoria de les autobiografies, hauria fet d'això el tema central de la seva vida i s'hauria dedicat a demostrar o refutar aquesta profecia.

Però no fa res per l'estil. Quan no era més que un nen petit, tal com explica, va sentir el que s'havia profetitzat d'ell. Ell ho accepta, i intenta impressionar el seu entorn amb aquesta realitat, però no veu la necessitat de viure-la excloent-hi totalment els altres fets de la seva vida. Això s'ha de tenir en compte, ja que és un home poc corrent, tant en caràcter com en intel·ligència. Poca

gent de cap comunitat civilitzada o incivilitzada ha tingut mai una experiència tan plena de la vida amb tota la seva complexitat. En comparació, la vida de Benvenuto Cellini va ser monòtona. Tot i així, cap home s'ha pogut estar d'exagerar aquestes experiències que poden ser d'interès d'una audiència imaginària com ho ha fet aquest "salvatge" sense instrucció. Ell mai oblida com eren els fets reals. En el moment més tens de la seva vida, quan sense adonar-se'n es troba convertit a una nova religió i veu visions del tot beatífiques, es resisteix a exagerar, i es permet en el moment més oportú enfonsar-se en una decepció poc important simplement perquè ha resultat ser una decepció.

El ritme de la seva vida, com el de la majoria de gent, és una sèrie de clímaxs i decepcions, i així ho descriu. Comença la seva vida amb una mentida i després es veu implicat en un assassinat i una conversió. Dedicava molta part de la seva vida a orgies sexuals i a borratxeres. Però tant els plaers com el sofriment profund formen part de la seva vida. El seu germà petit és mort, assassinat. Anhela venjança i per desesperació desitja la mort. Com tanta gent que el precedeix i que el seguirà, busca l'oblit en la beguda. Tot i això té la franquesa desconcertant i sorprenent d'admetre que al cap d'un temps li agrada tant beure que oblida el seu propòsit.

Pateix síndrome d'abstinència i comparteix amb Burns l'estranya i alhora bona fortuna de veure fantasmes begut. Però els seus fantasmes són més aterridors. Són els fantasmes d'homes que va conèixer molt bé i que ara van a cavall cantant una cançó amb un tema molt antic: "Tots hem de morir algun dia: llavors, quin valor tenen les coses?".

En tornar a estar serè descobreix que ha afegit una experiència nova a la seva col·lecció ja rica: s'ha fet poeta, i la seva cançó ha acabat sent una cançó de taverna coneguda. Després, quan es converteix, veu Déu, s'identifica amb ell, amb l'ànima i amb el pensament mateix. Arriba a la conclusió filosòfica sorprenent —anant d'una deducció a una altra— que ell és el seu pensament i, des d'aquí, torna a arribar a la conclusió perfectament lògica que, encara que és viu, la relació amb el seu cos s'ha acabat. Quan es recupera de la seva al·lucinació fa com si res no hagués passat. No es torna boig ni confon la seva al·lucinació amb la realitat.

Quan era un nen era molt poc influenciable, i després va passar successivament del paper d'home de poble al de proxeneta, lladre, assassí i covard, fins a arribar a convertir-se en un filòsof excel·lent i en alguna cosa semblant a un moralista. I tot i això, ell se sent sempre igual, ni millor ni pitjor al final que al principi. Ell no es jutja ni valora el que ha fet. En la seva opinió, no és millor quan aconsegueix viure d'acord amb un model d'autocontrol que l'hauria convertit en un heroi en qualsevol biografia europea que quan, per lliurar-se de la presó, de la forma més egoista possible, traeix els seus companys, que havien participat en un assassinat que ell havia planejat i pel qual s'havia endut tots els mèrits. No es planteja la idea del bé i el mal, perquè la tasca que s'ha imposat no suposa jutjar-se sinó donar una versió tan acurada de la seva vida com sigui possible.

Seria incorrecte i fins i tot estúpid imaginar que no tenia principis, que era poc intel·ligent o que no feia gaires dels esforços místics que molts de nosaltres fem. De fet, es podria dir que tota la seva vida va estar dirigida a buscar una experiència que, pel fet de ser poc influenciable quan era petit, no havia pogut obtenir. Cada membre de la tribu a la qual pertanyia obtenia l'experiència religiosa bàsica a l'adolescència. Consistia a dejunar, a retirar-se de nit a un lloc solitari i inaccessible, on es pogués comunicar íntimament i sense interrupcions amb els déus. La majoria de joves ho aconseguen. Era una vergonya no fer-ho. Tot i això, ell no ho va fer. Encara que va mentir al seu pare dient-li que havia estat beneït tal com cal, no es va enganyar mai a ell mateix. El seu fracàs a l'hora d'experimentar el que els altres havien viscut va ser sempre un estigma per a ell, i en la seva línia inconseqüent va intentar trobar-hi substitut. Quan per fi va tenir l'experiència que havia estat buscant, encara que li va arribar de la forma més enrevessada i inesperada possible, de seguida ho va reconèixer: estava satisfet, i va tornar-se bona persona, fins i tot des del punt de vista d'un cristià. Un home a qui li hagi pogut passar això clarament té principis espirituals o morals. Ell no feia res més que ser fidel a la tasca que voluntàriament s'havia imposat quan va decidir escriure un informe de la seva vida, quan es va negar a veure-hi un propòsit del qual mai s'hauria desviat i que hauria tapat tota la resta. La seva conversió final i la renovació espiritual

i moral no eren, per tant, per ell, una reacció en contra dels seus vicis ni el final d'una recerca interna llarga i continuada. Per ell es tractava d'un esdeveniment més.

Aquí tenim un tema que ens podria donar dotzenes d'herois. El nostre autor, en canvi, no té cap pretensió de ser-ho. Ell no es considera superior en cap situació, ni tan sols cap al final. A totes les temptacions de la vida a les quals pot caure, ell hi cau. Inclús en el moment decisiu de la seva vida, abans de prendre la medicina que el portarà a la conversió, fa l'observació sincera següent: "Jo em pensava que els estava enganyant i ells es pensaven que m'estaven convertint!". La vida i les seves emocions i canvis d'ànim el sacsegen sense parar, i no es veu en cap moment una direcció consistent. El que ni la vida ni la seva naturalesa poden fer, de cap manera, és convèncer-lo de creure que és un altre home diferent del que és, ni que ha tingut una experiència quan ell sap que no l'ha tingut.

Aquí es troba el valor essencial d'aquest document per a tots aquells interessats en la *comédie humaine*, sigui professionalment o per entreteniment. Aquí tenim un home amb una capacitat poc corrent d'expressar-se i, afortunadament, lliure de les nostres convencions i normes tradicionals, que s'imposa la tasca de complaure un home blanc receptiu a les seves explicacions escrivint el que considera important i significatiu de la seva vida. Quins esdeveniments seleccionarà? Començarà per l'últim acte i anirà cap enrere, és a dir, intentarà demostrar com totes les experiències de la seva vida l'han portat a l'èxit d'arribar als quaranta-cinc anys? Tal com hem indicat, té prou motius per considerar-ho així, ja que als quaranta-cinc anys ha tingut aquella experiència que s'havia perdut quan era jove. Però ell és un psicòleg massa bo per autoenganyar-se amb un pensament així.

Per tant, comença pel principi. Descriu el seu naixement minuciosament, i fa el mateix amb la seva infància i amb la formació d'alguns hàbits que nosaltres considerem trivials, com per exemple com va adquirir l'hàbit de menjar de pressa o el costum de prendre la manta a la gent amb qui dormia. La seva vida per ell té un significat molt específic, i descriu els seus moviments més significatius de la infància i la joventut amb una perspiciàcia i

precisió que estarien a l'altura del millor novel·lista psicològic. Detalla el moment precís en què va començar a tenir memòria i després els primers contactes amb el sexe. Explica meravellosament el moment en què va tenir el desig "de ser agradable per al sexe contrari". Des del començament, tal com he indicat reiteradament, és sorprenentment insistent a separar el que ha viscut del que hauria d'haver viscut. Anteriorment hem vist que explica molt decidit el moment que va viure quan va fracassar en la comunicació amb els esperits durant el dejuni que va fer quan era jove, encara que s'havia esforçat per aconseguir aquesta comunió tan desitjada amb els déus. Com que no té el caràcter prou fort com per admetre el seu fracàs, enganya els seus pares. De la mateixa manera ens confessa que durant la joventut va tenir molt d'èxit amb les noies. Aquí, una altra vegada, no pot resistir la temptació de fer veure que era un home amb molt d'èxit?

Tant psicològicament com humanament, el més interessant aquí no és el fet que sap la diferència entre la realitat i la ficció social que desitjaria tenir, sinó que no és mai cínic. Ho evita, ja que no s'amaga de res, i per tant el cinisme és innecessari. No necessita cap mecanisme de defensa. Està donant una descripció de la seva vida i si això va passar durant la seva vida, a causa de certes febleses de caràcter, aparentment la mentida hauria d'estar per damunt de la veritat. No obstant això, gràcies a la seva honestat, mai hi va estar. Com s'ho va fer per no confondre-les més és un misteri per a mi. Això ens demostra que és un home que té una personalitat amb moltes facetes, i al mateix temps amb una personalitat notablement desintegrada. És a aquesta personalitat múltiple a la qual hauríem d'atribuir la seva facilitat per viure el període de la vida que tot just està descrivint. Encara que escriu l'autobiografia quan és un adepte incondicional d'una secta religiosa nova que ha trencat amb el rerefons cultural antic, això no afecta la precisió ni l'aproximació comprensiva amb què descriu aquest rerefons. Mai s'oblida d'ell mateix ni llença diatribes contra el passat. Quan descriu la seva infància és un nen; quan descriu la seva joventut, un jove; quan descriu la Dansa Medicinal, un membre d'aquella comunitat, i, finalment, quan descriu la religió nova ho fa com un adepte incondicional. Tot en el lloc i en el temps adequat.

D'aquesta manera passa per la vida o, més ben dit, la vida passa per ell —mentint, presumint, fanfarronejant, robant, assassinant, fornicant, interpretant somnis de manera junguiana i, finalment, filosofant i afegint una nova prova de l'existència de la Trinitat—, mentint sistemàticament al món sobre ell mateix però mai enganyant-se a ell mateix. Sempre molt amable, va ser incapaç durant la seva vida de negar-se a les peticions dels seus parents, sobretot les dels membres més propers de la seva família. Acaba l'informe com cal i amb l'estil de Voltaire. Ell, com Candide, també vol assentar el cap. És feliç i la seva dona ha tingut un nadó.

Tot el que hem tractat fins ara està relacionat directament amb les implicacions personals i humanes d'aquesta revelació increïble d'un "fill de la natura". Però hi ha altres aspectes igual d'importants. No és necessari emfatitzar el seu valor com a document etnològic i psicològic, ja que és evident en cada moment. No obstant això, a mi em sembla que el valor d'aquest document per a l'estudiant de religions i psicologia religiosa no és gaire important. Tant si ha fet una anàlisi correcta com si no, ens proporciona una versió de la seva conversió amb els detalls més importants. Veiem la seva oposició, els motius de la seva resistència i la necessitat substancial que té de complaure la seva família i, finalment, veiem la seva conversió en la totalitat d'una revelació.

En conclusió, espero que aquest document, per la seva autenticitat i llibertat de tota influència externa, faci el seu paper de fer desaparèixer d'una vegada i per sempre la noció errònia que encara existeix que les persones primitives són incapaces de presentar els fets de forma objectiva i analítica, que no saben diferenciar la veritat de la il·lusió, l'al·lucinació i els somnis fantàstics per una banda i el món objectiu per l'altra.

PAUL RADIN

1. PRIMERA INFÀNCIA

El pare i la mare van tenir quatre fills, i després vaig néixer jo. Un tiet de la meva mare anomenat Núvol Blanc va parlar-li abans que jo nasqués i li va dir: “Estàs a punt de donar a llum un nen que no serà un individu corrent”. Aquestes van ser les paraules que va pronunciar. Va ser llavors quan la meva mare em va tenir. Just després de néixer, de fet mentre em rentaven —mentre em rentaven el coll—, reia fort.

Es diu¹ que vaig ser un nen afable. Durant la infància el meu pare em feia dejunar i jo l'obeïa. Durant l'hivern, cada matí, em llevava molt aviat, aixafava carbonet i llavors em pintava la cara. Tan aviat com sortia el sol me n'anava a fora i allí, mirant el sol fixament i plorant, feia la meva pregària als esperits.² Així actuava fins on la meva memòria em permet recordar.

En aquells temps no hi havia tanta gent blanca vivint a prop nostre com avui. El meu pare sortia a caçar contínuament. La tenda on vivíem estava coberta d'una estora de jonc, amb estores de canya esteses pel terra. Després de caçar durant un temps en un lloc ens traslladàvem a un altre lloc. El pare, la mare, les germanes grans, els germans grans, tots transportaven els paquets. D'aques-

1 Sempre que l'autor es refereix a fets que van passar abans que nasqués o que fos capaç de recordar utilitza l'expressió “es diu”.

2 Es refereix a la tradició de dejunar, de la qual trobarem molts exemples més tard. Entre els winnebagos i moltes tribus que hi estan relacionades culturalment s'esperava que cada persona, home o dona, entre els cinc i els dotze anys, busqués comunió amb algun esperit sobrenatural, i s'esperava que aquest esperit concedís certs poders al que suplicava i, en general, que controlés els seus destins durant la seva vida. La forma apropiada d'enfocar aquesta prova tan dura era pintar-se la cara amb carbonet i retirar-se a la nit a algun lloc mig abandonat i apartat de casa. Allí havien de resar i plorar esperant la vinguda de l'esperit. Entre els winnebagos, i probablement entre moltes altres tribus, era habitual que els pares o avis preparassin els nens específicament per al que era més probable que passés; que els informessin de com reconèixer l'arribada de l'esperit i, el que és més rellevant, que els ensenyessin a distingir un esperit bo d'un de dolent.

ta manera passàvem el temps fins a la primavera, i llavors ens tornàvem a traslladar per viure a prop d'algun rierol on el pare pogués caçar almesqueres, visons, llúdrics i castors.

A l'estiu sempre tornàvem a Black River Falls, Wisconsin. Aquí es reunien tots els indis després de celebrar les seves festes. Llavors recollíem baies. Quan recollíem baies el meu pare solia comprar-me xiclets perquè no pogués menjar cap baia. Però jo me les empescava per menjar baies i mastegar xiclet alhora. Al cap d'un temps vaig aprendre a mastegar tabac, i llavors ja no menjava baies mentre les recollia. Més tard em va acabar agradant molt el tabac i probablement em gastava més diners comprant-ne que el que podien valer les baies que m'havia menjat.

A la tardor recollíem nabius. Quan s'obria la temporada de cacera, jo començava a dejunar una altra vegada.

Aquesta va ser la meva vida durant uns anys.

Al cap d'un temps vam comprar un poni que usàvem per transportar totes les nostres pertinences sempre que traslladàvem el nostre campament. A més, tres de nosaltres anàvem damunt del paquet. El poni el portava de vegades la meva mare i de vegades el meu pare.

Després que jo m'hagués fet una mica més gran i alt tots els germans dejunàvem junts. El meu pare ens demanava insistentment que dejunéssim. “No tingueu por de les restes cremades del pal del centre de la tenda”, ens deia.³ “Siguin quines siguin les pertinences reals de l'home, la indumentària de l'home i el do de curar —totes aquestes coses van ser repartides abans que tu nasquessis—, intenta obtenir-ne alguna”.⁴ D'aquesta manera ens parlava.

Llavors jo agafava un tros de carbonet, l'aixafava i em pintava la cara, i ell estava molt agraït.

Primer interrompia el dejuni al migdia, però gradualment vaig començar a dejunar tota la nit. Des de la tardor fins a la primave-

3 Forma simbòlica de descriure el carbonet aixafat amb el qual els que deju-nen han de pintar-se la cara.

4 “Pertinences reals de l'home” significa principalment aquell coneixement que converteix un home en honorat i respectat a la seva comunitat; i dient “indu-mentària de l'home” vol dir poder i habilitat.

ra dejunava fins que es feia de nit, i llavors menjava. Al cap d'un temps em vaig acostumar a passar la nit sense menjar i després d'això vaig ser capaç d'estar dues nits i dos dies sense prendre res de menjar. Llavors la meva mare anava als boscos una mica apartats del poble, i allí em va construir una petita tenda on jo i el meu germà gran ens quedaríem sempre que haguéssim de dejunar durant tota la nit. En aquest lloc de dejuni hi solíem jugar, i abans que fóssim capaços de passar una nit en aquest lloc ens hi vam traslladar.

Després d'un temps vaig passar d'aquesta etapa d'infància a una altra. Llavors vaig començar a usar un arc i fletxes i em passava el dia jugant, tirant fletxes.

Va ser més o menys en aquesta època quan vaig esbrinar que li havien dit a la meva mare just abans que jo nasqués que estava a punt de donar a llum un nen que no seria un individu corrent, i des de llavors vaig sentir que havia de ser una persona poc corrent.

Sobre la mateixa època la meva germana gran es va casar amb un home sant. Els meus pares la hi van oferir en matrimoni. Ell era un xaman i m'apreciava molt.

2. EL MEU CUNYAT NÚVOL DE TEMPESTA

El meu cunyat es deia Núvol de Tempesta. La gent deia que aquella era la seva tercera vida com a ésser humà.⁵

Aquesta és la seva versió:

Una vegada vaig viure amb un petit grup d'indis que vivien en 20 campaments. Quan era un noi ja crescut, encara que no prou gran per manipular una arma de foc, ens van atacar en una festa i ens van matar a tots. No obstant això, jo no ho sabia, que m'havien matat. Pensava que havia estat corrent com sempre fins que vaig veure una pila de cossos al terra i entre ells, el meu. No hi havia ningú allí per enterrar-nos, així que allí ens vam quedar estesos fins que ens vam podrir.

El meu fantasma va ser portat al lloc on es pon el sol. Allí vaig viure amb una parella de gent gran. La terra dels esperits és un lloc excel·lent i la gent s'ho passa millor que en cap altre lloc. Si desitges anar a algun lloc tot el que has de fer és desitjar ser-hi, i ja hi ets. Mentre era allà vaig pensar que m'agradaria tornar a la terra una altra vegada, així que l'home amb qui m'allotjava em va dir: "Fill meu, no has parlat sobre voler anar a la terra una altra vegada?". Sabia del cert que només ho havia pensat, tot i que ell sabia el que volia. Llavors em va dir: "Pots anar-hi, però primer ho has de preguntar al teu cap". Llavors vaig anar-hi i li vaig explicar al cap del meu poble el meu desig, i ell em va dir: "Pots anar-hi i venjar-te de la gent que va matar els teus familiars".

Llavors vaig fer cap a la terra. No vaig entrar a l'úter d'una dona sinó a una cambra. Allí vaig estar conscient tota l'estona. Un dia vaig sentir el soroll de nens petits, així que vaig decidir sortir. Llavors em va semblar que creuava una porta, però realment estava naixent una altra vegada des de l'úter d'una dona. Mentre sortia, una ràfega d'aire fred em va colpejar i vaig començar a plorar.

Al lloc on em van criar em van ensenyar a dejunar molt. Més tard no feia res que no fos anar a la guerra i, definitivament, vaig venjar la

⁵ La creença en la reencarnació està molt generalitzada entre els winnebagos. Es creu que si un nen s'assembla a un individu que ha mort, ell és aquell individu reencarnat. Però no tothom pot reencarnar-se. És un privilegi que tenen només les persones més importants i els membres de les cerimònies més sagrades dels winnebagos, la Dansa Medicinal.

meva mort i la dels meus familiars, justificant així el motiu pel qual havia tornat a la terra.

Vaig viure-hi fins que vaig morir de vell. De sobte els ossos se'm van desconjuntar, les costelles em van caure i vaig morir per segona vegada. No vaig notar més dolor que la primera vegada.

Aquesta vegada em van enterrar de la forma utilitzada en aquell temps. Em van embolicar amb una manta i em van estirar a la tomba. Abans havien posat rames a la tomba. Allà em vaig podrir. Mirava la gent mentre m'enterraven.

Mentre estava estirat allà un em va dir: "Vine, marxem". Llavors vam anar cap a la terra del sol que es pon. Vam arribar a un poble on vam trobar-nos amb tots els morts. Em van dir que havia d'estar-m'hi quatre nits, però en realitat m'hi vaig quedar quatre anys. La gent s'ho passa molt bé aquí. Tenen tot tipus de danses animades. D'allà vam marxar cap al nord, on viu el Creador de la Terra, i vaig veure'l i li vaig parlar, cara a cara, tal com estic parlant amb tu ara. Vaig veure els esperits també i, de fet, jo era com un d'ells.

D'allí vaig tornar a la terra per tercera vegada i ara sóc aquí. Torno a passar el mateix que ja he passat abans.

D'aquesta manera va viure el meu cunyat fa temps, va unir-se a la Dansa Medicinal⁶ i es va adherir estrictament als seus preceptes. Era un bon home; no tenia antipatia per ningú, mai va robar ni va lluitar. Oferia tabac als esperits i celebrava sempre banquetes. Es podia confiar sempre en ell.

Quan Núvol de Tempesta era a la terra dels esperits, just abans de tornar a aquesta terra, dejunava. Només menjava una vegada al mes. Tots els esperits que vivien allà dalt, tots els que vivien sota terra, de fet tots els creats pel Creador de la Terra, tots, el beneïen. Llavors va tornar a la terra i va néixer com a ésser humà una altra vegada. Quan va venir a la terra dejunava. Tots els diferents esperits que l'havien beneït abans ara el tornaven a beneir. D'aquesta manera es va convertir en un home sant. Quan va venir aquí es va convertir en un xaman, ja que era molt sant. De fet ell era l'Esperit del Nord.

⁶ La Dansa Medicinal és una societat secreta que, amb les cerimònies preliminars, dura cinc dies. Els membres d'aquesta societat han de posseir el secret de ser capaços de matar-se els uns als altres i després tornar-se els uns als altres a la vida una altra vegada. "L'assassinat" es comet "disparant" la closca d'una bossa feta de pell de llúdrria. Es creu que la closca entra al cos de la persona a qui han disparat i la deixa inconscient. Recupera la consciència gradualment després d'escopir la closca. La cerimònia és descrita en detall més endavant en aquesta autobiografia.

Una vegada, quan estava malalt, ell em va cuidar. Tan bon punt va arribar, el meu pare es va presentar amb tabac a les mans i li'n va oferir saludant-lo de la manera següent: “Gendre meu, tabac t'ofereixo, i ofrenes als teus esperits. Has sigut beneït pels esperits. Benvingut”.

Abans que em cuidés, Núvol de Tempesta ens va parlar de la seva experiència del dejuni:

Fa molt de temps els de dalt em van ensenyar el següent. Tots els esperits que viuen per sobre dels núvols, al poble del doctor, van venir a buscar-me i em van instruir en el que havia de fer. Em van ensenyar i em van dir el següent: “Aquí ho intentarem”. Allà, al bell mig del tipi, hi havia un tronc podrit quasi totalment cobert per males herbes. Van intentar que el tronc sanés. Vaig alenar-hi a sobre i tots els que eren en aquella estança espiritual també ho van fer. Llavors, per segona vegada, ho van tornar a fer. També hi va haver una tercera i una quarta vegades. Després de la darrera vegada, el tronc podrit es va aixecar i va marxar. En aquell moment els esperits em van dir: “L'ésser humà vertaderament sant ets tu”.

Allà al mig de l'oceà, des del poblat del xaman, van venir a buscar-me. Em van beneir tots els esperits al mig de l'oceà. Van fer que posés a prova els meus poders. A continuació els esperits em van demanar que bufés cap a les onades tan grans com l'oceà, i tan bon punt ho vaig fer, tot va tornar a estar en calma com una bassa d'oli. I així es van quedar les onades. Llavors vaig bufar per tercera vegada i va tornar a succeir el mateix. A la quarta vegada, els esperits van tornar l'oceà, molt turbulent, i les ones es van amuntegar l'una sobre l'altra. Em van dir que tornés a bufar i mostrés el meu poder. Vaig bufar, i l'oceà, poderós com era, es va calmar. “Això, ésser humà, serà el que hauràs de fer”, van proclamar. “No hi haurà res que no puguis aconseguir. Qualsevol malaltia que pugui tenir una persona, tu podràs curar-la”.

Tots els esperits de la terra em van beneir. “Si qualsevol persona que estigui patint t'ofereix tabac, llavors qualsevol cosa que demanis, nosaltres la farem per a tu”, em van anunciar els esperits.

Ara bé, a la riba de Blue Clay (St. Paul) hi viu un esperit que és Ós Bru Ballarí. Sempre que em trobava amb un gran problema havia de vessar tabac, tant com em semblés necessari, i ell m'ajudaria. Aquest Ós Bru em va donar cançons i el poder de contemplar una cosa santa, a més a més de les seves santes grapes. Llavors l'Ós Bru va començar a ballar i actuar alhora. Es va esquinçar el pit però es va fer sant curant-se. Ho va repetir. Un ós bru va atacar amb les grapes un altre, i el ferit es va ofegar amb la sang. Llavors ambdós es van fer sants curant-se l'un a l'altre. Havien perdut una pota davantera a la terra i al cap d'una estona van treure un nap del prat. Finalment van engrapar un petit pruner, van respirar-hi a sobre, el van sacsejar i van començar a caure moltes prunes.

Aquesta va ser només la primera part del tractament.

Després de narrar el seu dejuni, Núvol de Tempesta es va dirigir als esperits i va dir: “Esperits, aquí hi ha una persona que està malalta i que m’ofereix tabac. Sóc aquí per acceptar-lo i intentar curar-lo”.

Es va girar cap a mi i em va dir: “Tu viuràs, per tant ajuda’t a tu mateix tant com puguis. Fes-te fort. Ara que jo ofereixo aquest tabac als esperits, hauries d’escoltar i, si saps que dic la veritat, t’enfortiràs”.

Llavors ell va pregar als esperits:

Les pregàries als esperits

Aquí, oh Foc, és el tabac per a tu. Em vas prometre que si te n’oferia, tu em concediries qualsevol petició que et fes. Ara col·loco el tabac al teu cap com em vas dir quan vaig estar quatre dies en dejú i em vas beneir. T’envio la súplica d’una persona que està malalta. Ell desitja viure. Aquest tabac és per a tu i prego per tal que es recuperi en quatre dies.

A tu també, oh Búfal, t’ofereixo tabac. Una persona està malalta i t’ofereix tabac i et demana que la recuperis. Doncs concedeix-me aquest poder que vaig obtenir de tu en aquell temps, quan vaig estar sis dies en dejú i em vas enviar els teus esperits. Ells em van portar cap a casa teva, que es troba al centre de la terra i és completament blanca. Allà em vau beneir, vosaltres, búfals de quatre colors diferents. Aquelles benediccions que em vau atorgar, ara les necessito. El poder de respirar amb el qual em vas beneir, ara el necessito. Afegeix el teu poder al meu, tal com vas prometre.

A tu, Ós Bru, també t’ofereixo tabac. En un lloc anomenat Turó Punxegut viu un esperit que s’ocupa d’una cerimònia al tipi, i tota la resta d’ossos bruns hi pertanyen. Tu em vas beneir i em vas dir que podria matar qui volgués, i que podria recuperar qualsevol persona. Ara tinc l’oportunitat de permetre a una persona viure, i desitjo ajudar-la. Per tant, aquí tens una mica de tabac. Tu vas prendre el meu esperit cap a casa teva després d’estar deu dies en dejú i em vas beneir allà. Ara et demano els poders amb els quals em vas beneir. Aquí hi ha tabac que la gent us està oferint, avis.

A tu, Cap de les Anguiles, tu que vius al centre de l’oceà, t’ofereixo tabac. Tu em vas beneir després d’haver estat vuit dies en dejú. Amb el teu poder de respirar i el teu inexhaurible abastiment d’aigua em vas beneir. Em vas afirmar que podria utilitzar la meva benedicció quan intentés curar algú; que podria utilitzar l’aigua de l’oceà i tu em beneïries amb totes les coses que hi ha a l’aigua. Una persona m’ha vingut a veure

i m'ha demanat la vida. Com que jo vull que visqui, m'adreço a tu. Quan escupo cap al meu pacient, el poder de la meva saliva hauria de ser com el teu. Per això t'ofereixo tabac. Aquí el tens.

A tu, oh Tortuga, tu que te'n cuides del tipi del xaman, tu que em vas beneir després de set dies en dejú, tu que vas dur el meu esperit cap a casa teva, a casa dels ocells de pregària, a tu t'ofereixo tabac. Em vas beneir i em vas dir que en qualsevol moment hauria de poder allunyar les persones del seu patiment. Tu em vas posar el nom d'El Que Allunya el Dolor. Ara tinc un pacient amb un fort dolor i desitjo allunyar-lo d'ell. Aquest esperit em va dir que podria tenir el poder per fer-ho quan em van beneir abans de renèixer. Aquí hi ha el tabac.

A tu, oh Cròtal, tu que ets totalment blanc, tu que t'ocupes de la llar de les serps, a tu et prego. Em vas beneir amb cascavells per a la meva carabassa; tu em vas dir després d'haver dejunat durant quatre dies que m'ajudaries. Em vas afirmar que mai fracassaria en cap cosa que intentés. Per tant, ara t'ofereixo tabac i sacsejo la carabassa, per tal que el meu pacient pugui tornar a obrir-se a la vida. Això és el que em vas prometre, avi.

Oh Esperits de la Nit, a vosaltres també us saludo. Vosaltres em vau beneir després d'haver estat nou dies en dejú. Us vau endur el meu esperit cap al vostre poble situat a l'oest, i allà em vau donar les vostres flautes. Em vau dir que eren santes. La meva flauta, de la mateixa manera, la vau fer santa. Ara us pregunto per les vostres flautes, puix que sabeu que estic dient la veritat. Em vau prometre que acceptaríeu el meu tabac en qualsevol moment. Aquí el teniu.

A tu, també, oh Donador de Malaltia, t'ofereixo tabac. Després d'haver estat dos dies en dejú em vas informar que eres el que donaves la malaltia, que si desitjava curar algú seria més fàcil fer-ho si estava beneït per tu. Per tant, Donador de Malaltia, t'ofereixo tabac i et demano que aquesta persona malalta que ha vingut a mi es recuperi.

A tu, oh Sol, t'ofereixo tabac. Aquí el tens. Tu em vas beneir després de cinc dies en dejú i em vas dir que vindries a ajudar-me quan tingués qualsevol cosa difícil a fer. Ara tinc algú que ha suplicat per la seva vida. Ell m'ha portat bones ofrenes de tabac perquè sap que tu m'has beneït.

A tu, àvia Terra, també t'ofereixo tabac. Tu em vas beneir i em vas prometre ajudar-me quan et necessités. Em vas dir que podria utilitzar totes les millors herbes que et creixen, i que sempre podria fer cures amb elles. Et suplico per aquestes herbes ara, i et demano que m'ajudis a curar aquest malalt.

Llavors Núvol de Tempesta va alenar cap a mi i em va escopir una mica d'aigua al pit. "El que he dit és realment veritat i molt sant, jo crec" va dir. "De fet ara et trobaràs millor."

Núvol de Tempesta coneixia totes les bones medicines que existien, i les va utilitzar per curar-me de manera que pogués recuperar-me de la malaltia. Em vaig trobar més bé. Sens dubte, Núvol de Tempesta era sant.

Ell era també el que anomenem emmetzinador. Es deia que acostumava a viatjar de matinada. Una nit sobre, les onze, estava preparat per enverinar una família amb el nom de B. Tots estàvem escoltant, asseguts al nostre tipi. Llavors, a fora, vam sentir-lo que feia soroll. Nosaltres estàvem espantats perquè sabíem que era un emmetzinador. De fet, ell va afirmar que tenia el control de la nostra casa. La meva família no feia res sense consultar-li primer, ja que el temíem. Crèiem que havia vingut dels esperits, que era un home reencarnat i, si es disgustava, ens enverinaria. Per tant, qualsevol cosa que demanava, la fèiem.

Va estar casat amb la meva germana gran i quan aquesta va morir volia casar-se amb la segona germana. Quan va tornar de casa del Creador va dir que la seva primera dona encara vivia. Però ara afirmava que la segona germana s'assemblava a la primera. "Ella ha de ser la que vaig deixar quan vaig venir de la meva casa espiritual", va pensar. Llavors va anar més amunt, al poble del Creador, a comprovar si la seva primera dona encara era allà. La hi va trobar. "Com pot ser? Pensava que t'havia vist entre els humans i és per això que he vingut per veure si encara eres aquí", va dir. I la dona va respondre: "Per què, on havia d'anar? Aquí em vas deixar quan te'n vas anar, i aquí he romàs fins ara. Quina dona hi ha que s'assembli a mi? Porta-la aquí amb mi". Així va parlar la meva germana morta.

Tanmateix, com que era un mal xaman, un emmetzinador, el vam deixar que es casés amb la segona germana. Teníem por que si no li deixàvem fer-ho ens enverinaria.

Ell va dir al meu germà que provenia del lloc on viu el Déu dels winnebagos. Aquest creador li havia dit que havia de tornar amb quatre homes. Els havia d'estudiar amb molta atenció perquè havien de ser homes exemplars, ni amb molt de geni ni inestables, sinó virtuoses, homes d'idees conservadores. Això és el que hauria de portar.

El meu germà estimava Núvol de Tempesta per aquestes raons. Mai va mostrar cap falta de respecte cap a ell. Qualsevol cosa que li demanava, ell la feia. Amb gran punya i deler, executava totes les accions que li eren encomanades, perquè ell esperava que, a canvi, si el nostre cunyat l'estimava i el beneïa, el prendria amb el Creador. Incondicionalment volia ser com ell. Això ho tenia sempre en ment, i el servia amb la seva gran destresa. El meu germà desitjava retornar amb ell, el Creador, i com que veia Núvol de Tempesta molt meticulós en la seva actitud cap al Creador, actuava en conseqüència.

3. EL DEJUNI

En aquest punt de la meua vida sentia en secret el desig de satisfer-me amb el sexe oposat.

Els indígenes llavors vivien en els seus tradicionals tipis. Les dones, tanmateix, quan tenien la menstruació, eren col·locades en unes cabanyes especials. Allà anaven els homes joves a la nit per festejar-hi quan els seus pares estiguessin adormits. Jo acostumava a anar-hi amb els homes en aquestes ocasions, encara que no vaig entrar en cap tipi, només acompanyava els homes grans, i en gaudia.

Els meus pares tenien molta por que estigués en contacte amb dones amb el període i, per tant, hi anava d'amagat. A ells els espantava fins i tot que passés pel camí per on aquestes dones havien passat. Estaven tan preocupats per això en aquell temps perquè havia de començar el dejú quan arribés la tardor. No volien que estigués a prop d'elles, ja que si creixia enmig d'allò, de ben segur seria feble, i no em tindrien gaire en consideració. Aquesta era la seva raó.

En poc temps, vaig començar a dejunar altra vegada amb el meu germà gran, tant de dia com de nit. Va ser durant la primavera, i hi havia diversos tipis a prop nostre. Allà és on el meu germà gran i jo vam dejunar. Entre la gent d'altres tipis hi havia quatre noies que tenien com a deure portar fusta. Quan sortien a buscar-la, el meu germà gran i jo sovint jugàvem amb elles. Ho fèiem, tot i que dejunàvem en aquell temps. Per descomptat ho havíem de fer en secret. En el moment que els nostres pares ens enxampessin ens renyarien, tant a nosaltres com a les noies. A casa estàvem advertits de no estar-hi en contacte, però nosaltres sempre les buscàvem.

Al cap d'un temps, alguna gent que vivien als tipis va marxar i ens van deixar sols. Van marxar lluny. Nosaltres també ens traslladaríem en poc temps. El meu pare i el meu cunyat van sortir a caçar i van matar setanta cérvols, per tant teníem molt de menjar.

Quan van marxar les noies amb què jugava, em vaig tornar molt solitari. Als vespres acostumava a plorar. Les enyorava moltíssim i se'n havien anat ben lluny!

Aviat vam començar el nostre camí de tornada. Ens vam traslladar a un lloc on tots els líders acostumaven a fer les seves festes. A prop d'on vivíem hi havia tres llacs i un niu de falcons negres. Just a prop de l'arbre on era el niu van construir-hi un tipi, on vam col·locar el nostre feix de guerra. El meu germà gran i jo vam passar-hi la nit. Es diu que si algú dejunava en un lloc com aquell durant quatre nits seria beneït amb la victòria i el poder de curar els malalts. Tots els esperits el beneirien.

Ens van dir que podria passar-nos el següent. La primera nit ens imaginàvem que hi hauria esperits que xiuxiuejarien pel voltant del tipi. Fins i tot xiularien. Em van dir que estaria espantat i nerviós, i que si em quedava allà em molestarien grans monstres que m'esfereirien. Fins i tot l'home més valent tindria por. Tanmateix, hauria de superar la situació aquella nit. Llavors, l'endemà a la nit seria amoïnat per fantasmes que parlarien a fora. Aquests fantasmes dirien coses que possiblement farien que marxés corrents. També em van dir que cap al matí aquests fantasmes em traurien fins i tot la manta. M'agafarien i em portarien cap a fora del tipi i no pararien fins que sortís el sol. Si era capaç de suportar una tercera nit, llavors seria dirigit cap als vertaders esperits. Ells em beneirien i em dirien: "Et beneïm. Nosaltres vam intentar entregar-te als monstres i als mals esperits, que en un principi és al que t'havies acostat, però ho has superat i ara no són capaços d'emportar-te. Ara podràs tornar a casa perquè nosaltres et beneïm amb la victòria i llarga vida; et beneïm amb el poder de curar els malalts. No et mancarà riquesa. Per tant, vés a casa i menja, perquè una gran guerra està a punt de caure sobre tu. Tan bon punt despunti el dia, l'alba, la guerra esclatarà; per això si no tornes a casa ara, et mataran".

D'aquesta manera em van parlar els esperits. Em van dir que si no tenia cura de seguir les ordres d'un esperit en concret, d'altres es dirigirien a mi i repetirien el mateix. Llavors els esperits parlarien alternativament fins a l'albada. A més a més, just abans de la sortida del sol, un home amb uniforme de guerra faria un cop d'ull dins el tipi. Seria un explorador. Em van dir que si això

passava, llavors creuria que una guerra havia vingut cap a mi. Aviat un altre esperit arribaria i diria: “Nét, m’he apiadat de tu, i et beneiré amb totes les coses bones que té la terra. Vés cap a casa, puix que una guerra està a punt d’abalançar-se sobre tu”. Si llavors anava a casa els crits de guerra començarien amb la sortida del sol. Els guerrers farien el seu crit de guerra tots alhora. Ells m’assaltarien i em capturarien, i després del combat dirien: “Ara, nét, hem actuat per ensenyar-te. Per tant, hauries d’actuar d’així. Has completat el teu dejuni”.

D’aquesta manera em parlarien els esperits, segons se’m va dir. Ara bé, aquesta guerra estaria del tot formada per esperits, esperits del cel i de la terra. De fet tots els esperits que existeixen hi serien. Tots aquests m’haurien beneït. També em van dir que el fet d’aconseguir aquesta benedicció seria força complicat.

Llavors vaig dejunar al niu del falcó negre, on s’havia construït un tipi per a mi. La primera nit que vaig ser allà em vaig estar preguntant si podria passar alguna cosa. Però no va passar res. La segona nit, bastant tard, el meu pare va venir, va obrir el feix de guerra, va treure una carabassa i va començar a cantar. Jo estava dempeus al seu costat sense roba, només amb l’eslip, i sostenia tabac amb ambdues mans: vaig proferir el meu crit als esperits:

“Oh esperits, aquí humil de cor us suplico.”

El meu pare cantava cançons del feix de guerra i plorava a mesura que cantava. Jo també plorava quan feia el meu crit als esperits. Quan va acabar em va explicar algunes històries sagrades; em va dir coses sobre el meu avantpassat Weshgishega.

La història del meu avantpassat Weshgishega

A mesura que Weshgishega anava creixent el seu pare va intentar que dejunés. Ell li va dir que quan el Creador havia creat els diversos esperits, a tots els que eren bons els va encomanar algun càrrec. A uns els va donar el do d’atorgar a l’home la vida i la victòria a la guerra; a d’altres, el do dels poders de la caça. Fossin quins fossin els poders que els indígenes necessitaven per viure, aquests van ser concedits de mans de diversos esperits. Aquestes van ser les benediccions que el pare de Weshgishega li va dir perquè intentés obtenir-les dels esperits.

Tanmateix, Weshgishega va dejunar i va intentar obtenir alguna cosa dels esperits. Però mentre dejunava pensava per a ell mateix: “Fa temps

el Creador va fer tots els diferents esperits i va adjudicar a cadascun d'ells el control d'alguna cosa, segons diuen. Ell mateix, a més a més, ha de ser molt més poderós que la resta, per molt sants que siguin els esperits". Així pensava ell. Va intentar ser beneït pel Creador. Es va preguntar: "Com és ell?". Mentre dejunava es va dir a ell mateix: "No hi ha cap dels esperits que el Creador va crear que sàpiga realment com és ell; cap dels esperits ha sigut beneït per ell. Em pregunto, tanmateix, si el Creador em beneiria. Això és el que penso". Llavors es va posar en una condició més lamentable i va pronunciar el seu crit als esperits. No podia parar. "Del Creador m'agradaria obtenir-ne el coneixement. Si ell no em beneeix durant el meu dejuni, de ben segur que moriré". Per tant, fins al màxim que va poder, va dejunar. Volia ser beneït només pel Creador.

Al principi va dejunar quatre dies; després, sis; llavors, vuit, deu, i finalment, dotze dies. Després va acabar amb el dejuni. Estava bastant clar que no havia obtingut coneixement, bastant clar que no havia sigut beneït. Per tant, va abandonar el dejuni i quan va arribar a la maduresa es va casar.

Ell i la seva dona es van mudar cap a un lloc apartat. Allà van viure, ell i la seva muller.

Aquí va tornar a dejunar, i la seva dona, també. Desitjava ser beneït pel Creador. Aquesta vegada n'estava més segur, que moriria si el Creador no apareixia durant el seu dejuni. "Mai s'ha dit que això podia succeir, que el Creador pogués beneir algú. Tot i així, jo continuaré encara que hagi de morir."

Al cap d'un temps va néixer el seu primer fill. Era un nen. Weshgishega es va dirigir a la seva dona i li va aconsellar que sacrificuessin el seu fill per al Creador. Ella ho va consentir. Van preparar el sacrifici del seu fill per al Creador. Van construir una plataforma on, una vegada mort, van col·locar-hi el seu fill. Llavors ambdós van plorar amargament. Durant la nit, mentre l'home dormia, el Creador es va apiadar d'ell i se li va aparèixer. L'home el va mirar. Ell va pensar: "Aquest, de ben segur, és el Creador". Duia un uniforme de soldat i un barret de punta alta. Tenia una aparença molt agradable. Weshgishega el va mirar i es va preguntar si era realment el Creador. La figura va fer una passa, després una altra, i finalment va desaparèixer mentre proferia un crit. No era el Creador; era un colom. Els mals esperits estaven enganyant Weshgishega.

Ara, encara més que abans, quan tenia mal de cor, encara més que abans, quan el seu cor anhelava ser beneït pel Creador. Ara, altra vegada, va dejunar i, altra vegada, aparentment el Creador se li va aparèixer. "És ser humà, jo et beneixo. Fa molt de temps que plores per la benedició. Sóc el Creador." Quan Weshgishega el va mirar, va veure que tenia una bona aparença. Era molt maco i la seva vestimenta també era bonica. Es preguntava si era realment el Creador. Mentre mirava la figura, aquesta es va anar fent cada vegada més petita, i quan va mirar finalment es va adonar que era un ocell.

Llavors va sentir un dolor al cor més fort que abans. Va plorar amargament. Ara, per tercera vegada, el Creador el va beneir i li va dir: “Ésser humà, has intentat ser beneït pel Creador i t’has causat molt de patiment. Sóc el Creador i et beneixo. Mai necessitaràs res; seràs capaç d’entendre els idiomes dels teus veïns; viuràs molt de temps; de fet, et beneixo amb totes les coses”. Però, des del primer moment aquell personatge no inspirava confiança a Weshgishega, que pensava per a ell mateix: “Algú em deu estar enganyant”. I així era; era un ocell.

Llavors estava del tot convençut que els mals ocells del món estaven intentant riure-se’n, i per això volia morir pel que sentia.

El Creador, allà dalt on seu, n’estava al corrent. Va sentir la veu de l’home i va dir: “Oh Weshgishega, estàs plorant. Vindré a la terra per tu. El teu pare m’ho ha explicat tot”. Llavors, quan Weshgishega va mirar, va veure un raig de llum que sorgia amb claredat des del cel cap a la terra, al campament. “Weshgishega, vas dir que volies veure’m. Això, tanmateix, no pot ser; però sóc el raig de llum. Ja m’has vist.”

El Creador no el va beneir amb cap poder per a la guerra, només amb la vida.

Després de parlar-me sobre Weshgishega, el meu pare va marxar. Quan em vaig trobar sol, vaig començar a pensar que alguna cosa podria passar aviat; encara no havia passat res, i per tant havia de passar un altre dia allà. La tercera nit encara era allà. El meu pare em va visitar una altra vegada i vam repetir el que havíem fet la nit anterior. Em va parlar sobre el meu avi Jobenangiwinxga.

El meu avantpassat Jobenangiwinxga

Una vegada Jobenangiwinxga va dejunar. Per poder ser beneït pels esperits, passava gana i es moria de set; tenia un aspecte llastimós a ulls dels esperits. Al principi va dejunar quatre nits i els Esperits de la Nit van venir amb sons poderosos. Es van col·locar davant d’ell i li van dir: “Ésser humà, ja que tu t’has mort de set, et beneirem. Nosaltres, els Esperits de la Nit”. El van beneir amb la vida i amb l’èxit a la guerra. Llavors ell els va mirar i es va dir a ell mateix: “Em pregunto si aquests que em parlen són realment els Esperits de la Nit”. Després els va mirar i va veure que eren petits ocells anomenats *beshepga*. L’havien enganyat.

Llavors altra vegada va sentir el cor adolorit. Desesperat, va dir: “D’acord, si és necessari, moriré d’absteniment”. Llavors va dejunar una vegada i una altra, es va empastifar la cara amb carbó. Va dejunar durant sis nits més. I llavors, una altra vegada, els Esperits de la Nit van venir

de l'est. Van arribar fent un gran soroll, es van col·locar a prop d'ell i van dir: "Ésser humà, et beneïm. T'has mort de set i has patit del cor. Ens sentim tristos pel que has fet. Amb la vida i l'èxit en la guerra et beneïm". En aquell moment els va mirar i es va preguntar altra vegada si ells eren realment els Esperits de la Nit⁷. De fet, no eren els Esperits de la Nit que parlaven. Eren ocells anomenats *kawishge*, *choxjin* i *shikokkok*. Estaven enganyant-lo. Aquesta vegada en comptes de sentir-se trist, tanmateix, ell es va dir a ell mateix: "No m'importa el que passi,estic disposat a morir per poder obtenir la benedicció".

Llavors va començar a dejenar altra vegada. Es va empastifar la cara altra vegada de carbó. Va dejenar set nits, i altra vegada van venir cantant els Esperits de la Nit des de l'est. Van arribar, es van plantar davant seu i li van dir: "Nebot, et beneïm. Tant de temps has estat trist i has plorat tan planyívola ment que et beneïm. Ningú ha fet mai que el beneïssim. Tant en la guerra com en la vida seràs capaç de fer el que desitgis". Llavors va mirar cap on eren i va pensar: "Em pregunto si aquests són de veritat els Esperits de la Nit". Però realment no ho eren. Eren un abellerol i un ànec, i tots els seus pits eren foscos, i tots els que hi havia eren dolents. "Oh Déu meu! Oh Déu meu! Com m'estan amoïnant", plorava Jobenan-giwinxga.

Primerament en els seus dejunis havia pensat que quan els esperits el molestessin, dejenaria altra vegada, però es va empastifar la cara de carbó i va plorar amargament. A ambdues mans hi tenia tabac, i es va parar cap a la direcció des de la qual havien vingut els Esperits de la Nit, va plorar i es va col·locar en la condició més vil.

Ara, de fet, els seus mals de cor eren molt profunds. Va dejenar deu nits. Finalment els Esperits de la Nit el van seguir. "Ésser humà, t'he seguit". Ell va seguir els Esperits, i el van portar cap a l'est; el van portar cap al poble dels Esperits de la Nit. Al poble hi havia un gran tipi a l'est. Tots els Esperits de la Nit que tenien les benediccions més poderoses eren allà. Quan va entrar va haver de caminar per sobre de plomes blanques que li arribaven fins als genolls. Hi havia moltes calderes i menjar al tipi. A fora, la pell d'un búfal tapava quasi tot el tipi. Llavors aquests esperits li van dir: "Ésser humà, sense abandonar, has patit molt; el teu cor s'ha entristit. Tots els esperits d'aquest tipi han parlat sobre el que et passarà. Jo mateix sóc el cap dels Esperits de la Nit. Aquest tipi, tal com el veus, amb tot el que hi ha dins, te'l dono. Mai necessitaràs menjar. Mai s'han ofert tants pantalons de camussa com veus aquí al tipi. D'aquesta manera ha de ser. El tipi del poble dels Esperits de la Nit, te l'entrego. Pots continuar anant a tantes guerres com desitgis i obtindràs tot el

⁷ Els Esperits de la Nit eren esperits imaginaris les característiques dels quals no estan descrites amb detall. Se suposa que causen foscor i la nit. Tenen una palmeta amb la qual colpegen els fidels que no estan atents a les cerimònies.

que demanis a la vida. Totes les ofrenes de tabac, menjar, pantalons de camussa i pells vermelles que tu i els teus descendents ens oferiu, tots vindran al tipi que hem creat i els acceptarem”.

D'aquesta manera els Esperits de la Nit van parlar a l'avi Jobenangiwinxga.

Al matí, abans de l'albada, vaig proferir el meu crit als esperits: “Oh esperits, aquí, humil de cor, estic suplicant-vos”.

La quarta nit encara era allà. Altra vegada el meu pare va venir, i vam fer el mateix, però aquesta vegada vaig experimentar una cosa insòlita. Aviat, un altre dia clarejava. Aquell matí vaig dir al meu germà gran que havia sigut beneït pels esperits i que tornava a casa per menjar. No estava dient la veritat. Estava afamat i sabia que l'endemà a la nit tindríem una festa, i que hauríem de proferir els nostres crits als esperits altra vegada. Tenia por. Per tant, vaig tornar a casa. Quan vaig arribar-hi, vaig explicar a la meva gent la història que havia explicat al meu germà: que havia sigut beneït i que els esperits m'havien dit que mengés. No estava dient la veritat, però em van donar el menjar que s'havia preparat amb cura per a aquells que havien sigut beneïts. En aquell moment el meu germà gran va tornar a casa, i ells es van oposar a la seva tornada perquè no havia sigut beneït. Tanmateix, ell va agafar uns quants aliments i se'ls va menjar.

El meu germà J., tanmateix, va aconseguir una benedicció. Quan va arribar a la pubertat el meu pare el va cridar a part i li va dir que dejunés. Li va dir que era el seu desig fervent, que ell hauria de començar a dejunar per esdevenir sant, per fer-se invencible i imbatible a la guerra. Desitjava que el seu fill fos com un dels que apareixen a les històries que s'expliquen dels winnebago. Ell li va assegurar que si dejunava seria sant, i que res del que existeix a la terra podria molestar-lo; que viuria una llarga vida i que seria capaç de curar els malalts. El pare li va dir que si era beneït ningú gosaria riure-se'n, i que anirien amb molt de compte a l'hora de dirigir-se a ell. Primer, perquè el respectarien, i després, perquè tindrien por que s'enfadés. Ell havia de dejunar fins a la primavera i després pararia, perquè és en aquest temps quan hi ha molts mals esperits que probablement enganyen el que dejuna.

A prop del nostre poble hi havia un turó anomenat Lloc On Es Guarden les Armes. Aquest turó era molt alt, costerut i rocós. Era un lloc molt sant. Allí era on el meu pare desitjava que el meu germà dejunés perquè era el lloc on ell havia dejunat. En aquest turó vivien els esperits als quals anomenàvem Els Que Ploren Com Bebès. Aquests esperits se suposava que tenien arcs i fletxes. En principi vint d'ells eren en aquell turó. El meu pare tenia control sobre ells i, quan desitjava beneir un home, agafava el seu arc i les seves fletxes i, tot sostenint-los a les seves mans, guiava l'home pel turó i cap al tipí. Allà va buscar un pilar de pedra i, a sobre, a l'altura dels braços, va dibuixar diversos animals. El meu pare només tenia una fletxa, però era santa. Llavors va ballar al voltant del pilar de pedra i va cantar algunes cançons, i per acabar va respirar cap al pilar. Finalment va caminar pel voltant, va disparar i quan va mirar la pedra, s'havia convertit en un cérvol amb llargues banyes que va caure mort als seus peus. Això ho va repetir unes quantes vegades. Els petits esperits que vivien al turó van respirar amb ell i li van dir: "Winnebago, sempre que vulguis matar un cérvol d'una banya, fes-ho com ho has fet, ofereix-nos tabac i seràs capaç d'obtenir el que vulguis".

Aquest era el poder que el meu pare desitjava per al meu germà. El meu pare era un caçador famós i el meu germà desitjava ser com ell.

Ara el meu germà somiava amb totes aquestes coses; va ser beneït amb tots aquests poders. També va tenir la visió de visitar el poble dels fantasmes. Allà va ser capaç de robar un mantó costós i escapar-se amb ell. Va somiar que tots els habitants del poble fantasma el perseguien però no eren capaços d'atrapar-lo, i que estaven obligats a tornar quan el meu germà arribés a la terra.

La nit després d'haver acabat el dejuni, ens van fer una festa. Allà, tanmateix, el nostre orgull va decaure, perquè encara que se suposava que la festa se celebrava en el nostre honor, vam ser apartats dels participants principals. Després d'haver emplenat de menjar dues vegades les cassoles, va sorgir la llum del dia i la festa va finalitzar.

A la primavera següent, ens vam mudar cap al Mississipí per caçar. Jo encara dejunava i només menjava a la nit. Els meus germans acostumaven a afalagar-me, em deien que era el més llest

de tots ells i, en conseqüència, seguia dejunant encara que sovint tenia força gana. Malgrat el desig de dejunar, tanmateix, no podia resistir la temptació d'estar envoltat de noies. Sempre volia ser a prop seu. Quan les buscava, normalment eren als tipis, on restaven mentre tenien la menstruació.⁸ Els meus pares no volien que estigués a prop d'elles, però hi anava de totes maneres.

Els em van dir que només serien beneïts pels esperits els nois que no tinguessin contacte amb les noies. Durant tot aquest temps, el meu únic desig era semblar poderós als ulls de la gent. Tot el que desitjava era ser elogiat pels companys. I vertaderament rebia el que demanava. Em tenien en gran estimació. Que les dones m'agradessin era una altra de les raons per les quals volia dejunar. Encara que no estava beneït, anava amb aires d'un que ha rebut moltes benediccions i parlava com un d'ells. Però no vaig aprendre res sobre això.

⁸ Qualsevol contacte amb dones amb la menstruació, o fins i tot amb qualsevol objecte amb contacte amb elles, destruirà —és la creença ferma del winnebago— el poder dels objectes sagrats o individus temporalment sagrats. La joventut en dejú serà considerada com a tal.

4. RECORDS D'INFÀNCIA

La primavera següent es va trencar el dejuni.

En aquells temps acostumàvem a viatjar en canoes. El meu pare solia pescar peixos amb arpons i em prenia amb ell, i a mi m'agradava molt. Guardava una maça a la canoa i després d'haver pescat el peix, jo el matava amb la maça mentre botava d'un costat a l'altre.

A vegades la meva mare ens acompanyava. S'asseia a la popa de la barca i remava mentre el meu pare s'estava de peu a la proa i pescava peixos. Jo matava tots els que anaven a parar a la canoa.

Algunes vegades els meus pares partien sense mi, però llavors plorava tan amargament que, a la llarga, els induïa a portar-me amb ells. A vegades m'assotaven i em deien que me n'anés a casa, però jo els seguia fins tan lluny que tenien por de fer-me tornar a casa sol i llavors em permetien viatjar amb ells. De fet, m'esforçava enormement a plorar i, mentre plorava, corria darrere d'ells i els seguia fins molt lluny; al final sempre em preniem amb ells.

En aquells temps vivíem als antics tipis indis. A l'hivern la foguera era al centre del tipi i el meu pare acostumava a deixar-la cremar tota la nit. Quan ficava un gran tronc al foc, cremava durant una bona estona.

Érem tres nois, dels quals jo era el més jove, i a la nit dormíem junts. Quan feia fred ens barallàvem per veure qui dormiria al mig, ja que a qui li toqués aquell lloc estaria calent. Els que dormien o bé a un costat o bé a l'altre acostumaven a estirar la manta de l'altre, mentre que qui era al mig estava sempre tapat. Fins i tot després d'haver crescut sempre prenia la manta de la persona amb qui dormia. Sempre la doblegava sota meu, ja que prendre la manta a l'altra persona quan jo dormia al costat de fora es va convertir en un costum.

Sempre menjàvem d'un mateix plat. A vegades no teníem prou menjar a mà i llavors jo sempre intentava menjar més de pressa. D'aquesta manera aconseguia privar els altres de la seva porció adequada. Altres vegades, per altra banda, menjava a poc a poc expressament i llavors, quan els altres havien acabat, jo deia que no se m'havia donat prou menjar i llavors n'aconseguia una mica dels altres. D'aquesta manera vaig desenvolupar el costum, que encara tinc, de menjar de pressa. Fins i tot després d'haver crescut, sempre que he menjat amb altra gent he acabat abans que ells.

Un altre hàbit adquirit llavors era l'habilitat d'aguantar sense menjar durant tot un dia mentre viatjava. Al cap i a la fi això no m'importava, ja que durant el meu dejuni vaig créixer acostumat a passar sense menjar durant llargs períodes de temps.

A l'estiu, l'estació en què la gent recull maduixes i móres, acostumava a passejar-me, de visita, a vegades per un dia, altres vegades per més temps. Sovint no rebia res per menjar, però no m'importava. A l'estiu, quan la gent recull maduixes, normalment surten en grups i s'assenten aquí i allà. Alguns vivien molt lluny dels altres.

5. NOMS

Quan una família té una bona opinió d'un individu, se li donen els mitjans per obtenir una vida feliç. Si la gent gran té algú en bona consideració, acorda el tipus de vida que haurà de portar més endavant.

Amb aquest objectiu a la vista, els meu tiets van explicar al meu germà la història de com van arribar al món els primers éssers humans, la història de l'origen del nostre clan.

La història de l'origen del nostre clan

El Creador de la Terra estava assegut a l'espai quan va tenir consciència. No hi havia res enlloc. Va començar a pensar en el que havia de fer i finalment va començar a plorar. Les llàgrimes li fluïen dels ulls i van caure a sota d'on seia. Al cap d'una estona va mirar avall i va veure-hi una cosa brillant.

Els objectes brillants eren llàgrimes, de les quals no n'havia sigut conscient i les quals, en caure avall, havien format les aigües dels nostres dies. Es van convertir en els mars d'avui dia.

Aleshores el Creador de la Terra va començar a pensar una altra vegada. Va pensar: "Llavors, tot es convertirà en el que jo desitgi, de la mateixa manera que les meves llàgrimes s'han convertit en l'aigua del mar". Per tant, va pensar en llum i es va fer la llum.

Aleshores va pensar: "És tal com ho havia suposat: les coses que he desitjat, s'han creat tal com les he desitjat". Va tornar a pensar i va desitjar aquesta terra, i aquesta terra es va crear. El Creador de la Terra va mirar cap a la terra i li va agradar, però no estava calmada. Canviava sovint, com ho fan les ones del mar. Llavors va fer els arbres i va veure que estaven bé. Però ni tan sols aquests no calmaven la terra. Aleshores va fer créixer l'herba, però la terra encara no estava calmada. Però gairebé ho estava. Va crear els quatre punts cardinals i els quatre vents. Els va col·locar a les quatre cantonades de la terra com a quatre esperits poderosos i fantàstics, per tal que actuessin com a pesos per subjectar aquesta terra d'illa nostra. I encara així la terra no estava calmada. Aleshores va crear quatre éssers grans amb els quals va perforar la terra, i es van quedar clavats amb els caps mirant en direcció est. Eren vertaderament serps. Va ser llavors quan la terra va estar calmada i en silenci. Va mirar per sobre de la terra i li va agradar.

Una altra vegada va pensar en com les coses existien pel sol fet de desitjar-les. Llavors va ser quan va parlar per primera vegada i va dir: “Com que tot passa tal com jo ho desitjo, he de fer un home que s’assembla a mi”. Per tant, va agafar un tros de terra i el va fer com ell. Aleshores va parlar amb el que havia creat, però no li va respondre. Va mirar cap a ell i va veure que no tenia ni ment ni pensament. Per tant, li va crear una ment. Hi va tornar a parlar, però no li va contestar. Se’l va tornar a mirar i va veure que no tenia llengua. Aleshores li’n va crear una. Hi va parlar una altra vegada, però no li va contestar. Llavors se’l va tornar a mirar i va veure que no tenia ànima. Li’n va crear una. Hi va parlar una altra vegada i gairebé va dir alguna cosa, però no es podia fer entendre. Llavors el Creador de la Terra li va donar el seu alè, hi va parlar i ell li va respondre.

Com que el nou ésser s’assemblava molt físicament al Creador de la Terra, se’n va sentir orgullós, per la qual cosa en va fer tres més d’exactament semblants. Els va fer poderosos per tal de poder ser guardians de la terra. A aquests quatre els va fer líders dels Ocells Tronadors. Aleshores va pensar: “Tindrè alguns éssers vius a la terra”. Per tant, en va fer quatre més com ell. Els va fer justament com els altres. Eren germans: Kunuga, Henuga, Hagaga i Nangiga. Els va parlar i els va dir: “Mireu cap avall, a la terra”. Dient això va obrir els cels allà on eren, i van veure aquesta terra dispersant-se davant seu. Ell els va dir que havien de baixar a viure allà. “I això ho hauré d’enviar avall amb vosaltres”, va afegir donant-los una planta. “Ni tan sols jo no tindrè mai el poder de prendre-us-la, ja que us l’he donat exclusivament a vosaltres. Però quan, per desig vostre, me n’oferiu una mica, l’acceptaré amb molt de gust i us donaré qualsevol cosa que demaneu a canvi. Això ho haureu de guardar per davant de tot durant les vostres vides.” El que els va donar era la planta del tabac. Va tornar a parlar i va dir: “Tots el esperits que he creat no seran capaços de prendre-us-la si no és que vosaltres desitgeu donar-los-la, convidant-los durant els dejunis. Només d’aquesta manera els esperits en poden aconseguir una mica. Envio amb vosaltres una altra cosa que potser utilitzareu en la vida, per ser el mediador entre vosaltres i nosaltres, cada cop que oferiu alguna cosa als esperits. Això tindrà cura de vosaltres al llarg de les vostres vides, es mantindrà al centre dels vostres habitatges i serà el vostre avi”. Parlava del Foc.

Els quatre Ocells Tronadors van portar els germans avall a la terra. En el descens, Kunuga, el més vell dels quatre, va dir: “Germà, quan arribem a la terra, al primer fill que tingui li diré Líder dels Ocells Tronadors si és un noi”. Interminablement seguien baixant cap avall, cap a la terra. Quan van ser a prop de la terra va començar a fer-se molt fosc i llavors el segon germà va dir: “Germà, quan arribem a la terra i tingui un fill, si és una nena, li diré Foscor”. Aleshores van arribar a un lloc anomenat Dins del Llac, a Red Banks, un llac a prop de Green Bay (Wisconsin). Van atu-

rar-se en un roure al sud del llac. La branca sobre la qual es van establir estava doblegada pel pes. Llavors va parlar el tercer germà: “Germà, a la primera filla que tingui li diré La Que Doblega l’Arbre”. Aleshores van assestar-se a terra. Llavors el quart germà va dir: “Germà, al primer fill que tingui li diré El Qui s’Assenta sobre el Terra”. Aleshores els germans van assestar-se sobre a terra. Però els Ocells Tronadors no tocaven terra. La primera cosa que van fer els germans a la terra va ser encendre un foc.

Llavors el Creador de la Terra va mirar avall cap a ells, i va veure que no havia preparat res de menjar, per tant va crear animals per tal que tinguessin alguna cosa per menjar. El germà més gran, de sobte, va dir: “Què menjarem?”. Acte seguit, els dos germans més joves van agafar un arc i una fletxa que el Creador de la Terra els havia donat i van començar a anar cap a l’est. Poc després, el tercer germà es va deixar veure amb un cérvol jove a l’esquena, i llavors el germà més jove va aparèixer amb un cérvol de dos anys. Els dos cérvols morts i els que els van matar eren germans.

Els homes estaven molt contents d’haver obtingut menjar. Llavors van dir: “Donem-li al nostre avi el primer tast”. Després d’haver dit això van tallar els extrems de les llengües dels animals, els van treure el cor i, juntament amb una mica de greix, ho van llençar tot al foc.

La primera gent que va visitar-los va ser el clan dels Guerrers. Llavors van venir els de l’oest; quatre d’ells, la gent del clan del Colom. Aleshores van venir els de la terra, la gent del Cérvol, la gent de la Serp, la gent de l’Ant, la gent de l’Ós, la gent del Peix, la gent de l’Esperit de l’Aigua i tots els altres clans que existien entre els winnebagos.

Finalment va aparèixer un ocell molt blanc a sobre del llac, el cigne. Després van aparèixer tots els ocells del món. Eren anomenats a mesura que arribaven, fins que el llac en va estar completament ple. Llavors la gent va començar a preparar la carn de cérvol. De sobte una cosa va arribar i va posar-se a sobre de la carn, i un dels germans va preguntar: “Què és això?”. Llavors Kunuga, el més gran, va dir: “És una abella, i al primer gos negre que tingui, li diré Abella”. “Igual que l’abella va sentir l’olor i va ser conscient de la carn de cérvol quan l’estaven preparant, així serà el gos envers altres animals. Quan un animal estigui a sobrevent, el gos l’ensumarà”, va afegir Kunuga.

Llavors van fer un banquet per al Creador de la Terra amb la carn de cérvol, van llençar tabac al foc i li’n van donar una mica. Van ensenyar als altres clans com fer foc i en van donar una mica a cadascú afegint: “Ara, cada un de vosaltres ha d’aprendre com fer foc per ell mateix, ja que nosaltres no us en deixarem sempre”. Va ser aquí, doncs, on la primera gent que va viure va construir les seves cases. Van arribar en l’època de l’anys en què l’herba creix fins als genolls.

Un dia es va informar d'un objecte molt estrany que estava apropant-se al campament. Els homes primer van pensar que el deixarien tranquil. Es va apropar cada cop més, i a mesura que es movia cap al campament va començar a menjar-se els ossos que hi va trobar. Van permetre que aquest animal esdevingués el fundador d'un dels seus clans, i se'l van emportar a casa. Era el gos. Llavors van matar un d'aquests gossos i el van oferir al Creador de la Terra explicant-li tot el que havien fet.

Al principi els homes del clan Ocells Tronadors eren tan poderosos com els esperits dels mateixos Ocells Tronadors. Van ser ells els que van fer els barrancs i les valls. Mentre passejaven per la terra van colpejar-la amb els seus garrots i, per tant, van crear bonys als pujols. És per això que els homes del clan Ocells Tronadors són els líders. La gent del clan dels Gossos són els que tenen menys importància.

Un dia el més gran dels germans va jaure i no es va aixecar més. No respirava i tenia el cos fred. "Quin problema hi ha amb el nostre germà gran?", van dir els altres tres. El van esperar quatre dies, però no es va aixecar. Van intentar descobrir els uns dels altres quin era el problema, però no van tenir èxit. Llavors van començar a plorar-lo sense saber què fer o què pensar. Van començar a dejunar i es van pintar la cara de negre tal com fem ara nosaltres quan estem de dol. Van fer una plataforma funerària i el van col·locar a sobre. Quan va caure la neu i arribava fins als genolls, llavors, després d'omplir les seves pipes, els tres germans van començar a caminar en la direcció d'on venia la llum del dia. Van anar al primer esperit que el Creador de la Terra va situar a l'est, l'Illa Pes, que és com es deia. Tot plorant, van entrar a casa seva i li van allargar el broquet de la pipa i li van dir: "Avi, el nostre germà Kunuga ha caigut i no és capaç de tornar-se a aixecar. El Creador de la Terra et va fer fantàstic i et va dotar de tot el coneixement per tal que ho sabessis tot. Dignes, què li ha passat al nostre germà?". Aleshores ell va contestar: "Néts meus, ho sento molt però no en sé res. No obstant això, ja que heu començat amb aquesta cerca, és millor que aneu al que està per davant meu, al nord de l'Illa Pes. Pots dir-ho us ho pot dir".

Per tant, ploriquejant van anar cap a l'altre. Quan van arribar-hi i li van explicar els seus problemes, ell els va dir que no els podia ajudar i els va enviar al seu tercer germà, a l'oest. Aquest, al seu torn, els va enviar a l'última de les Illes Pes, la que és al sud. Allà van trobar els quatre Illes Pes reunits, i el del sud va contestar i va dir: "Néts, el Creador de la Terra així ho ha desitjat. El vostre germà no s'aixecarà mai més. No serà més amb vosaltres en aquest món, i així serà amb els éssers humans sempre que el món existeixi. Quan una persona arriba a l'edat de morir, morirà. Aquells que desitgin viure més hauran d'aconseguir una edat vella a través de bones accions. Només així aconseguiran viure més temps. Dins dels vostres cossos el Creador de la Terra hi ha dipositat una part d'ell mateix, i aquesta tornarà a ell si feu el que és apropiat. Aquest món

arribarà a la fi en algun moment. El vostre germà guardarà una vil·la a l'oest per a totes les ànimes del vostre clan, i en serà el total responsable. Quan aquest món arribi a la seva fi, llavors el vostre germà retornarà totes les ànimes al Creador de la Terra —almenys totes les dels que han actuat com és degut”. Llavors els homes del clan Ocells Tronadors van donar les gràcies als quatre esperits i van abandonar l'estança.

Quan van arribar a casa van agafar el cos del seu germà, el van vestir amb la millor roba que tenia i li van pintar la cara. Aleshores es van adreçar a la persona morta i li van dir on havia d'anar. El van enterrar amb el seu garrot, amb el cap en direcció a l'oest. A la tomba hi van ficar la branca d'un arbre a la qual van lligar un petit pal vermell per tal d'impendir que qualsevol cosa es creués en el seu camí, en el seu viatge a la terra dels esperits. Li van dir que si durant el viatge es trobava algun animal o si algun animal es creuava en el seu camí, l'havia de colpejar amb el seu garrot i llençar-lo darrere seu, per tal que els familiars que havia deixat enrere a la terra poguessin rebre benediccions per a la guerra i aconseguir una vida llarga. Havia de prendre la seva pipa i el seu menjar amb ell. Tots els anys dels quals va ser privat quan va morir, totes les victòries que hauria pogut aconseguir si hagués viscut fins a una edat adulta normal, tot això ho havia d'atorgar als seus familiars. La riquesa que podria haver guanyat, de fet, qualsevol cosa que hagués pogut obtenir, tot això se li va manar donar-ho als seus familiars. Així ells no se sentirien tan infeliços i sols i deseparats .

Ara bé, en el nostre clan cada cop que se li havia de donar un nom a un nen era el meu pare qui ho feia. Ara aquest dret li va transmetre al meu germà.

El Creador de la Terra, al principi, va enviar quatre homes des de dalt, i quan van venir a aquesta terra tot el que els va passar va ser utilitzat per crear noms propis. Això és el que ens va explicar el nostre pare. Com que van venir des de dalt, aquest fet va originar un nom, Ve des de Dalt; i com que van venir com a esperits, tenim el nom Home Esperit. Quan van venir plovisquejava, i d'aquí els noms Caminant en la Boira, Ve amb la Boira, Plugim. Es diu que quan van anar a Dins del Llac es van instal·lar sobre un petit arbust, i d'aquí el nom Doblega l'Arbust; i com que van assentar-se sobre un roure, tenim el nom Roure. Com que els nostres avantpassats van venir amb els Ocells Tronadors, tenim el nom Ocells Tronadors, i com que aquests són els animals que provoquen els trons, tenim el nom El Que Trona. Així mateix tenim Camina amb Pas Imponent, Sacseja la Terra amb la seva Força,

Ve amb Vent i Calamarsada, Brilla en Totes Direccions, Només un Raig, Llamp, Camina pels Núvols, El Que Té Ales Llargues, Colpeja l'Arbre.

Ara bé, els Ocells Tronadors vénen amb terribles estrèpits de trons. Tot sobre la terra —animals, plantes, tot— és inundat per la pluja. Trons horribles ressonen per tot arreu. De tot això en va derivar un nom, i és el meu: Tro Ressonant.

6. HISTÒRIES

Quan érem petits el meu pare acostumava a explicar-nos històries al vespre. Sempre que mostràvem signes de cansament, parava. Heus ací algunes de les històries que recordo.

La història del Coiot i el fantasma

El Coiot passejava sol. Passejava sense rumb fix tot buscant menjar; ensumava per tot arreu en busca de menjar, perquè tenia molta gana. Mentre caminava d'un lloc a l'altre va sentir olor de carn humana. "Ah! Ah! Si hi ha humans al veïnat de ben segur que han llençat trossos de menjar i en podré aconseguir uns quants." Per tant, va anar en direcció a l'olor i aviat va arribar a un vell poble abandonat i hi va recollir uns quants mocassins, però no va poder trobar-hi res que li satisfés la gana. Va passejar fins al final del poble pensant: "Potser aquí al final del poble hi trobaré unes quantes tombes i possiblement els cossos que hi hagi encara tinguin una mica de carn". Però ni tan sols tombes, va poder trobar.

No obstant això, en la distància, va veure una prestatgeria i quan s'hi va apropar corrent ansiós per veure què era hi va veure un cos estirat a sobre. Un home havia mort i el seu cadàver havia estat col·locat en un cadafal. "Déu meu! Déu meu!", va exclamar. "Si aquest cadàver estigués sobre el terra realment m'associaria." Volia menjar desesperadament, però no hi podia fer res. Així que va seure allà, sempre mirant cap amunt, on era el cadàver, afamat. De vegades ho deixava, però hi tornava. Això va ser al final d'any, i mentre estava assegut allà va pensar: "Com desitjaria que aquest cadàver fos al terra! Em duraria fins a la primavera".

Quan va arribar la nit, el Coiot encara hi era. Es va preparar per dormir allà. De sobte el cadàver va parlar: "Coiot, de què faig olor?". El Coiot es va espantar però va pensar per a ell mateix: "Què li hauria de dir?". "Bé, de què podries fer olor sinó de petit gra de moresc sec bullit amb costelles d'ós?" "Bé", va dir el fantasma, "vine i agafa-ho". El Coiot va saltar cap endavant i allà, per a sorpresa seva, va trobar-hi un gran plat ple de moresc bullit amb costelles d'ós. I el Coiot, cobdiciós, va menjar molt.

L'endemà al matí el fantasma va tornar a parlar amb el Coiot: "Coiot, de què faig olor?". "De què podries fer olor sinó de carn salada i fumada

en greix d'ós?" "Bé, vine i agafa-ho." I allà, una altra vegada, hi va trobar un plat ple de carn salada i fumada i greix d'ós. I el Coiot, cobdiciós, va menjar molt.

D'aquesta manera cada matí i cada vespre obtenia menjar. Moresc sec i bullit amb fruita i síndria, això va menjar. El Coiot, cobdiciós, va menjar molt.

Va viure allà amb el cadàver durant tot l'hivern. Cada matí i cada vespre el cadàver acostumava a fer la mateixa pregunta. Un dia el Coiot va decidir demanar alguna cosa especial, per tant va esperar ansiosament que el cadàver parlés: "Bé, Coiot, de què faig olor?" "De què podries fer olor, sinó d'ampolla de whisky de color vermell fosc?" "Bé, vine i agafa-ho", va dir el fantasma. Va anar cap allà i va trobar-hi una ampolla quadrada. Li va treure el tap de suro, va fer-hi un glop i poc després estava completament begut. Es va acabar l'ampolla però en volia més. Aviat va ser reomplerta. En la seva felicitat va fer un crit de guerra i aviat la va tornar a buidar. Llavors, va jaure begut. L'endemà al matí es trobava sobri, però estava fart de whisky i quan el cadàver li va parlar li va demanar una sopa de llom de cérvol. Se la va beure àvidament perquè, com que estava sobri, tenia molta set. Es va emborratxar quatre vegades durant l'hivern i les quatre vegades va dormir la mona de la mateixa manera.

La primavera era ara a prop i va començar a meditar sobre què hauria de demanar. Llavors, quan el cadàver va cridar-li "Coiot, de què faig olor?" ell va contestar: "Bé, de què podries fer olor sinó de guerra?". "Bé, Coiot, aniràs a una guerra. Un home a qui li has d'anar al darrere; un home que t'atorgo." Així, el Coiot va partir cap a la guerra. Va arribar a un poble i allà va exhumar una tomba i en va treure un cuir cabellut. Va agafar-lo i va tornar victoriosament al cadàver. Abans de marxar va cantar la seva cançó de comiat: "Oh vosaltres, vídues de l'herba! Oh vosaltres, vídues de l'herba! Quan mireu el vostre treball, segurament pensareu en mi!".

Quan va tornar amb el cuir cabellut d'un home va ballar la Dansa de la Victòria, tot sol.

La primavera havia arribat ara, la primavera de veritat. El temps era estupend; la gespa verda havia crescut i els dies eren agradables. El Coiot es va contemplar i la seva aparença li va agradar. "Què esplèndid que em veig!", pulcre i gras com era. Li venia de gust passejar i visitar gent. Per tant, al matí, quan el cadàver li va preguntar "Coiot, de què faig olor?", ell va contestar: "Bé, de què podries fer olor sinó de cadàver fètid amb ulls enfonsats?". "Oh, avariós i cobdiciós", va exclamar el cadàver, "moriràs per això!". Llavors el va perseguir però com sempre, en l'últim moment, just quan estava a punt d'atrapar-lo, va aconseguir escapar-se. Finalment el Coiot va trobar un forat i el cadàver s'hi va posar davant i va dir: "Coiot, fins ara t'has salvat però de ben segur que no et mereixes ser beneït

i no descansaré fins que t'hagi matat". Just llavors el cadàver va agafar la cua del Coiot i la punta d'aquesta es va partir.

El Coiot va aconseguir escapar i mentre corria cantava: "Tiets, tiets meus! Tiets, tiets meus! Un cadàver m'ha arrencat la cua d'una mossegada".

Va passar un ós, però no el podia ajudar. No obstant això, finalment va arribar un cérvol, del tipus que anomenem *chiakshbigega*, i li va donar una part de la seva cua. D'aquesta manera el Coiot tenia una cua amb la punta blanca. Li agradava molt i a mesura que corria se la mirava una i altra vegada. N'estava molt orgullós.

Així, doncs, és aquesta la raó per la qual el cérvol *chiakshbigega* té una cua curta i la raó per la qual la punta de la cua del Coiot és blanca.

La història de l'home que va venjar la mort de la seva dona

Una vegada un home gran vivia amb la seva filla i el seu gendre en una cabanya. Era massa vell per anar a caçar i, per tant, depenia completament del seu gendre per menjar. Ara bé, aquest home posseïa el dret de donar el banquet del feix de guerra, i un dia va dir a la seva filla que havia d'agafar el seu marit i els seus fills i acompanyar-lo mentre ell caçava el cérvol que s'havia de fer servir per al banquet.

Llavors el marit va partir amb la seva família i van anar a un lloc que estava a uns dos dies de distància del seu campament. Van arribar a destí al vespre i la dona va preparar la tenda mentre l'home sortia a recollir llenya. Com que no hi havia res per menjar va dir a la seva dona que aniria a buscar aliments immediatament. Va agafar l'arc i les fletxes i va marxar. Mentre era fora la dona va anar a buscar aigua i va ficar-la al foc a bullir per tal que estigués preparada quan tornés el seu marit. El marit va tornar al vespre amb un cérvol a l'esquena. El va col·locar a fora i la dona el va escorxar i el va preparar com sempre, tallant-lo en trossos petits i després assecant-los amb l'escalfor del foc. Aleshores van seure tots i van menjar i, poc després, van anar a dormir. La dona i els nens es van adormir ràpidament però l'home es va quedar despert planejant la caça de l'endemà, perquè desitjava molt complaure el seu sogre. L'endemà al matí va dir a la seva dona que si durant la seva absència passava alguna cosa ella no havia de deixar els nens sota cap circumstància. Llavors va agafar l'arc i les fletxes i va marxar.

Antany, el fet que un home acampés a certa distància del seu poblat era considerat un acte de valentia, i és per això que, en aquesta ocasió, mentre marxava, li va dir a la seva dona: "Si et passa qualsevol cosa mentre jo no hi sóc, recorda que tornaré immediatament". Volia demostrar-li com l'estimava. Va ser fora tot el dia caçant i va matar un cérvol, el va espellar i es va disposar a portar-lo a l'esquena fins a casa. Quan era a prop de l'emplaçament del seu petit campament es va adonar que els pals de

la tenda estaven col·locats verticalment i va saber immediatament el que havia passat; de sobte es va adonar que a la seva dona i als seus fills o bé els havien matat o bé els havien capturat. Es va sentir molt malament, però quan va arribar al tipi va riure i va veure que la seva dona no hi era i els seus fills eren morts. Els cossos dels nens estaven col·locats de peu contra la porta. Tenien els llavis oberts per tal de transmetre al seu pare, en la seva arribada, la impressió que li estaven somrient. Això era un vell costum i es feia perquè l'enemic pensava que, d'aquesta manera, podia causar-li el dolor més gran al pare.

Quan l'home va tornar i va veure tot això, va posar l'atenció al foc tranquil·lament, va preparar el menjar i es va adreçar als nens dient-los: "Veniu, aquest és l'últim àpat que menjarem junts". Llavors va obrir-los les boques i els va posar un tros de carn a les goles. Després d'haver-los alimentat, va seure per menjar. Quan va acabar es va pintar el cos de dos colors, un costat de cap a peu de color blanc i l'altre, de cap a peus negre. Llavors es va tornar a adreçar als seus fills: "Estimats fills, crec que puc anar a unes quantes guerres i puc esforçar-me per enviar els vostres esperits a la terra dels esperits tan bé com sé. Mataré la gent que us ha assassinat i molta més de propina".

Llavors va posar unes quantes fletxes al buirac i va cremar els seus fills. Aviat va trobar un rastre de petjades i, examinant-les amb cura, va descobrir les de la seva dona i, per tant, va saber que l'havien fet presonera. Aleshores es va transformar en un fantasma i va seguir les petjades, i no gaire lluny va trobar l'enemic. Va córrer per davant d'ells i va esperar, i quan un dels enemics que portava la bossa amb medicina es va apropar, va deixar anar un crit i el va matar, i li va tallar el cap a l'altura del coll. Després va desaparèixer, va amagar el cap i va córrer endavant una altra vegada. Els va matar un darrere l'altre, vuit en total. Quan es va fer de dia va tornar al campament amb els vuit caps i vuit garrots. Primer els va col·locar al voltant del campament però després va recollir-los i va partir cap a casa del seu propi pare.

Llavors, amb els vuit caps, va anar al tipi del seu pare, però no hi va entrar fins molt tard a la nit. Aleshores, mentre tota la seva gent dormia, es va pintar la cara de color negre i, després d'entrar al tipi, va seure al lloc que havia ocupat abans de casar-se. De sobte, l'home vell va veure algú assegut al lloc on el seu fill acostumava a seure i, despertant la seva dona, li va dir: "Hi ha algú assegut al lloc del nostre fill i és idèntic a ell". Es van aixecar tots dos i aviat es van adonar que realment era el seu fill i que estava de dol, amb tota la cara pintada de negre amb carbó.

Aleshores, l'home gran va parlar: "Fill meu, què passa?". I el fill va contestar: "Pare, una banda de guerrers va venir al meu campament mentre jo era fora caçant, van fer la meva dona presonera i van matar els meus fills". "Fill meu, si et tenies una mica de respecte, per què no vas morir amb els teus fills?" "Pare, deixa que t'expliqui com va passar. Men-

tre jo era fora caçant, ells es van deixar caure pel meu tipi, van matar els meus dos fills i van prendre presonera la meva dona. Quan vaig arribar em vaig sentir miserable, però vaig riure i vaig cuinar-me el meu propi àpat, vaig alimentar els nens i vaig menjar amb ells per última vegada. Llavors vaig perseguir la banda de guerrers i aquella mateixa nit en vaig matar vuit, els caps i els garrots dels quals he portat a casa amb mi. Els he amagat a prop de la font. Allà hi ha col·locats els caps en una fila i hi he plantat els garrots al terra, un al costat de cada cap.” “Fill meu”, va dir el pare, “has fet bé, i les ànimes dels teus fills de ben segur arribaran sans a la terra dels esperits. Pel que fa a nosaltres, ens has portat uns caps bonics, per tal que en puguem treure alguna diversió. T’estic molt agraït”.

Al matí el pare va enviar el pregoner pel poble amb la notícia del que el seu fill havia aconseguit tot sol. Tots els homes del poble es van ficar la pintura de guerra, van agafar els seus garrots i van córrer cap al lloc on havien sigut dipositats els caps. Allà, cada un dels homes va colpejar-ne un i, fent un crit de guerra, van fer recompte de les victòries del noi sobre l’enemic. Llavors van agafar els caps i els van portar al seu tipi de guerra. Allà van ballar la Dansa de la Victòria i tots els homes van elogiar l’home que havia aconseguit aquest fet.

Quan la Dansa es va acabar, l’home va tornar a pintar-se la cara de negre i va fer un dejuni de deu dies. La seva gent li van fer un banquet quan va acabar el dejuni, i en aquest banquet els va dir que tornaria a la guerra per rescatar la seva dona, que havia sigut capturada, i que tots aquells que volguessin anar amb ell podien fer-ho. “Demà a l’alba”, va dir, “ens prepararem i anirem a una muntanya i des d’allà començarem”. Per tant l’endemà al matí van reunir-se al lloc acordat i van començar. L’home va guiar l’expedició. Van caminar tot el dia i cap al vespre van encendre els focs i van seure al voltant de la foguera mentre els vells guerrers explicaven proeses de guerra. L’endemà van caminar tot el dia una altra vegada, i així fins al tercer dia. Al quart dia l’home va dir: “Aquí ara he d’intentar esbrinar el parador de l’enemic”. D’aquesta manera va marxar, i aquella mateixa nit va tenir èxit i es va apropar al poble del seu enemic. Els va trobar tots dormint. Llavors va anar cap a la seva dona i li va dir: “He vingut a buscar-te. L’esperit que està al càrrec d’aquesta banda de guerrers m’ha donat tot el poble, i demà els matarem a tots. Els teus germans són fora amb mi i demà, quan ataquem aquesta gent, tu hauràs de córrer cap als teus germans i dir-los que vols ser presonera. Diré als meus amics que et vigilin i que no et matin. Ara recorda, fes el que et dic, ja que si no ho fas, et mataran!”. “Ho intentaré”, va dir la dona. Llavors l’home va tornar amb els seus vassalls i els va explicar que tot estava bé i els va avisar sobre la dona, i va dir també als germans que vigilessin que no la matessin.

Quan va arribar l’alba es van deixar caure pel poble i el van sorprendre. Van lluitar vora mig dia i van matar pràcticament a tothom menys als

caps i els seus fills, als quals van fer presoners. Llavors van tornar a casa. Quan van arribar al poble van agafar els presoners i els cuirs cabelluts que havien capturat i els van portar cap al seu tipi de guerra, on estaven vigilats. L'endemà al matí van lligar els presoners a uns pals, van ballar al seu voltant i els van torturar fins que van morir.

Aquesta, doncs, és la història de l'home que era fidel a l'esperit del qual havia rebut benediccions de guerra. Va fer banquets i va fer ofrenes en honor seu. Va entrar en dejuni i les seves oracions van ser contestades.

*La història de l'home que va rescatar la seva dona
de la terra dels esperits*

En un poble hi van viure fa temps dos joves casats. La dona era molt maca i el seu marit se l'estimava molt. Ell sempre pensava en què podia fer per ella.

Un dia la jove dona va emmalaltir. Van cridar un bruixot, però no podia fer res per ella. Van ser molts els homes sants a qui el marit va cridar, però tot va ser en va i la jove dona va morir. La van enterrar. Al vespre del funeral molts amics van anar cap a la tomba per deixar-hi llums, per tal que l'ànima de la difunta trobés el seu camí cap a la terra dels esperits. L'home era molt bo i queia bé a tothom. Tots van anar a la Vetlla de Quatre Nits i tots van jugar als jocs de dol amb ell. Llavors l'endemà al matí, després de la quarta nit, tots van tornar a casa i el jove es va quedar sol.

Immediatament va fer les preparacions per iniciar un viatge cap a l'oest, ja que es diu que l'ànima dels difunts va cap a aquella direcció. Per tant, en aquesta direcció va seguir l'ànima de la seva dona. Com que caminava amb dificultat, pel camí es va esgotar d'esforç i fatiga, i finalment va trobar necessari repenjar-se en un bastó. No obstant això, fins i tot per a això la seva força no era adequada, i al cap d'una estona gairebé tot el que podia fer era arrossegar-se. Aviat els seus genolls es van esgotar d'arrossegar-se de manera incessant i els va lligar una mica d'escorça de til·ler al voltant. Així va continuar fins que totes les seves forces el van abandonar. Només tenia força suficient per arrossegar-se fins a un monticle d'aspecte agradable. "Això", va dir, "és agradable i bonic, i aquí desitjo morir". Va rodar fins que va arribar al lloc cobejat i es va quedar allà esperant la mort amb els ulls tancats.

De sobte, per a sorpresa seva, va sentir algú parlant amb ell, dient-li: "Vine, que anem a casa. Visc aquí". El jove va obrir els ulls i va mirar al seu voltant, i davant seu hi va veure una persona d'aparença atterradora, el cos de la qual estava tot cobert de pèl. El jove era incapaç d'aixecar-se però aquell desconegut va parlar amb ell i li va dir: "Vinga!". En sentir això, el jove va fer un salt i el va seguir pel tipi. Allà l'home gran li va

dir: “Nét, sens dubte et trobes en unes condicions lamentables i desitjaria poder ajudar-te. Però no sé com. Et diré el poc que sé”. Llavors li va donar alguna cosa per menjar i li va tornar a parlar: “Fill meu, has de seguir endavant, i a certa distància des d'aquí arribaràs a un cos d'aigua sobre el qual has de saltar. Després has de seguir tot recte”.

Aleshores el jove es va aixecar i va seguir el seu viatge. Aviat va arribar al gran cos d'aigua, que tenia un corrent ràpid: l'aigua es movia a una velocitat increïble. Saltar a l'altre costat l'espantava perquè la terra a l'altre costat semblava molt petita. Semblava la taca verda més petita, tan petita que tenia l'aparença d'unes celles d'home. De fet semblava impossible saltar a l'altre costat, però va recordar el que l'home gran li havia dit i va decidir intentar-ho. “Al cap i a la fi”, va pensar, “i què, si passa alguna cosa”, i va tancar els ulls i va saltar. Va aterrar a l'altre costat i llavors va mirar cap enrere per veure l'aigua. Però no la podia trobar. Va ser després de mirar amb molta cura quan va veure un petit rierol. El que abans havia vist com un gran cos d'aigua movent-se a una velocitat increïble ara semblava un petit rierol. Aleshores va pensar: “Potser tot el que em sembla que és difícil en realitat és fàcil”, i amb això es va encoratjar. Ara sentia que era capaç d'aconseguir el que estava buscant.

Mentre caminava va arribar a un tipí i allà hi va trobar l'home gran del dia abans amb una altra persona igual que ell. Li van donar alguna cosa per menjar i li van dir: “Nét, centrarem la nostra atenció en l'objectiu que tens en ment. És molt difícil però com que la teva determinació és tan forta ho aconseguiràs sens dubte. Per tant, segueix tot recte i al proper lloc hi trobaràs un amic nostre que t'ajudarà. Nosaltres també t'ajudarem”.

Aleshores l'home jove va marxar una altra vegada i al cap d'una estona va arribar a un altre tipí, on hi va trobar tres homes grans, dos dels quals ja havia vist abans, i un altre. El tercer li va donar alguna cosa per menjar i li va parlar dient: “Nét, t'ajudarem. Ho estàs fent molt bé”.

“Ara fes tot el que t'hem dit, si no fallaràs en la teva recerca.”

Llavors, el jove va partir de nou i al cap d'una estona va arribar a un turó, on va trobar-hi un gran aplec. De fet, el lloc era evidentment un gran poble que semblava que no tenia fi. Però, estranyament, no hi va veure ningú, no hi havia ningú enlloc. Hi havia molts tipis d'escorça d'arbre i va guaitar-hi dins, però tots estaven buits. Finalment, va entrar en un i va trobar-hi quatre vells, tres dels quals ja coneixia, i un quart que li era desconegut. Aquest últim va dir-li: “Nét, has vingut al lloc que buscaves. No obstant això, no podràs veure la teva dona. Ara fes el que jo et digui si vols tornar-la a veure. Aquesta nit assistiràs a un gran ball. Però recorda, mai et giris. Nosaltres tindrem cura de tu”.

Al capvespre, va sentir un toc de tambor seguit d'una gran remor; després, crits per diferents llocs. De nou va sentir el toc de tambor i el soroll va ser més fort que mai. El quart home va aixecar-se i va dir: “Vine,

gairebé és l'hora de començar, si no quan arribem ja hi haurà massa gent al tipi”.

Van continuar cap al centre del poble i, allà, van entrar en un gran tipi. El van fer seure al mig. Des d'allí assegut sentia la remor de la gent: “Wakisga ha vingut; ha seguit la seva dona fins aquí, ell és aquí. Però la seva tasca és inútil, mai aconseguirà el seu desig”. Llavors la veu el va començar a provocar. “Perquè la seva dona està casada. De fet, és amb mi amb qui s'ha casat.”

Aviat van començar els cants. Era meravellós. Tots els seus parents van venir i van cantar les seves cançons. Les cançons tractaven d'ell, deien: “Wakisga ha vingut a buscar la seva dona; Wakisga ha vingut a buscar la seva dona!”. D'aquesta manera l'irritaven. Això va durar tota la nit, però quan va sortir el sol tots van desaparèixer. La seva dona no en sabia res, de tot allò. Ell va tornar amb els quatre homes al seu tipi i allí el van felicitar efusivament: “Ho has fet bé, nét, ho has fet bé, però demà la prova encara serà més difícil. Esforça't tant com puguis”.

L'endemà, al vespre, va sentir el toc de tambor de nou i després del quart toc, va entrar al tipi amb els quatre homes. Tota la nit van estar provocant-lo per fer-lo enrabiatar. Els fantasmes feien tot el que podien per fer-lo parlar. Tots cantaven i el jove va pensar que era meravellós, més meravellós i emocionant que la nit anterior. Finalment els fantasmes van començar a posar-li les mans al cap, a estirar-lo i a fer-li de tot. Ell ho va suportar com va poder, i finalment va fer-se de dia i tots van desaparèixer. Va tornar amb els quatre homes i li van advertir que la nit següent seria més dura.

Havia arribat el tercer dia. Va redoblar el tambor i els fantasmes van respondre amb crits d'entusiasme. Al principi no eren gaire forts però s'hi van tornar més i més. Van entrar al tipi. Immediatament els fantasmes van començar a provocar-lo, i ni tan sols els sis assistents que els vells havien posat a la seva disposició per ajudar-lo no hi podien fer res. Els cants van començar de nou. El jove seia allí tapat amb una manta i li costava molt resistir la temptació de no girar-se. La força del tambor era realment terrible, tremolava la terra amb les seves vibracions. Els fantasmes li estiraven la manta, intentaven tirar-lo a terra i se li tiraven tots a sobre. Finalment, va fer-se de dia i tots van anar desapareixent a mesura que sortia el sol. Va tornar a casa i els vells van dir-li: “Ho has fet molt bé. Demà serà l'últim dia. Serà molt dur. Hi serem vuit de nosaltres per ajudar-te. Però tot i així, hi serem en va a menys que tu també t'esforcis al màxim”.

Cap al vespre el tambor va redoblar de nou i aviat l'home jove caminava acompanyat dels vells cap al tipi on es feia el ball. El poble havia crescut ràpidament de la nit al dia. Hi havia molts més fantasmes que les nits anteriors perquè els fantasmes es multiplicaven igual que els morts a la terra. El tipi on es feia el ball ja era ple quan hi van arribar, i quan

van entrar van ser quasi trepitjats pels fantasmes. Tan bon punt el jove havia entrat, va sentir la veu de la seva dona que li deia: “Bé, si no m’havies de fer cas, no calia que vinguessis”. Quan va sentir això, va estar a punt de girar-se cap a ella. Llavors van començar a cantar. Era gloriós. La terra tremolava per la vibració dels seus cants. El van tirar al terra. La seva dona n’era la protagonista i ell, en tot moment, sentia la seva veu. Seia allí, embolcallat amb la seva manta. Però se l’estiraven tota l’estona. Finalment, cap al matí es trobava cansat i esvaït. Els fantasmes el van agafar pels turmells i el van arrossegar pel terra. Semblava quasi impossible de suportar. A la fi, va sortir el sol i tots van desaparèixer.

“Vinga, marxem.” Era la veu d’un dels vells. “Nét, has vençut. D’ara endavant, però, això no tornarà a passar mai més, perquè el Creador de la Terra no ho ha ordenat així. És només perquè jo i els meus amics t’hem beneït que has triomfat. Aneu i porteu la seva dona”, va dir a un dels ajudants. Van portar-la davant el jove i els vells els van dir: “Us hem beneït a tots dos. Ara aneu a casa”. Llavors, els va donar un tambor pintat amb argila blava. “Si algú mor aquest tambor us portarà la seva ànima, i si una ànima està a punt d’abandonar la terra durant una malaltia, aquest tambor us la retornarà. Si aboqueu tabac per a mi i els meus amics, sempre us recordarem. Ara, aneu a casa. Els fantasmes us perseguiran perquè són malvats. Vuit ajudants us portaran a casa.” Llavors els va donar unes cendres i els va dir que les llancessin darrere seu si era necessari.

De camí a casa van ser perseguits pels fantasmes. “Ai Déu meu! Ens ha pres la nostra esposa. Anem a rescatar-la!”, cridaven. Els fantasmes van apropar-se a ells però llavors el jove va agafar les cendres i les va llançar darrere seu i els fantasmes es cridaven l’un a l’altre dient: “Escapem, les cendres ens faran malbé la roba”. Van replegar-se. Això es va repetir moltes vegades però per fi els dos joves van poder arribar a la terra.

El Coiot va a la guerra

“Vinga, anem a la guerra i prenguem el Coiot amb nosaltres. Sempre està ficat en alguna estupidesa, sempre exagera tot el que fa. Deixeu que algú el vagi a buscar.” Llavors algú va anar a buscar-lo i li va dir: “Coiot, anem a la guerra. Per què no ens acompanyes?”. “Bé. És clar que us acompanyaré”, i va acompanyar l’home per tornar a unir-se als altres. Llavors, cadascú per torns va cantar la seva cançó de mort, i quan va ser el torn del Coiot ell també va cantar:

“Wiyayoho! Wiyayoho!
 El petit coiot, si es mor, si es mor,
 qui plorarà per ell?
 Wiyayoho! Wiyayoho!
 El petit coiot, si es mor, si es mor,
 qui plorarà per ell?”

7. LES ENSENYANCES DEL MEU PARE

El meu pare seguia el vell costum d'ensenyar-nos les tradicions dels winnebagos. Solia despertar-nos de bon matí i, asseguts a la vora del foc, ens parlava. A les noies, les instruïa per separat. Això és el que el meu pare em va dir:

I

Fill meu, quan creixis, assegura't de fer el bé als altres. Només hi ha una manera en què pots ajudar-los i és fent dejuni. El nostre avi, el Foc, que sempre és al centre de la nostra llar, emet tot tipus de benediccions. Assegura't que t'esforces al màxim per aconseguir-les.

Fill meu, recorda't de fer que els nostres avis, els senyors de la guerra⁹, et beneixin. Assegura't que et tinguin compassió. Llavors algun dia, mentre viatgis per la carretera de la vida, sabràs què fer i no trobaràs obstacles. Sense esforç seràs capaç d'aconseguir el premi que desitgis. L'honor serà teu per sentir-te'n orgullós, serà teu sense cap esforç. Totes les benediccions de guerra disponibles pertanyen als nostres avis, els caps de la guerra, i si dejunges i passes moltíssima set amb respecte, aquests et seran atorgats. Tot i que si no et gastes els peus en viatges freqüents d'aquí cap allà i no et pintes la cara amb carbó serà en va que et causis aquest sofriment. Sense esforç constant no obtindràs aquestes benediccions. Intenta que un dels esperits del Creador de la Terra es compadeixi de tu. Digui el que digui, succeirà. Si no posseeixes un dels esperits del qual puguis obtenir força i poder, socialment no seràs important i els del teu voltant no et tindran gaire respecte. De fet, se'n fumeran de tu.

Fill meu, no és bo morir al poble, a casa teva. Sobretot, quan vagis a la terra dels esperits no deixis que cap dona et passi al davant. Això no s'ha de fer mai. Per evitar-ho parlem amb els nostres fills i els animem a dejunar. Algun dia a la vida, et trobaràs viatjant per una carretera plena d'obstacles i llavors desitjaràs haver fet el dejuni. Quan t'enfrontis a una ocasió com aquesta, que no et faci falta penedir-te, t'aconsello que facis el dejuni. Si no has obtingut cap coneixement dels esperits, més tard a la

⁹ Nom simbòlic que designa els esperits que controlen el transcurs de les guerres.

vida els guerrers tornaran de la guerra i tal com distribueixin els premis de guerra a les seves germanes,¹⁰ les teves germanes es quedaran amb les mans buides envejant les altres. Però si obtens benediccions dels caps de la guerra, les teves germanes estaran contentes. Com se'n sentiran d'orgulloses, de rebre els premis i de ballar la Dansa de la Victòria! D'aquesta manera, les teves germanes també s'enfortiran i tu et sentiràs satisfet i feliç.

Seria bo que obtinguessis tot això. Intenta ser un líder per als homes. Però esdevenir-ho és molt difícil, solia dir la gent gran. Pot passar que només fingeixis ser un líder per als homes, que en realitat siguis un simple guerrer entre les tropes, i a més a més, t'encarreguis de guiar un grup de guerrers i, per tant, causis una pèrdua innecessària de vides, que facis el que es diu “malgastar una vida”. Aquest és el més vergonyós de tots els actes. Els parents de la persona que hagi sacrificat tindran el dret de fer-te sofrir, de torturar-te amb brases calentes. I llavors, els teus familiars hauran de mantenir-se'n al marge, tristos i humiliats. Ni amb la benedicció d'un esperit ni amb la de vint pots anar a la guerra. Necessites la benedicció de tots els esperits, els que hi ha sobre la terra, els que hi ha sota la terra i els que estan clavats a la terra, les Illes Pes; els que hi ha a les aigües i els que hi ha a l'altra banda de la terra, els vents, tots quatre. Necessites la benedicció de l'esperit que dóna vida d'un costat del seu cos i mort de l'altre costat, la benedicció del Sol, la Lluna, la Llum del Dia i la Terra. A tots aquests el Creador de la Terra els ha fet caps de guerra, i hauràs de ser beneït per tots per tal de guiar un grup de guerrers.

Fill meu, si dones el teu vestit a molta gent, és a dir, si dones als necessitats, la teva gent es beneficiarà dels teus actes. És bo ser elogiat per molta gent. I t'honoraran encara més si tornes victoriós de la guerra amb una de les quatre extremitats del cos d'una víctima, és a dir, amb un dels quatre honors de guerra. Però si obtens dos o tres o potser quatre membres l'honor serà més gran. Llavors sempre que se celebri un banquet de guerra, rebràs part del cérvol que s'estigui bullint, ja sigui part del cos o part del cap.¹¹ Quan, en qualsevol altra ocasió, com ara la Vetlla de Quatre Nits, et cridin per narrar les teves gestes de guerra en nom de les ànimes difuntes, tingues cura de no afirmar més del que realment vas aconseguir. Si ho fas, faràs que l'ànima de l'home en el nom del qual

10 Entre la tribu dels winnebagos les germanes d'un home —especialment les germanes grans— eren molt respectades, i sempre que un home tornava victoriós d'una guerra en la qual havia obtingut algun honor, els entregaven collarets i cinturons *wampum*. Els honors de la guerra eren de diferents tipus. L'honor més important era haver sigut primer a copejar un enemic mort en combat.

11 La carn de cérvol en un banquet com aquest només es dóna als grans guerrers. El cap del cérvol és considerat la part més selecta.

parles ensopegui¹² en el seu viatge cap a la terra dels esperits. Si dius una mentida i exageres, llavors moriràs abans d'hora, perquè els esperits, els caps de la guerra, et sentiran. De fet, és una obligació sagrada dir la veritat en una ocasió com aquesta. Digues menys del que realment vas fer. Els vells diuen que és més savi.

Fill meu, és bo morir en peu de guerra. Si mors en peu de guerra, no podràs la consciència en morir. Seràs capaç de fer el que vulguis amb la teva ànima, i sempre romandrà feliç. Si després desitges reencarnar-te en un ésser humà, ho podràs fer, o podràs agafar la forma d'aquells que caminen cap a la llum, la forma d'ocell o la de qualsevol altre animal que t'agradi. Tots aquests beneficis els aconseguiràs si mors en peu de guerra.

II

Fill meu, si no pots obtenir benediccions de guerra, almenys dejuna per tenir una posició a la vida. Si dejunes, quan et casis us anirà bé. I no t'hauràs de preocupar de tenir fills i la teva vida serà feliç. Si dejunes i fas que els esperits et beneixin en tot allò que té a veure amb la felicitat de la teva llar, llavors mai et faltarà res en tota la teva vida. Dejuna pel menjar que rebràs. Si dejunes prou sovint per aquestes coses, llavors el dia que els teus fills vulguin menjar seran capaços d'obtenir carn de cérvol sense dificultat, fins i tot seran capaços d'obtenir carn d'ant. Tens el poder d'evitar que la teva canalla passi mai gana.

De nou, fill meu, deixa'm advertir-te. No tractis malament la teva esposa. Les dones són sagrades. Si fas patir la teva dona, moriràs en poc temps. La nostra àvia, la Terra, és una dona, i si maltractes la teva esposa també la maltractes a ella. Amb tota seguretat estaràs maltractant la teva àvia si actues així. Amb la teva acció pràcticament estaràs matant-te a tu mateix perquè al cap i a la fi, és ella qui té cura de nosaltres.

Quan tinguis casa teva, procura que tothom que entri al teu tipi rebi alguna cosa per menjar, no importa que tinguis poc menjar per a tu. Aquest menjar et causarà la mort si te'l quedes tot per a tu. Si ets miserable a l'hora de donar menjar, com a conseqüència d'això algú t'assassinà o t'enverinarà. Si mai sents dir que hi ha un foraster viatjant per les teves terres i el vols veure, prepara-li menjar i fes que el portin davant teu. D'aquesta manera faràs el bé, i diuen que sempre és bo fer el bé.

¹² Segons la creença de la tribu dels winnebagos, l'ànima dels difunts, durant el seu viatge a la terra dels esperits, ha de creuar un pont movedís molt relliscós. Es creu que si durant la vetlla després del enterrament algun dels guerrers convidats exagera les seves gestes, l'ànima desafortunada no podrà creuar el pont, trontollarà i caurà a l'abisme de foc sobre el qual s'erigeix el pont.

Si veus un ancià sense ajuda, ajuda'l amb el que puguis. Si tens una casa, porta-l'hi i dóna-li menjar, perquè potser de sobte farà comentaris poc afalagadors sobre tu.¹³ D'aquesta manera et faràs fort. O potser quan torni portarà un feix d'herba medicinal sota el braç, alguna cosa que apreciï molt i que t'oferirà. Si és un bulb d'herba medicinal guarda'l per protegir casa teva. Casa teva mai serà turmentada per cap cosa malvada, i res diabòlic hi entrarà, ni esperits dolents, ni fantasmes, ni malaltia ni infelicitat. Aquesta serà la teva vida si fas el que et dic. Les bruixes es mantindran lluny de tu. Per tant, fent el dejuni et beneficiaràs a tu mateix i als altres.

Saps que el Creador de la Terra va crear tots els esperits, els que viuen sobre la terra, els que viuen a la terra, els que viuen sota la terra i els que viuen a l'aigua; tots aquests va crear, i els va posar al control dels poders. Fins i tot va posar els esperits menors al control d'alguna cosa. D'aquesta manera els va crear a ells i, després, a nosaltres, i com que vam ser creats els últims i ja no quedaven més poders, no va poder posar-nos al control de res. Llavors, però, el Creador de la Terra va crear una herba i ens en va posar al control. També va dir-nos que cap esperit podria prendre'ns-la sense donar-nos res a canvi. Va dir-nos que si li oferim una pipa d'aquesta herba que nosaltres anomenem tabac, ell també ens concedirà tot el que li demanem. Els esperits anhelen aquesta herba més que res al món, i per aquesta raó, si alguna vegada fem les nostres pregàries als esperits amb tabac a les mans, ells tindran compassió de nosaltres i ens entregaran les benediccions que el Creador de la Terra va donar-los. De fet, és per això que el Creador de la Terra va crear aquesta herba.

Dejuna, fill meu. Si ets beneït pels esperits i tires el teu alè als malalts, es posaran bé. D'aquesta manera ajudaràs els altres. Si pots curar algú de la seva malaltia, seràs més que una ajuda normal per a ells. Si pots treure la malaltia fora del cos, la gent et respectarà moltíssim. Si després passa que et trobes sense feina, tot el que necessitis per viure t'ho donaran. Mentre visquis, faran això per a tu. Després de mort, la gent continuarà parlant dels fets per sempre. Mentre visquis diran de tu: "Sí, ell, de veritat, té poder".

Si no ets capaç de dejunar, almenys intenta aconseguir poder d'aquells que coneixen les propietats i virtuts de certes plantes. És clar, és bastant trist si has de reconèixer que no pots obtenir benediccions fent el dejuni, però si no poguessis, almenys intenta que aquells que tenen les plantes que he mencionat tinguin compassió de tu. Si s'apiaden de tu, t'obsequiaran amb una de les bones plantes que donen vida als homes. Però no serà suficient per a tu posseir només una planta. Hauries d'intentar aconseguir totes aquelles plantes que creixen entre l'espessa

¹³ És considerat de molt mala educació que un convidat admiri alguna cosa quan visita una casa.

capa de la nostra àvia, la Terra, totes aquelles que ens donen vida; fins que tinguis un feix sencer d'herbes medicinals. Llavors realment tindràs raons per sentir-te coratjós.

Alguns dels homes de la medicina, els xamans, van ser beneïts pels esperits de l'aigua.¹⁴ Si desitges obtenir benediccions realment poderoses i aconseguir el poder de curar molta gent, hauràs de dejunar amb respecte durant molt de temps. Si quatre, o posem deu, dels esperits certament poderosos et beneeixen, llavors el dia que tinguis fills i els ocorri alguna cosa no hauràs de buscar un home de la medicina, tot el que hauràs de fer serà mirar en el teu feix medicinal. Busca allí i sens dubte hi trobaràs les medicines necessàries per curar els teus fills. És més, al cap d'un temps, et cridaran per curar el teu proïsmo. Llavors, podràs obrir el teu feix medicinal sense vergonya, ja que tindràs el coneixement necessari per curar el malalt. Sabràs on es troba la malaltia i el teu tractament serà un èxit, perquè sols després d'immensurables esforços hauràs aconseguit les benediccions necessàries. Si anuncies al pacient que viurà, llavors viurà. Si fas oferiments correctes a la medicina, aquesta emprarà tot el poder que posseeix per curar el pacient. Ara bé, has de fer bons oferiments a les medicines, has de celebrar molts banquets en el seu honor, i si a més a més els parles com si fossin éssers humans, certament t'ajudaran i faran el que els demanis. Tu, en conseqüència, acceptaràs els pagaments oferts pels teus pacients amb la consciència tranquil·la, i els teus fills portaran aquests pagaments en forma de collarets *wampum* i d'aquesta manera guanyaran nova força. Seran feliços i estaran bé. És per aquestes raons que vull que tinguis molt de compte amb la teva actitud. Les medicines són bones per a totes les finalitats, per aquest motiu ens van ser entregades. El Creador de la Terra ens les va donar perquè ens pugem curar de la malaltia nosaltres mateixos.

Si algú intenta obtenir aquestes medicines i per tal d'obtenir-les es causa sofriment a ell mateix, la nostra àvia, la Terra, de ben segur que ho sabrà. Ella sap tot el que has perdut per obtenir-les i, a la llarga, tot el que has perdut et serà retornat. Ja has fet els teus oferiments per al futur, i és bo per a la gent esperar amb il·lusió el seu futur.

Diguem, per exemple, que desitges obtenir la pintura medicinal. Per a això, t'hauràs de posar en les situacions més lamentables davant els esperits. Si t'unes amb pintura medicinal, aquesta atraurà l'enemic irresistiblement, el paraitzarà, el privarà de tot poder de moviment i el

¹⁴ Els esperits de l'aigua són animals mitològics caracteritzats per tenir forma de línx o gat salvatge i llargues cues que els envolten el cos completament. Els seus dons cap als homes són ambivalents, i depèn dels homes fer medicines bones o dolentes amb el cos dels esperits de l'aigua. Els seus "ossos" són objectes semifossilitzats o bé fossilitzats completament.

dominarà completament. Guarda-la a casa teva i mai et faltaran riqueses. La gent t'entregarà els seus béns més apreciats per la influència d'aquesta pintura, que està feta de la sang dels esperits de l'aigua. El Creador de la Terra va donar aquests poders als esperits de l'aigua perquè ells ens els poguessin entregar a nosaltres.

Algunes persones han aconseguit obtenir una medicina que permet que una persona en deixi enrere una altra quan corren. Potser seria bo per a tu que aprenguessis això. Hi ha medicines per al festeig, medicines per evitar que els casats es separin, medicines per fer-se ric, medicines per fer que la gent es torni boja. Si mai desitgessis, per exemple, que una persona tingués el cor molt trist, llavors podries enverinar-la amb aquesta medicina que he anomenat, i fins i tot podries fer que es tornés boja. També és possible fer que una dona que t'ha refusat es torni una meuca, perquè aquesta medicina farà que s'enamori de tot els homes que vegi. De fet, pots obtenir qualsevol medicina de certs individus. Alguns estan familiaritzats amb medicines que fan adormir, altres amb medicines que mantenen les persones despertes i els provoquen insomni. Alguns tenen medicines que permeten vèncer la ferocitat dels gossos que vigilen les dones; altres tenen medicines que fan que la gent esculli un líder entre la multitud. Tothom el mirarà i el considerarà un gran home. Hi ha medicines per evitar que la gent es cansi en una caminada i medicines per fer que es produeixi una baralla de gossos. Resumint, que hi ha medicines per a tot.

Cadascú ha de tenir cura d'ell mateix i intentar aconseguir aquell coneixement que li permetrà viure amb benestar i felicitat. Per tant, intenta aprendre les coses que necessitaràs. Si les saps, llavors mentre recorris la vida no hauràs de comprar-les als altres, ja que tindràs les teves pròpies medicines. Si actues així i, a més, de junes com cal, la vida mai et donarà enfurts. Si mai poseeixes una casa, serà bonica i mai estaràs necessitat. Per això sé que mai lamentaràs això que t'estic dient. Així recorreràs el teu viatge per la vida, per la carretera virtuosa agafada per tots els teus semblants, i a més ni les teves accions ni el teu comportament no seran mai objecte de les burles dels teus veïns.

Ajuda't a tu mateix a mesura que viatges per la carretera de la vida. La terra té molts passatges estrets dispersos. Si tens alguna cosa amb què fortificar-te a tu mateix, quan passis per aquestes sendes estretes seràs capaç de superar-les amb tranquil·litat i els altres et respectaran. Encarrega't d'agradar la gent. Porta't bé amb tothom i els agradaràs. Llavors seràs feliç i pròsper.

Mai facis cap mal als teus fills. Fes tot el que et demanin els teus fills. Si actues així, la gent dirà que tens bon caràcter.

Si algú al poble perd un amic i tu ets ric, paga les despeses del funeral del difunt, si pots. De la mateixa manera ajuda els afligits fent-te càrrec de les despeses dels difunts. Si actues així, faràs un bé. Tota la gent que hagi ajudat sabrà quin tipus d'home ets. La gent t'estimarà pel bé que facis.

No és bo guanyar en el joc. Possiblement et faries ric d'aquesta manera, però no és vida. Si tens sort en les cartes, i també en el joc, potser guanyaràs coses i tindràs moltes riqueses, però cap dels teus fills viurà.

Però si fas tot el que t'he dit, tindràs una vida feliç i pròspera. Per això, nosaltres, la tribu dels winnebagos, prediquem al nen que estimem que mai ha d'estar al corrent de les coses que no estan bé, i no ha de fer mai res dolent. Llavors si després, més endavant, fa res dolent, serà amb coneixement de les conseqüències dels seus actes.

III

Fill meu, quan et casis, no facis un ídol de la dona amb qui et casis; no l'idolatris. Si idolatres una dona, a mesura que passi el temps et demanarà cada cop més i més admiració. Això és el que solien dir els vells. Ells sempre criticaven els homes que fan massa cas de les paraules de les dones; els que són esclaus de les dones. Ara bé, pot passar que a un home l'hagin advertit molt respecte a això però que no hi pari atenció. Arribarà tan lluny que quan li demanin d'assistir a un banquet de guerra¹⁵ rebutjarà assistir-hi; quan es casi farà cas de la seva dona i es negarà a anar a la guerra. També a ell l'hauran criat com a una nena. Els homes que són homes de veritat actuen com a homes, però un individu com aquest mai actuarà com els homes de veritat. De fet, si assistís a un banquet del feix de guerra, li donarien la peça de carn més magra, la que donarien a un home de cap importància. Per què correria algú el risc que els altres se'n mofin? Ara bé, quan un home valent de debò assisteix a un banquet de guerra, li donen el cap del cérvol. A aquest altre home, li donen una peça magra! Se li ressecarà a la gola, se sentirà tan humiliat i tan rebaixat! Al cap d'un temps, no li permetran anar a cap banquet; la seva dona no li ho permetrà. Ell farà cas de la seva dona. Els seus parents l'escriassaran, les seves germanes pensaran que no val per a res. Diran a la gent que no el visitin mai. Finalment, quan hagi esdevingut un esclau de debò de la seva dona, fins i tot pegarà als seus parents si ella li ho demana. És

¹⁵ El banquet del feix de guerra era la cerimònia de guerra principal per a la tribu dels winnebagos. Tots els individus que posseïen un feix de guerra hi participaven. Com que teòricament només hi havia un feix de guerra en cada clan, la cerimònia s'organitzava en clans. La cerimònia consistia principalment en pregàries, cançons i discursos en honor als esperits associats a la guerra. Per a cadascun dels esperits decoraven la pell d'un cérvol mascle amb el símbol consagrat a l'esperit, i llavors, en el moment més dramàtic de la cerimònia, tiraven aquestes pells a fora del tipi on es feia la cerimònia, i es creia que els esperits baixaven personalment a recollir-los. Aquesta cerimònia era exclusivament masculina.

per aquests motius que t'adverteixo que no facis cas de les dones. Seràs considerat diferent si ho fas. No és bo fer-ho.

Recorda també que no pots vigilar les dones. Si intentes vigilar-les i estàs gelós, les teves parentes també n'estaran geloses. Quan la teva gelosia hagi arribat al màxim extrem, la teva dona fugirà amb un altre home. Li hauràs demostrat amb les teves accions que la idolatres només a ella i, a més a més, l'hauràs estat vigilant tot el temps. Per aquesta molèstia incessant ella s'escaparà de tu. Si creus que la teva dona és l'única a qui pots estimar, t'hauràs humiliat i te la prendran. De la mateixa manera, l'hauràs fet sofrir, ja que l'hauràs fet infeliç. El món sencer ho sabrà. Cap altra dona voldrà casar-se amb tu i tindràs reputació de ser un mal home.

Llavors potser actues de la manera següent: veus gent alçant-se en peu de guerra i t'uneixes a ells sabent que és un honor morir a la guerra. Però t'estàs unint a ells perquè estàs trist per la fugida de la teva dona. Aquesta no és la manera adequada d'actuar. Estàs malgastant la teva vida; estàs fent que el líder del grup de guerrers malgasti una vida. Si vols anar a la guerra, que sigui perquè et sents prou valent per fer-ho i no perquè t'hagin pres la dona.

La guerra no és precisament un lloc per passar-s'ho bé! No obstant això, no hi vagis a menys que hagis dejunat adequadament. Hauràs de jeure per a cada guerra. Si no dejes i així i tot t'uneixes a un grup de guerrers, enmig d'una batalla, una bala vindrà cap a tu i et matarà. Això succeirà perquè no hauràs dejunat. Si has dut a terme algun acte de valor, explica-ho a les teves germanes i als seus fills. És bo escoltar aquells que s'ocupen dels feixos de guerra. Aquells a qui donen consell menjaran un plat excel·lent; tindran l'honor de ser prop d'un gran guerrier al mig del tipi.

Aquestes són les coses de les quals parlen els vells i també és el consell que et dono. Jo mai vaig preguntar per aquestes coses, però el meu pare, sí. El teu avi, també. Va demanar informació sobre la manera en què la gent ha de comportar-se. Quan siguis més gran, mai t'hauries de permetre dir que no saps com actuar correctament. Demana orientació, fill meu. No és una qüestió que requereixi poca atenció, sinó que s'ha d'aprendre rigorosament. Tu també ho has d'aprendre.

A una noia li va dir el següent:

Filla meva, mentre viatgis per la senda de la vida, escolta els teus pares. No permetis que la teva mare treballi. Ocupa't de les necessitats del teu pare. Totes les tasques domèstiques et corresponen. No les eludeixis. Tala llenya, encarrega't de la terra, recull les hortalisses i cuina-les. Quan tornis al poble a la primavera, sembra els camps immediatament. No siguis dropa, perquè el Creador de la Terra et va crear per fer aquestes tasques.

Filla meva, quan tinguis la menstruació, no demanis als de la casa que et donin menjar. Dejuna i no mengis fins que arribis al tipi de la teva família. Si actues així, estaràs dejunant pel teu lloc, per la teva posició a la vida. Només pots mantenir aquesta posició dejunant. Llavors, quan et casis, fins i tot si el teu marit ha sigut un inútil tota la seva vida, esdevindrà un bon caçador. Tu ho hauràs aconseguit per ell. No fallaràs en res i et sentiràs feliç i satisfeta. Si, al contrari, no actues com et dic, llavors quan et casis afebliràs el teu marit. Al cap d'un temps es tornarà malaltís, i serà culpa teva.

No és bo fer servir la medicina. Si et cases amb un home i li poses medicina sobre el cap, el tornaràs feble i serà un ningú. Potser passarà que no voldràs que el teu home t'abandoni i després de reflexionar sobre el tema, decidiràs posar-li medicina sobre el cap per evitar que t'abandoni. Això no està bé. Estaràs arruïnant un home. És el mateix que matarlo. No ho facis. Està prohibit. Si et cases amb un home i vols viure amb ell per sempre, treballa per a ell per mantenir-lo. Quan et casis amb un home, escolta el que et digui. Si fas la teva feina correctament i li agrades, mai et deixarà. Treballant per a ell faràs que t'estimi. Ara bé, recorda que no és bo fer servir medicines en ell. Almenys, no en facis servir cap fins que siguis bastant madura d'edat; perquè si en fas servir simplement estaràs debilitant-te a tu mateixa, i la teva vida serà insignificant. De fet, faries que la medicina et fes efecte a tu mateixa i, com a conseqüència, et tornaries boja.

Casa't amb només un home a la vegada. Sigues bona i virtuosa durant la teva vida de casada. Si no escoltes el que et dic, et tornaràs dolenta i els homes se'n riuran de tu. Faran el que vulguin amb tu; bromejaran amb tu amb massa confiança. Si no em fas cas et faràs mal a tu mateixa. Així parlaven els vells, i així s'han transmès aquests preceptes de generació en generació, avisant les noies joves que no cometin males accions. També deien que quan una noia es fa gran l'hauríem de sermonejar, i per aquest motiu t'estic dient això.

A mesura que creixis, quan siguis una dona jove, els homes començaran a festejar-te. Mai peguis a un home. Està prohibit. Si et desagrada molt un home demana-li amablement que marxi. En canvi, si li pegues, recorda que els homes joves sovint posseeixen medicines perjudicials que poden fer servir en contra teva. I si no les posseeixen, saben on aconseguir-les. Llavors, aquest home a qui hauràs humiliat farà servir la medicina per transformar-te d'una dona casta i bondadosa a una de perduda, una meuca. Per aquest motiu els vells solien advertir a les noies joves que no maltractessin els homes. Desitja amb tot el teu cor no veure't mai en una situació com aquesta. Realment sé el que em dic.

No siguis arrogant amb el teu marit. Fes tot el que et digui. L'amabilitat et serà retornada i ell et tractarà de la mateixa manera en què tu el tractis.

Si tens un fill i no es porta bé, no li peguis. En èpoques passades quan un nen era trapella els pares no li pegaven; en canvi, el feien dejunar. D'aquesta manera, quan tingui gana reflexionarà sobre el seu mal comportament. Si pegues al nen, simplement estaràs fent-lo més trapella. També diuen que les mares no haurien de renyar els seus fills, perquè simplement aconseguixen tornar-los més dolents si els esbronquen. Si el teu marit els renya no els defensis, perquè es tornarien realment dolents. Si un estrany fa plorar la teva canalla, no li parlis davant els teus fills; i, si vols defensar-los, el millor que pots fer és portar-los a casa i, allí, tenir-ne cura i pensar en la millor manera de fer que et coneguïn. Quan criïs els teus fills no pensis que els dones suport només dient-los que els estimes. Deixa que ho comprovin ells mateixos. Deixa'ls veure en què consisteix l'amor veient com fas donacions als pobres. Veient els teus bons actes sabran si dius la veritat o no.

No deixis que la gent noti el que sents pels altres nens. Estima'ls, però el teu amor per ells ha de ser diferent del que sents pels teus propis fills. Els fills dels altres són diferents dels teus propis, i si els portessin a un altre lloc et separarien d'ells; no et pertanyerien mai més. Però, en canvi, sempre pots comptar amb l'amor dels teus fills, perquè són part de tu. Per tant, estima'ls a ells.

Si no poses cap interès pel benestar i els assumptes del teu marit, per ell seràs com qualsevol altra dona. La gent es mofarà de tu. D'altra banda, si pares més atenció al teu marit que als teus pares, si li fas més cas a ell que als teus pares, serà com si els abandonessis. Fes que el teu marit mantingui els teus pares i tingues cura d'ells, ja que compten amb ell. Els teus pares es van encarregar que et casessis amb ell i esperen alguna cosa a canvi per això i per haver-te criat.

Els vells solien dir: "No fereixis els sentiments dels teus parents". Si fereixes els seus sentiments, els teus cunyats s'averkonyiran d'ells mateixos per les coses dolentes que en dius.

Una vegada et casis, no desitgis cap altre home. Tingues només un marit. No li donis a ningú el dret de tractar-te de prostituta.

Els vells solien dir: "Mai peguis als teus parents". Si, per exemple, et portes malament amb un familiar teu, aquest potser morirà. Llavors la gent dirà que solies discutir amb aquesta persona quan era viva. Fins i tot diran que t'alegres de la seva mort, que vols ballar amb alegria. I tu et sentiràs afligida i buscaràs la millor manera de reparar el dany causat. Fins i tot si participessis en la Dansa Medicinal feta en el seu honor, si el volguessis enterrar amb honor, la gent diria: "Què significa tot això? N'estava gelosa i no el suportava quan era viu i ara que és mort, l'estima! No hauria d'actuar així, només està llençant els diners. No calia que gastés tant". Així parlaran de tu. Llavors, el teu cor, sens dubte, patirà profundament. Potser, fins i tot, t'enfadaràs quan la gent et digui aquestes coses. És per tal d'evitar que passi això que la gent gran solia dir: "Estimeu-vos

els uns als altres". Si sempre has estimat una persona, llavors quan aquesta mori tu tindràs el dret de lamentar-te. Tots els teus familiars t'estimaràn; de fet, tothom t'estimarà. Si et comportes com una vertadera dona seràs estimada per tots i, aleshores, si et trobes amb alguna crisi durant la teva vida, tots abocaran els seus cors cap a tu en el teu problema.

Seria bo per a tu que et dirigissis pel camí que t'acabo de dir. Això és el que desitjo que facis. A casa teva, sens dubte, t'han ensenyat a sortir-te'n en totes les feines de casa, en el teu paper en la cacera i en la feina al camp. Si aprens aquestes feines, llavors, algun dia, quan visitis els familiars del teu marit, no et trobaràs en una situació violenta de la qual no pots escapolar-te. Quan visitis els parents del teu marit, no et passegis amb altivesa. No actuis com si tu estiguessis molt per damunt d'ells. Intenta agradar-los. Si els agrades, et posaran al càrrec del seu camp. Mai pensis que una casa és teva, llevat que en facis una per tu mateixa. Si estàs vivint amb gent i els has posat al càrrec de la casa, no et comportis com si la casa fos encara teva.

8. FESTEIG

Era sobre aquesta època quan desitjava i intentava festejar amb les dones. En canvi, no sabia ben bé què dir-los. Els homes joves sempre sortien de nit per festejar. Durant el dia, solia sortir amb les dones, però quan arribava el vespre no sabia mai què dir-los. No obstant això, tenia un germà, un home molt atractiu, que es va oferir a portar-me amb ell per tal que jo en pogués aprendre. Per tant, una nit vaig sortir amb ell. Ens vam apropar a una noia que en aquells moments tenia la menstruació, una noia jove. Durant aquests períodes les dones acostumen a viure apartades de la resta de la família. Vam ser cautelosos amb tot l'assumpte, ja que aquestes noies estaven sempre molt vigilades pels seus familiars. Aquests últims sabien que era habitual que els homes joves festegessin amb les dones aleshores. Ara bé, una de les precaucions preses sovint era la d'amuntegar bastonets i branques al voltant de la tenda per tal de dificultar l'entrada. Si, llavors, una persona intentava entrar en una d'aquestes tendes, era probable que fes soroll en moure les branques i, per tant, despertés la gent que vivia a les tendes més grans del voltant. Ells correrien, és clar, a veure què passava.

Va ser a un d'aquests llocs on vam anar. Després d'aconseguir, finalment, apartar els obstacles situats a prop de l'entrada, el meu germà va poder entrar a la tenda. Em vaig situar al més a prop possible d'ell per tal de sentir-ho tot. El meu germà va parlar amb un xiuxiueig prou oïble per tal que jo pogués sentir-lo. I, certament, el vaig sentir. Malgrat tot, després de jeure una estona, em vaig cansar i em vaig adormir. Vaig començar a roncar i el meu germà em va haver de despertar. Més tard la noia ens va descobrir i ens va fer fora a tots dos.

Després d'un temps, entrava a les tendes jo sol. Sempre portàvem una manta per sobre, a mode d'embolcall, i sempre vigilàvem de portar els caps ben coberts en aquelles ocasions.

De vegades una noia podia conèixer un bon nombre d'homes i aquests sempre es reunien, a la nit, al voltant de la seva tenda, importunant bastant els seus pares. Nosaltres, de fet, els manteníem desperts tota la nit. Alguns d'ells tenien —com a vigilants— gossos ben furiosos.

Hi havia una dona vella que sempre vigilava atentament la seva filla en aquelles ocasions. La seva filla estava confinada en un tenda allargada amb espai per a només dues persones. La mare de la noia va decidir, finalment, dormir amb ella. Tanmateix, nosaltres la vam molestar tota l'estona només per la seva malícia. Una vegada, vam anar-hi i la vam tenir desperta pràcticament durant tota la nit. Just abans de l'alba, però, ella es va adormir; llavors nosaltres, els homes joves —n'érem bastants—, vam aixecar tota la tenda, els pals i tot, i ho vam llençar sobre uns matolls. L'endemà, segons es rumorejava, van trobar les dues dones dormint a camp obert, i la mare va ser criticada per ser excessivament protectora.

La raó per la qual la gent gran era prudent en aquell temps era perquè es deia que alguns homes joves havien entrat, per la força, a alguns tipis, on no havien sigut ben rebuts.

En una ocasió, vaig anar a veure una noia jove, però vaig arribar-hi abans que la gent es retirés, per això vaig esperar a prop de la tenda fins que se'n van anar a dormir. Mentre jeia allà, esperant i escoltant, em vaig adormir. Quan em vaig despertar ja era de dia, i quan la gent es va despertar, em van trobar allà dormint. Em vaig sentir avergonyit i la gent es va riure de mi. No vaig trigar gens a fugir d'allà.

Nosaltres sempre fèiem aquestes coses en secret, ja que es considerava una desgràcia el fet de ser enxampat i descobert. En una altra ocasió, en un altre lloc, m'estava arrossegant cap a l'interior d'una tenda quan, de sobte, algú es va despertar just quan era a la meitat del camí. Immediatament em vaig aturar, vaig romandre quiet i vaig esperar fins que la gent es va tornar a adormir. Mentre esperava, però, jo també em vaig adormir. Quan em van despertar l'endemà, estava ajagut a la meitat del camí de l'interior de la tenda. Després de despertar-me em van preguntar si em voldria quedar a esmorzar però jo, tot seguit, vaig marxar corrents.

Passat un temps vaig començar a sortir amb una noieta en particular, i m'agradava tant que no anava a dormir en tota la nit. Dormia durant el dia. Quan actuàvem d'aquesta manera, els nostres pares s'encarregaven que tinguéssim aliments per menjar i roba per vestir-nos. Mai els ajudàvem, ja que estàvem sempre festejant amb dones.

Només a la tardor, quan collíem baies, els ajudàvem. Però com que generalment sortíem tota la nit, tampoc podíem fer gaire feina, aleshores.

Solia sortir a festejar i a anar a les tendes durant tota la nit i, tot i això, la majoria de les vegades no vaig aconseguir mai parlar amb cap de les noies. No m'importava gaire, això, ja que ho feia per tal d'estar amb elles. I era això el que m'agradava. De fet, solia dir a la gent que estava sortint realment amb aquesta i aquella altra noia. Ho solia dir als meus amics. En realitat, no vaig aconseguir gaire més que un somriure d'un parell de noies. De tota manera, fins i tot això ho considerava com una cosa fantàstica.

9. L'EXPERIÈNCIA DE DEJUNI DEL MEU CUNYAT

Justament sobre aquesta època ens vam mudar al territori de càrcer i vaig començar a dejunar una altra vegada. Vaig començar a prendre banys de suor i a provocar-me el vòmit per tal de purgar-me. El meu pare era un bon caçador, sempre era capaç de caçar molts cérvols i de vegades un ós.

El meu cunyat tenia molt bon concepte de mi. Ell era un home sagrat i un xaman. Un dia em va dir: "Cunyat, et beneiré encara que hakis de dejunar per tal de ser beneït. Jo, un cop, vaig ser beneït per quatre esperits, germans, anomenats Bons Caníbals Gegants. Ells van dir que no havien beneït ningú abans. Em van prometre que si alguna vegada tenia dificultats, ells m'ajudarien. Em van beneir amb una llarga vida. Ara et donaré aquesta benedicció. Si durant quatre nits dejunes sense fallar, aquests gegants et parlaran". Això és el que em va dir. Llavors, va continuar: "Aquests quatre germans es diuen Bon Gegant, Bon Cor, Bo Quan Camina, Bo On Aixeca el Peu. Ells vivien cap a l'est, on trobaràs un turó. Per a ells, res a l'altra banda de la gran massa d'aigua no és gaire difícil d'aconseguir".

Llavors, quan jo dejunava sempre oferia tabac a aquests esperits primer. Cridava aquests esperits, però mai vaig dejunar durant la nit.

10. EL BANQUET DEL FEIX DE LA GUERRA

Quan la cacera s'acabava el meu pare seleccionava deu cérvols amb què es faria el banquet del feix de la guerra. Aquells que havien sigut escollits com a encarregats, llavors, traslladaven els cérvols al lloc on la gent sempre celebrava els banquets. Jo dejunava en aquells temps, i només desobeïa el dejuni a la nit. Cada nit sortia per fer la meva petició als esperits abans de menjar. Cinc dies abans que se celebrés el banquet, vaig començar a dejunar també durant la nit. A la cinquena nit, juntament amb el meu germà gran, vaig anar al banquet. Durant el dia, vaig passar el temps al desert, on vaig pronunciar la meva crida als esperits: "Oh esperits, amb el cor humil aquí estic, implorant-vos".

Sentia molta més set que no pas gana. No crec que tingués ni la llengua ni la boca humides. Aquella nit vam sostenir en alt les pells dels cérvols que s'havien d'oferir als esperits i ens vam quedar allí de peu implorant llastimosament. Allí vam plorar humilment, i aquells que havien de celebrar el banquet també van plorar amb nosaltres, ja que van estendre la seva sagrada compassió cap a nosaltres. Llavors, a mitjanit, ens vam situar a prop de les armes de guerra i una altra vegada vam alçar la nostra súplica als esperits.

El nostre banquet es va celebrar en una tenda que tenia vuit llars de foc. L'amfitrió sempre seu a prop de l'última llar, a l'extrem est. En aquell lloc vam implorar als esperits. El meu germà va caure a terra per la fatiga i l'esgotament. Estàvem totalment despullats excepte per l'eslip. Quan aquesta pregària es va acabar, ens vam posar els mocassins. Llavors, l'amfitrió va saludar els participants: "Us dono la benvinguda, a tots vosaltres, posseïdors del feix de la guerra. Els meus avantpassats, especialment el meu avi, van concentrar les seves ments en aquesta cerimònia per a mi. La llar de foc, el menjar, les ofrenes amb les quals els esperits van beneir el meu avi, les demanaré per a mi avui. Per molt que tremoli intentant fer el més apropiat avui, sé que els meus

avantpassats presents aquí em faran arribar la seva ajuda. Ara us oferiré tabac a tots. Posseïdors del feix de la guerra, us dono la benvinguda a tots”.

Després del discurs van continuar les pregàries als diferents esperits:

Escolta, oh Creador de la Terra, pare nostre,estic a punt de fer-te l'ofrena del tabac. El meu avantpassat va concentrar la seva ment en tu, i allò amb què tu el vas beneir, ara jo t'ho demano directament. Et demano la petita quantitat de vida que li vas concedir, quatre vegades més les benediccions que li vas conferir. Que no em trobi mai amb dificultats a la vida.

Oh Avi, líder dels Ocells Tronadors, tu que vius a l'oest, aquí tens un grapat de tabac. Concedeix-me el cérvol amb què vas beneir el meu avantpassat. Et prego que acceptis aquest tabac. Que no em trobi mai amb dificultats a la vida.

Oh Avantpassats, esperits de la nit, que camineu a través de la foscor, a vosaltres us ofereixo tabac i us demano les llars de foc que va rebre el meu antecessor. Si fumeu aquest tabac, no deixeu mai que em torni feble.

A vosaltres que viviu al sud, a vosaltres que teniu l'aparença dels homes, vosaltres que sou invulnerables, vosaltres que doneu vida des d'un costat del vostre cos i mort des de l'altre, a vosaltres, anomenats per nosaltres Donadors de Malalties, a vosaltres us ofereixo tabac. A l'alba, a trenc d'alba, va beneir el meu antecessor. El va beneir amb menjar, li va dir que mai fallaria en res, li va dir que evitaríeu casa seva, li va posar animals al davant per tal que no tingués dificultats a obtenir-los. Us faig aquesta ofrena de tabac, el qual hauríeu de fumar per tal que no tingui problemes a la vida.

Llavors, ells van oferir pregàries al Falcó Negre, al Sol, a la Lluna, al Vent del Sud, a la Terra i a l'Àguila. Es van pronunciar molts discursos, ja que cada hoste que havia sigut convidat per personificar un esperit en va pronunciar un. L'home que personificava l'Ocell Tronador va parlar així:

Amfitrió i familiars, tots els que seieu aquí, a tots us dono les meves salutacions. Tots els presents m'heu donat bons consells, fins i tot les dones i els infants presents aquí han suplicat als esperits en nom meu.

Quin amor! I en què consisteix la vida sinó en amor! El conseller del clan està repetint les cançons que es van obtenir quan es va fer el feix sagrat, per tal que quan arribi l'hora de l'ofrena del tabac als esperits, el tabac, preparat especialment, estigui llest. Ara, ja que l'hora en efecte ha arribat, tots seuen aquí preparats per resar a tots els diversos esperits. Fa molt de temps, quan en les seves visions els va ser ofert l'esperit de guerra, l'ànima de l'home que havien de matar ja estava en la seva possessió quan havien celebrat la cerimònia. És per tal d'atreure la seva ànima que se celebra aquesta cerimònia. Tindràs un bon i pròsper esperit de guerra. Quan siguis al mig del camp de batalla i a punt d'atacar l'enemic, ofereix tabac als diversos esperits que controlen la guerra i digues: "Així, avantpassats, estem acostumats a oferir-vos tabac". Per molt que no sàpigues per mitjà de cap paraula o senyal directe si els controladors de la guerra t'han contestat, ho sabràs tan aviat com corris a atacar els teus enemics, ja que per molt que caminis on cauen més bales, passaràs fora del seu abast i en sortiràs il·lès. Llavors, quan tornis amb la teva gent, tothom correrà a oferir-te els honors de guerra. Si celebres aquest banquet sagrat de la manera correcta, si cremes molt de tabac i menjar, llavors els diversos esperits, especialment els Ocells Tronadors, que són els vertaders controladors de la guerra, et beneiran per la bona manera en què els has resat. Quan passin pel teu camí, sigui quan sigui, ells et recordaran. Fins i tot et cridaran pel teu nom i et diran "Deixa'ns fumar aquí".

Aquesta és la manera com s'encoratja que actuïn els homes joves, però només uns pocs ho aconsegueixen. Això és bo. L'amfitrió ha predicat i ha suplicat per tots els presents. Ell ha fet l'ofrena de menjar als avantpassats que viuen a l'oest, els ha enviat grates ofrenes de tabac i de pell de camussa. M'han permès personificar aquest gran esperit i així he obtingut vida per a mi i per als homes poc importants del clan, per a tots nosaltres, que hem estat vivint en tan pèssimes condicions. Ens hem sentit connectats amb la vida real a través de les teves accions. Ens hem sentit connectats amb la vida per mitjà d'aquest òrgan que ens va donar el Creador de la Terra com a mesura de les coses.¹⁶ Us envio la meua salutació a tots vosaltres.

Després ell, que personificava el Donador de Malalties, va parlar:

Posseïdors del feix de la guerra, familiars que hi esteu asseguts al voltant, us saludo a tots. Aquesta és, en efecte, una meravellosa representació que hem presenciada i aquell que sigui capaç de fer-la és segurament un home meravellos. Molts pocs escolten els consells dels pares, però

¹⁶ Curiosa circumlocució per dir estómac. Es refereix a tot allò que s'ha menjat.

ell deu ser un dels que sí que els va escoltar i per aquesta raó ho ha fet tan bé. Els membres del seu clan han estat venerant els esperits sincerament. Ell, que originalment feia aquest ritual del feix de la guerra, era com un esperit al poder, i ells estan fent allò que els va manar que fessin amb tot detall. Estan fent un bon treball. Estan oferint suficient menjar a aquells que controlen els poders de la guerra per tal que aquests en prenguin consciència. Han posat abundant tabac i diferents tipus de pell de camussa a l'abast dels esperits. A tu, oh Donador de Malalties, se t'ha ofert una agradable pell de camussa i, amb aquesta, una bonica ploma vermella com a ornament per al cabell. Com podria ser que els esperits no reconeguessin aquestes ofrenes? I si ells les reconeguessin, llavors, nosaltres, que estem personificant els esperits, rebriem el benefici de les benediccions de la guerra i de la vida, esteses també a l'amfitrió.

Fa molt de temps, els nostres avantpassats van demanar als esperits que els beneïssin per tal que poguessin viure feliçment. Estem aquí asseguts al voltant de la llar de foc i els esperits no només estenen la vida que han demanat l'amfitrió i els seus amics cap a ells, sinó també cap a tots els presents. Antany, la gent gran solia dir als homes joves: "Vosaltres encara no podeu dejunar ni oferir el menjar apropiat als esperits per tal d'acabar amb les armes en contra vostra". Ara esteu actuant tal com a aquesta gent gran li hauria agradat. Fins i tot a mi, que sóc insignificant, m'han permès personificar un gran esperit. Això és el que heu fet per a mi —permetre'm personificar l'esperit que és el més valerós, que té el control del poder amb què un enemic pot ser mort a l'acte. Un costat d'aquest esperit controla la vida i l'altre, la mort. Ara ells li oferiran a aquest esperit la carn d'un animal blanc, mascle, el gos, i també la pell d'una camussa, plomes i tabac— tots són objectes que el complauen molt. Ells donaran aquestes ofrenes al Donador de Malalties per tal de, acte seguit, poder-li demanar el poder de la guerra i de la vida. Ells estan fent aquestes ofrenes a aquest impressionant esperit. Certament jo, que he estat escoltant només en virtut de la generositat de l'amfitrió, no tinc res a dir en nom seu. Ell va pensar en el seu antecessor quan em va demanar que personifiqués aquest esperit. Es diu que de tots els noms dels esperits, és el seu el que no es pot pronunciar lleugerament. Si, tanmateix, jo dono la benvinguda al seu nom i parlo sobre aquest esperit, espero que per pronunciar-lo no m'afebleixi. Tots aquells que t'ofereixen menjar, avi Donador de Malalties, t'envien la seva salutació. A tu, oh Amfitrió, t'envio les meves salutacions, i també a tots els posseïdors del feix de la guerra asseguts aquí.

Tots els membres del banquet van cantar cançons per ballar durant tota aquesta estona. A l'alba havíem de portar les ofrenes de pell de cérvol pel sostre de la tenda. El meu germà gran va prendre la iniciativa. El vaig seguir i els altres es van situar darrere

meu. Cadascú duia la pell d'un cérvol. Només els que celebraven el banquet tenien dret a portar una de les deu pells de cérvol. Un home que tocava la flauta anava davant, i darrere hi havia la gent que portava l'encens de les fulles de cedre cremades. Nosaltres vam marxar així al voltant de la tenda, i el meu germà i jo vam pronunciar les nostre súpliques als esperits. En aquells moments estàvem despullats, només dúiem l'eslip i els mocassins. Vam fer el circuit quatre vegades. Llavors vam portar les pells de cérvol pel sostre de la tenda.

Ara els presents havien de menjar un altre cop. S'havia col·locat a part una caldera per a nosaltres, els nois, i havíem de començar a menjar primer. Ells, llavors, van convidar un home perquè mengés amb nosaltres del nostre plat. El seu nom era Gallina Blava. Era un home sagrat, un xaman, un home valerós que havia obtingut molts honors de guerra. Em van servir quatre costelles de cérvol en un bol de fusta. Llavors, l'home que havia de menjar del meu plat va venir, va seure a prop meu i va començar a manipular el menjar. El va esmicolar en trossos petits i em va començar a explicar la benedicció que havia rebut dels esperits. Em va explicar com el van beneir tots els esperits el Sol, la Lluna, els Ocells Tronadors, la Terra, el Cel, l'Alba i tots els esperits que existeixen als cels. Els esperits de la terra i els que hi ha sota les aigües, tots aquests li van parlar, va dir ell. També em va dir que mentre prenia el menjar pensaria en aquest poder. Sortiria il·lès de les batalles i obtindria honors de guerra. Els meus fills, si en tenia cap, gaudirien d'una vida bona i feliç. Així va parlar.

Aleshores, va agafar un tros de menjar de la seva boca i en va posar una mica a la meva quatre cops. Durant tot això no era, en absolut, conscient de cap somni o benedicció. De tot el que m'havia adonat era que tota la gent al meu voltant s'apiadava de mi. Durant tot l'esdeveniment la meva ment estava fixada en les dones. Mentre feia aquestes coses em vaig imaginar que havia aconseguit una cosa fantàstica i que l'estimació de les dones cap a mi havia augmentat considerablement. Per molt que tractés de semblar llastimós a la vista del esperits, durant tota la cerimònia els meus pensaments estaven centrats en elles. Mai vaig ser humil de cor i mai vaig desitjar realment les benediccions dels esperits. Tot el que pensava era que jo era un gran home i que volia que les dones em consideressin un gran home.

11. PASSEIG I CAÇA

Transcorregut un temps, em vaig habituar a anar al poble. Quan hi arribava mirava dins els barrils per si hi havia menjar i, si n'hi havia, m'omplia les butxaques amb tot allò que trobava. Solia robar bastant.

Sobre la primavera sempre ens mudàvem lluny dels voltants del poble. Sempre anàvem al lloc on el meu pare pensava caçar, generalment al veïnat d'alguna comunitat agrícola on hi havia pocs indis. Allí la meua mare feia cistells i els venia als grangers.

També solíem fer circular una petició escrita demanant qualsevol ajuda que la gent es molestés a donar-nos. Fos on fos que ells anessin en un viatge d'aquests, jo sempre els acompanyava, ja que algunes vegades fèiem llàstima a la gent i ens donaven roba vella. De vegades aconseguíem un bon àpat a casa d'algun granger. Per això sentia enveja dels que feien aquests llargs viatges.

De tant en tant, quan aconseguíem moltes provisions jo n'havia de carregar algunes, però no m'importava. Quan els ocells retornaven cap al nord, el nostre pare ens feia arcs i fletxes, i llavors nosaltres els disparàvem i sovint en matàvem molts. També caçàvem esquirols, i la nostra àvia els rostia per a nosaltres. El meu germà gran era un gran tirador i jo era clarament inferior a ell. Ell sovint caçava faisans.

Sempre que la gent gran anava al poble fent circular peticions d'ajuda, nosaltres, els joves, els acompanyàvem. Sempre preniem els arcs i les fletxes, ja que els blancs volien veure com de bé podíem disparar. Sovint ells posaven monedes de cinc cèntims damunt d'un objecte a una distància considerable i ens feien disparar. Generalment n'encertàvem bastantes. També deixava que el meu germà disparés a monedes de vint-i-cinc cèntims que jo sostenia entre els dits, i ell mai els va tocar. Solíem guanyar fins a cinc dòlars d'aquesta manera, i tots els diners que guanyàvem els donàvem als nostres pares.

A l'estiu, els winnebagos tornàvem a Black River Falls (Wisconsin). Solíem sortir amb els arcs i les fletxes i ser fora tot el dia. Al vespre, quan tornàvem, sempre esperàvem una renyina i, per tant, teníem preparada una bona excusa. Hauria sigut molt millor que haguéssim tornat més aviat, però ens divertíem moltíssim caçant, tant que es feia de nit quan encara érem a molta distància de casa. Sovint no menjàvem res en tot el dia, però ja hi estàvem acostumats. De vegades anàvem a pescar a un rierol proper, deixant de banda el temps, i, després, tornàvem a casa molt tard. Rebiem una renyina aleshores, encara que tinguéssim una bona excusa.

12. EL MEU AVI M'ADOPTA

Un cop el meu pare em va regalar. Una vegada, al meu retorn a casa, vaig trobar el meu pare parlant amb el meu avi i, després d'una estona, vaig veure l'home vell plorar. Acabava de perdre un fill, un home jove i l'últim dels seus fills. Havien mort tots. Estaven parlant sobre això. Vaig sentir el meu avi dir, finalment, que estava cansat de la vida. Llavors el meu pare, plorant, el va cridar pel seu nom de parentesc i va dir: "Et comprenc, ja que sempre dius la veritat, i malgrat tot, desitjo que visquis. Aquí hi ha el meu fill, el meu propi fill, i de tots els meus fills, el que més m'estimo. Ell és obedient. És aquí present escoltant-me. Ell serà el teu company i, mentre visquis, ell et portarà de la mà". Així va parlar, i l'home vell li ho va agrair efusivament.

Després d'allò vaig romandre amb el meu avi. Tenia molt bon concepte de mi i ens portàvem molt bé en totes les situacions. Era un gran home, que curava i que tenia un gran coneixement de medicina. Donava medicina als malalts. A més era un gran home de la Dansa Medicinal i un vell soldat.

Sobre aquesta època s'estava construint una escola a Tomah, Wisconsin, i jo tenia moltíssimes ganes d'anar-hi. El meu avi ho va consentir i hi vaig anar durant un hivern. A la primavera següent, el meu pare em va venir a buscar, va demanar al director si podia tornar a casa durant dues setmanes i em va deixar marxar.

Llavors el meu pare em va parlar: "Fill meu, el teu avi és mort, celebraran una cerimònia commemorativa en el seu honor i es farà una representació de la Dansa Medicinal. Algú, com ja saps, ha d'ocupar el seu lloc a la cerimònia, i ells han decidit que sigui jo qui ho faci. Ara, fill meu, de tots els meus fills, ets sobre el que tinc més control. No t'he negat mai res i tu mai m'has desobeït deliberadament. Per això vull que em facis el favor i ocupis el meu lloc. M'estic fent vell i, a més, no puc controlar per més temps el meu desig de beure. Sota aquestes circumstàncies no seré capaç d'estar a l'altura dels ensenyaments del tipi. Per tant, desitjo passar-te el meu dret. Pren el lloc del teu avi". Així em va parlar el meu pare.

13. UN FUNERAL AL CLAN DELS OCELLS TRONADORS

El meu avi va ser enterrat de la manera tradicional al clan dels Ocells Tronadors. Els seus familiars van escollir algú per tal que l'enterrés, i qui presidia el dol va convidar una persona distingida perquè parlés al cadàver abans que el vestissin per a l'enterrament. La persona es va adreçar al cos així:

Estàs a punt de deixar els teus familiars. Ells romandran a la terra, objectes de la llàstima de tothom. Has de seguir en el teu camí i girar a l'esquerra després de començar. Continua fins que et trobis amb qui s'encarrega dels esperits. Quan el vegis, fes aquesta petició: que ens concedeixi el nostre desig que et quedis poc temps en aquest món. El mitjà de l'ofrena, el tabac, que el Creador de la Terra ens va donar, te l'hem donat a tu per tal que te l'emportis. A mesura que segueixis endavant arribaràs a un lloc on el camí es bifurca. No giris a la dreta, ja que et conduiria als mals esperits. Gira a l'esquerra i aviat trobaràs un guardià. Assenyala'l amb la teva pipa i ell estarà agraït. Aquest home durà un vestit i serà difícil mirar-lo. Fumarà amb tu i t'hauràs d'adreçar a ell de la manera següent: "Avi, abans d'abandonar la terra, la gent em va dir que et demanés si em podies assenyalar el camí pel qual havia de viatjar". Llavors ell te'l dirà, seguiràs endavant i després d'una estona trobaràs foc a tots dos costats de la terra. L'home encarregat d'això durà un vestit complet com l'anterior. Assenyala'l amb el broquet de la pipa, ell estarà agraït i fumarà de la teva pipa. Llavors fes la teva petició —que et sigui permès el pas— i ell te la concedirà. A mesura que continuïs arribaràs a un tipí rodó, on hi haurà un dona vella. Assenyala-la amb la teva pipa i ella et permetrà seguir. Ara el teu cabell es tornarà blanc, però no estaràs inconscient. Al contrari, estaràs en plena possessió dels teus sentits. Després arribaràs a un lloc on seu aquell que controla totes les ànimes. Dirigeix-te cap a ell i assenyala'l amb la teva pipa. Quan l'estigui fumant demana-li que et mostri el camí cap al Creador de la Terra, el nostre pare, i ell te l'assenyalarà. Quan arribis a ell, assenyala'l amb la teva pipa i si ell t'agafa i fuma li has de dir: "Creador de la Terra, pare nostre, tu saps molt bé quin tipus de vida he portat". Llavors ell et respondrà: "Fill meu, ho has fet bé".

Després d'aquest discurs, la persona que havia de dur a terme l'enterrament en si va vestir el cos. Se li van posar les millors peces de roba al difunt, collars al voltant del coll, braçalets als canells, anells als dits i arracades a les orelles. Llavors se'l va col·locar al taüt.

Quan els enterraments van acabar la seva feina, els plorans es van ennegrir la cara amb carbó i l'home a qui se li havia assignat aquesta tasca va aixecar el cos. Ells van anar-hi al darrere plorant. Així van avançar cap a la tomba. Quan hi van arribar van col·locar, immediatament, el cos a l'interior. El que presidia el dol va creuar el centre de la tomba i la resta van fer el mateix. Quan tornaven a casa se'ls va dir que sota cap circumstància es gressin i mirassin en direcció a la tomba.

Tan aviat com van tornar a casa, l'home encarregat del funeral va donar tombs pel poble i va convidar tothom a anar a la vetlla. Els homes valerosos i guerrers són especialment benvinguts.

Els plorans van preparar menjar i, quan el sol es va posar, qui presidia el dol va agafar una vara feta de fusta dura, la va encendre, la portar cap a la tomba i la va col·locar a l'extrem est. Ha de continuar cremant quan es col·loqui a la tomba. Després d'això, l'home va tornar, i l'encarregat del funeral ho va preparar tot per al banquet. Quan tots estaven reunits, es va aixecar i es va adreçar a la gent de la manera següent:

Familiars, tots els que us heu reunit aquí, us dono la benvinguda a tots. No he fet res tan important que justifiqui que vosaltres vingueu aquí i m'honoreu així però, sent familiars meus, heu vingut amb tota l'amabilitat dels vostres cors a confortar-me. He preparat menjar i he bullit aigua per a la persona difunta. El tabac també és a mà i tan aviat com l'encarregat estigui llest el repartirà a tots aquells que en desitgin una mica.

És fantàstic que tants de vosaltres hàgiu vingut aquesta nit. Vosaltres sabeu que no estem creant cap cerimònia nova, simplement estem continuant allò que els nostres avantpassats van trobar bé i correcte. I com que s'ha dit que no podem plorar en veu alta, no sentireu a cap de nosaltres fer sorolls de dolor. I encara que plorem en silenci, en el cas que algú vingui, el mirarem amb un somriure. Nosaltres, per tant, et supliquem que, encara que ens trobis feliços i de bon humor, no pensis el pitjor de nosaltres.

Aleshores l'encarregat va agafar l'aigua i el tabac i els va donar a qui havia de parlar a l'ànima de la persona difunta. Aquest últim, llavors, es va aixecar i va parlar:

Aquesta nit ens hem reunit no amb el propòsit d'entretenir-nos sinó perquè estem afligits pel dolor. Ara és hora de parlar a l'ànima del difunt. És una acció sagrada encara que fins i tot jo, segons em diuen, la pugui fer sempre que no es trobi cap altra persona més digna. M'han dit que les meves paraules no faran que l'esperit del difunt perdi el camí del seu viatge cap a la terra dels esperits. Per aquesta raó jo parlaré a l'ànima del difunt i diré tot el millor que pugui. Us dono la benvinguda a tots.

Llavors va agafar una mica de tabac amb les mans i, passant-lo per darrere seu per la tenda, va dir:

Aquí hi ha el tabac. Estic segur que tu, oh fantasma, no ets gaire lluny; que, de fet, ets just darrere meu, esperant que jo t'apropi la pipa i el tabac que hauràs de prendre amb tu; que estàs esperant el menjar que t'hauràs d'emportar durant el teu viatge. Durant quatre nits, però, hauràs d'esperar aquí. Aquí són les coses que tu demanes. A canvi, et demanem que actuïs de mitjancer entre els esperits i nosaltres. Ens has fet anhelar-te i, per tant, fes que totes aquelles coses que et van pertànyer, totes aquelles coses de les quals hauries gaudit més si haguessis viscut més temps —les victòries en la guerra, les possessions terrenals, la vida—, que totes aquestes les deixis endarrere per tal que els teus familiars les gaudeixin. Això és el que demanaràs per a nosaltres mentre viatgis. Et demano una cosa més: no facis que et seguim, no causis por als teus familiars. Ara he encès la pipa per a tu.

Llavors la pipa es va passant a tots els presents. Després d'això, el líder beu una mica d'aigua i també la fa circular. I només després que la pipa i l'aigua hagin passat per tothom, la gent comença a menjar. Quan el banquet s'ha acabat, l'encarregat agafa la pipa i una mica de tabac i ho col·loca tot davant d'algun guerrer distingit que ha sigut convidat a la vetlla. A aquest últim llavors se li demana que parli a l'ànima del difunt i que li digui la ruta que ha de seguir durant el viatge cap a la terra dels esperits. Aquest guerrer, doncs, s'aixeca i parla:

Jo, us saludo a tots. No ens estem saludant els uns als altres perquè som feliços com en ocasions normals, sinó perquè és costum de reunir-nos tots en una vetlla. Ara hauré de mostrar a l'ànima del difunt la ruta

que ha de prendre i la precaució que ha de tenir durant el seu viatge. Hauré d'anunciar-li els fantasmes sobre els quals tinc control i que el conduiran il·lès fins al seu destí. No exageraré quan parli sobre les meves proeses de guerra,¹⁷ només relataré allò que realment em va succeir. Es diu que si una persona exagera i diu falsedats quan narra les seves proeses en una ocasió com aquesta, l'ànima del difunt ensopega en el seu viatge. Per això només diré la veritat, i diré al líder dels esperits que condueixi el nostre mort, sense perill, superant tots els obstacles. Ara no parlaré sobre les proeses de ningú més, sinó només de les meves. Només a aquells sobre els qual tinc control els posaré a disposició del nostre mort perquè li facin de guies. L'esperit del tabac, l'esperit del menjar i el foc són les coses que els esperits sobre els quals tinc control portaran per a ell, i ells el portaran de la mà fins que arribi al seu destí. Us saludo a tots.

Aleshores, va explicar la seva proesa de guerra. Va explicar-la fins al mínim detall. Va explicar amb tota la precisió possible com havia matat un home, li havia trencat la clavícula i després l'havia espellat; com havia tallat a trossos el cos i com l'havia mutilat de tal manera que no pogués ser identificat; com, finalment, li havia robat els gossos. Va parlar en aquest to durant tota la nit. Va continuar explicant com havia matat i destrossat completament un poble sencer de tal manera que no va quedar ningú viu per explicar la matança. Durant tota la nit, va parlar de les seves proeses en la guerra. Algunes vegades aquest tipus de relat dura de dues a tres hores. Quan va acabar, tota la gent va anar a dormir.

Durant tres nits es va repetir el mateix. Durant tot aquest temps es va situar a la tomba una brasa encesa. Es creu que quan l'esperit està preparat per començar el seu viatge pren aquesta brasa.

En arribar la quarta nit, tots els homes valerosos, a més de tota la gent del veïnat, van ser convidats. Es va preparar una bona quantitat de menjar, i els familiars dels ploraners van portar objectes que s'utilitzarien en els jocs que sempre es jugaven a la vetlla. Ells van tractar de consolar els ploraners més importants tant com

¹⁷ Per als perills de l'exageració en aquest tipus d'ocasió, vegeu la nota 15. També es creia que causava la mort del guerrer que se la permetia.

van poder. La quarta nit, també es va col·locar una brasa encesa a la tomba del difunt.

Tan aviat com els encarregats van preparar el menjar, qui presidia el dol es va aixecar i va parlar:

Us saludo a tots. Sé que no estic fent cap gran acció saludant-vos. Em trobava en un bon destret i tots els meus familiars han vingut a consolar-me. Tots m'heu demanat que visqui i que no cedeixi davant les meves penes i, per tant, hauré d'intentar vèncer el dolor i la pena. No oblidaré tot allò bo que heu fet per mi. Heu sigut un consol per a mi, i m'heu ajudat en moltes coses. Ara hem arribat a l'última nit i sóc feliç, ja que és una bonica nit perquè els guerrers narrin les seves experiències. Si ells han de dir alguna cosa graciosa, espero que no us contingueu les rialles. Jo també riuré amb vosaltres. Sou lliures de fer tot el soroll que vulgueu, ja que em sentiré millor si ho feu. Això és el que vull que recordeu. Saludo tots aquells que són presents aquí.

Aleshores aquell que s'ha d'adreçar als esperits va parlar:

Us saludo a tots. Hem vingut a aquesta vetlla amb un propòsit, encara que hauria desitjat que el fet que ha provocat aquesta vetlla no s'hagués produït mai. Ara li diré a l'ànima del difunt el camí que ha de prendre, i que no sigui per culpa de les meves paraules que s'extravii. En una ocasió com aquesta, no tothom està qualificat per parlar a les ànimes dels morts; no ho pot fer qualsevol. El meu avi va aconseguir el dret per fer-ho i el va passar al meu pare, que, al seu torn, me'l va passar a mi. Ara respiraré sobre l'ànima del difunt i desitjo que tots els presents facin el mateix. Es diu que aquells que no ho facin és un senyal que moriran. Per això, respireu tots amb mi.

Llavors ell va dir "ha-a" i tots es van unir a ell repetint-ho. Va començar el seu discurs a l'esperit del difunt:

Ho-o! Estàs preparat? Parlaré de la Vetlla de les Quatre Nits durant les quals has estat escoltant els teus familiars, i les paraules que havien de dir. Estic col·locant l'ofrena de tabac al fons de la tenda.

Suposo que no ets gaire lluny, que, de fet, ets just darrere meu. Aquí hi ha el tabac i la pipa que has de portar davant teu mentre avances. Aquí també hi ha el foc i el menjar que els teus familiars han preparat per al teu viatge. A la matinada, quan el sol surti, has de començar. No hauràs arribat gaire lluny quan trobaràs un camí ample. Aquest és el camí que has d'agafar. Mentre camines t'adonaràs d'alguna presència al teu camí. Agafa la teva arma de guerra, colpeja la presència i llença-la darrere teu.

Llavors continua sense mirar enrere. Mentre avances et trobaràs, un altre cop, amb algun obstacle. Colpeja'l i llença'l darrere teu, i no miris enrere. Encara més lluny, et trobaràs amb alguns animals i també a aquests els has de colpejar i llençar darrere teu. Segueix, i no et giris. Els objectes que has llençat darrere teu aniran cap als teus familiars que has deixat a la terra. Aquests simbolitzaran victòria a la guerra, riqueses i animals per menjar. Quan hakis recorregut una curta distància des de l'últim lloc on vas llençar un objecte darrere teu, trobaràs un tipí. Has d'entrar en aquest tipí. Una de les seves portes està de front al sol quan surt. Quan hi entris, trobaràs una dona vella a la teva dreta. Vés-hi i seu davant d'ella. Llavors la teva besàvia et dirà: "Besnét meu, què t'ha dit la gent quan marxaves, quan la teva vida s'havia acabat?". I tu has de respondre: "Besàvia meva, mentre escoltava els meus estimats familiars, de fet, no deien gaire cosa. Deien que els trencava els cors, deixant-los, i que esperaven que ningú m'hagués de seguir aviat. Llavors m'han demanat que realitzés aquestes quatre peticions:

Primera: havia de demanar vida; que les flames de la llar de foc s'elevessin ben amunt. Llavors estarien satisfets, deien, si a la meva partida les flames solament es gronxaven d'un costat a l'altre.

Segona: fos quin fos el fruit predestinat per a mi i que jo no provés, no els hauria de mancar als meus parents.

Tercera: també han anomenat els fruits secs, tot tipus d'herbes, totes les pells útils, totes les arrels i herbes medicinals. M'han demanat per totes les coses que creixen a la terra.

Quarta: que si algú té un amic, la seva arma pugui tenir un tall afilat en un costat. Doncs, besàvia meva, aquestes són les peticions que els meus parents m'han ordenat".

Llavors ella et respondrà dient-te: "Besnét, ets savi malgrat els teus anys. Besnét meu, la meva llar és un lloc on tothom qui hi entra ha de passar una prova. El Creador la considera com un instrument afilat. Mai cap núvol presagiant malaltia hi passa per sobre. Les quatre peticions que has fet et seran concedides. Els fruits secs i les herbes que has demanat et seran donats. No hi haurà cap aliment predestinat per a tu que els teus parents no provaran. Les pells, totes les herbes, les posseiran en abundància. I si tenen amics, les seves armes seran afilades d'un costat. Tot allò que hagin demanat a través teu els serà concedit. Ara, besnét, en aquest bol de fusta tens una mica de menjar".

Si te'l menges, tindràs mal de cap. Ella dirà: "Besnét, tens mal de cap. Deixa'm que te l'aguanti". Llavors ella t'obrirà el crani i et traurà el cervell, i t'oblidaràs de tota la teva gent. Et convertiràs en un esperit sagrat. Els teus pensaments no s'estendran als confins de la terra, ja que no hi haurà res carnal sobre tu.

Ara, assegura't que només en prens una mica i deixa el plat a un costat, i llavors l'anciana dirà: "Besnét meu, tot el que has deixat darrere

teu en aquest plat representa el regne vegetal a la terra. Molts que són més grans que tu van menjar tot el que els vaig donar. Tens un cap savi sobre unes espatlles joves. Tot el que has deixat al plat creixerà a la terra. Ara el Creador t'està esperant amb gran expectació. Allí hi ha la porta del sol ponent". En el teu camí aniràs a la llar i al foc del cap dels mals esperits. Aquells que vinguin, les ànimes dels homes braus que hauran vingut de la terra dels esperits, et trobaran aquí i et tocaran. Allí el camí s'obrirà cap a la teva dreta i veuràs les petjades que representen els que han tornat a la vida de nou. Trepitja els seus passos i planta els teus peus sobre les seves petjades, però vigila de no descuidar-te'n cap. Abans que hakis anat gaire lluny entraràs en un bosc d'arbustos que alterna amb planes. Aquí, en aquest bonic camp, les ànimes amb el deure de reunir les altres ànimes vindran a trobar-te. Mentre caminen al teu costat, et duran sense cap perill a casa, al Creador. Aquí, les preguntes que s'havien plantejat en la primera llar seran repetides i contestades de la mateixa manera. Llavors el Creador et dirà: "Tot el que t'ha dit la teva besàvia és veritat. Els teus parents t'estan esperant amb gran expectació. Casa teva t'està esperant".

A la porta de casa teva hi tocarà el sol del migdia. Aquí hi trobaràs els teus parents reunits. Llavors, ja que el nostre cap acceptarà i expressarà la seva aprovació de paraula, nosaltres farem el mateix.

Llavors tots es van congregar al crit de "Ho-ha".

14. LA DANSA MEDICINAL

La persona que havia mort i el lloc de la qual anava a prendre era un tiet del meu pare. Estava agraït per l'oportunitat, perquè sempre m'havia agradat la Dansa Medicinal quan l'havia vist. Sempre m'havia agradat mirar des de fora què succeïa a l'interior, i sempre m'havia omplert d'enveja. Naturalment, estava encantat d'unir-m'hi i ansiós de veure què passaria. Vam anar cap al lloc on la cerimònia s'havia de dur a terme, tot viatjant de Tomah a Wittenberg. De vegades, vam haver de caminar, encara que em vaig divertir. Estava molt content.

Finalment, vam arribar-hi i el meu pare va explicar a la gent que ell m'havia cedit el seu dret de formar part del grup. Ells estaven bastant satisfets.

Haviem de construir la llar cerimonial immediatament, per això vam anar a tallar els pals per fer-la, després de mesurar la llargària necessària. Vam buscar-los i vam trobar els tipus de pals que sempre s'utilitzaven amb aquesta finalitat. Llavors vam construir la llar. Vam clavar els pals al terra. Vam treballar amb tres homes vells, germans de l'home que havia mort. Em van dir que aquesta cerimònia era un assumpte sagrat, que era una obra del Creador. Vam fer una ofrena de tabac a cada moviment que fèiem. Pensava que realment devia ser una cosa meravellosa i estava molt content. El que tenia més ganes de veure era que fos mort i que després tornés a la vida un altre cop a la llar, com es creia que els passava als membres de la Dansa Medicinal. També vaig comprendre que un membre de la Dansa Medicinal, sigui home o dona, era diferent d'una persona que no hi pertanyia, i tenia ganes de no ser més una persona corrent, sinó un remeier.

Tan aviat com vam acabar de construir la llar cerimonial, la cerimònia va començar, i la primera cosa que la gent va fer va ser cantar. Llavors el líder del grup que estava realitzant el ball es va aixecar i va pronunciar un discurs:

Dono la benvinguda a tots aquests que estan asseguts aquí. Esperem que tots vosaltres tingueu compassió de nosaltres. Nebot¹⁸, ara et diré el camí que has de seguir. Qui anomenem nebot, Llebre, el fundador de la Dansa Medicinal, va obtenir aquesta cerimònia que ens assegura la vida. Aquesta és l'única vida, no n'existeix d'altra. Esforça't per seguir el camí dels teus avantpassats i uneix-te a la cerimònia que representava el seu mode de vida. Sé que escoltaràs el que et dic. No hi ha dubte que m'escoltaràs, d'aquesta manera t'ajudaràs i te'n beneficiaràs i, al mateix temps, arribaràs a tenir una bona vida.

Mai facis res malament. No robis. No et barallis. Si en alguna ocasió et trobes una dona al camí, gira a la dreta, mai a l'esquerra. No importa la dona que sigui, no et prenguis llibertats amb ella. Això és el que la gent gran ens va ensenyar i si dus a terme els ritus d'aquesta cerimònia obtindràs la vida que desitgem per a tu. Et suplico que intentis amb totes les teves forces portar una vida feliç. Aquest és realment el nostre sincer desig.

Avantpassats, us donem la benvinguda. Els nostres avantpassats, des que van marxar, van celebrar aquesta cerimònia tal com nosaltres ho fem avui. Tindrem una cerimònia trista per l'esperit de qui ha mort. Tots els que són aquí ploraran. Sigui el que sigui el que el seu déu pugui obtenir de nosaltres mitjançant peticions —tot el que ell va deixar enrere en aquest món—, en to de súplica li ho demanarem per obtenir-ho. Es diu que això sempre es pot aconseguir. Al que ens referim és a la vida addicional. Tot el que els nostres avantpassats desitjaven, que nosaltres també desitgem de tot cor. Perquè és quan la cerimònia va ser establerta per primera vegada. Ara cantarem una cançó de dol. Hem de cantar-la amb sinceritat, i quan plorem no hem de permetre que les nostres veus tremolin. S'ha dit que si un home és dolent, el seu plor serà fals. Avantpassats, us donem la benvinguda.

La primera nit em van mantenir despert tota la nit i vaig sentir una bona conversa sobre assumptes sagrats. Durant tota la nit, no vaig estar adormit en cap moment i vaig continuar així fins al matí. Em vaig divertir tant que tampoc vaig dormir l'endemà. La nit següent em van mantenir despert un altre cop, però, com la nit anterior, tampoc em vaig adormir. Aquesta nit em van explicar encara més coses. Durant tres nits consecutives no vaig dormir. La quarta nit van cantar fins al matí. La cinquena nit van fer el que ells anomenen la *repetició*. Durant el dia molta gent va començar a reunir-se. A la tarda, només els homes grans i jo vam anar

18 A la persona que és iniciada sempre se li diu *nebot*.

a la llar de l'assaig. Només se'ls permetia anar-hi als homes que havien rebut invitacions especials. Quan vam sortir era al vespre. Llavors, els que ocupaven el seient més a l'est de la llar principal van parar de cantar i la gent especialment invitada va entrar a la llar de la cerimònia.

La gent més gran va cuidar de mi durant tota la nit. Quan es referien a mi, deien: "Al matí, quan ell, a qui desitgem vida, sigui com nosaltres". Es referien a mi i volien dir que jo seria un membre al matí. Per això estava extremadament ansiós perquè claregés. Van ballar tota la nit. Aquesta part de la cerimònia es diu *assaig o actuació de prova*.

L'endemà al matí, just abans del dia, quan el ball encara continuava, el líder del primer i segon grup, aquells del final a la dreta i alguns altres em van portar a un lloc secret, a la brossa. Quan vam arribar-hi, vam trobar un lloc on el terra havia sigut netejat al voltant de la llar del ball. Allí, la gent més gran em van fer un sermó i em van dir que les coses més horribles que em podia imaginar passarien si feia públic qualsevol d'aquells assumptes, és a dir, si explicava els secrets de la Dansa Medicinal. El món arribaria a la fi, deien. Em van dir que si no ho mantenia tot en secret, moriria.

Va ser a la brossa on el cap em va explicar el camí que preniem en tots els remeiers.

El camí de la vida

Fill meu, mentre vagis per aquest camí, no dubtis. Si dubtes, seràs infeliç, et faràs mal. Però si fas tot el que t'he dit, et beneficiarà enormement.

Fill meu, la primera cosa que et trobaràs mentre viatgis serà un barranc que s'estendrà fins al final del món per ambdós costats. Semblarà com si no es pogués creuar. Quan hi arribis, pensaràs: "El meu avi em va dir que l'havia de creuar". Descendeix-lo i arribaràs a l'altre costat.

Ara bé, aquest barranc significa que, de vegades, a la vida perdràs un fill, i pensaments sobre la mort vindran a tu. Però si pares atenció al que t'ensenyaré seràs capaç de seguir i trobar el camí de la llar a l'altre costat. Si no intentes anar més enllà, si t'espantes i vius amb penúries, això serà la teva tomba.

Després que hagis creuat el barranc, veuràs les petjades dels remeiers que hi han anat abans que tu, clarament marcades al camí. Trepitja-

les i et sentiràs bé. Després, mentre continuïs, arribaràs a una impenetrable brossa de coses enganxoses, espines i males herbes. No veuràs la manera d'evitar-les. Llavors recordaràs que el teu avi va dir que series capaç de travessar-les. Això també ho passaràs.

La brossa impenetrable significa la mort. Algú a qui has estimat molt, però no la teva dona, morirà. Has d'intentar superar aquest obstacle, no espantar-te i no viure amb privacions. D'altra manera, això serà la teva tomba.

Mentre passis per aquest camí, petits ocells dolents faran soroll continuament dins de les teves orelles i et llençaran els seus excrements. Se t'enganxaran al cos. Ara bé, no intentis treure-te'ls i no els paris atenció. Si els pares atenció, te n'oblidaràs i te'ls trauràs, i no és correcte, i no és fàcil d'obtenir la vida d'aquesta manera.

Els ocells del mal signifiquen el següent. El fet que tu hagis entrat a la llar medicinal significa que les teves intencions són de tenir una bona vida. Ara bé, tan aviat com t'hi incorporis, el treball dels xafarders començarà, i diran que has fet coses contràries als ensenyaments de la llar. Potser una mica d'excrements d'ocell et caurà a sobre. Què en faràs? No te'ls treguis sense pensar-ho. Alguns reivindicaran que has dit que la llar no és bona. Inclús llavors no has de dir res, pensar "Qui va dir això?" i enfadar-te. Estigues callat, i has de mantenir la pau.

Mentre continuïs, trobaràs un gran foc que encercla la terra i és pràcticament impossible de creuar. El tindràs tan a prop que et cremarà. Llavors recorda que el teu avi havia dit que series capaç de passar-lo. Travessa'l. Aviat et trobaràs a l'altre costat i res t'haurà passat.

Ara, aquest gran foc significa la mort. La teva dona morirà. Supera això tan bé com puguis; no et desanimis. Aquest foc serà la pitjor cosa per la qual hauràs de passar. Hauràs estat vivint feliçment i després, sense avis, la teva dona morirà. Allí seràs amb els teus fills. Recorda, malgrat tot, el que el teu avi va dir i travessa el foc tirant-t'hi de cap. A l'altre costat, trobaràs les petjades dels remeiers.

Després d'una estona et trobaràs un enorme penya-segat que semblarà difícil de travessar. Pensa, no obstant això, el que va dir el teu avi, i aviat et trobaràs a l'altra banda, fora de perill.

Ara bé, aquests penyasegats signifiquen la mort. Mentre vagis pel teu camí de la vida et trobaràs sol. Tots els teus parents, tots els teus estimats, estaran morts. Començaràs a pensar: "Per què, al cap i la fi, estic vivint?". Voldràs morir. Aquest, nét meu, és el lloc on es dona molt ànim, perquè és el més necessari. Aquest és el més difícil de tots els llocs amb què et trobaràs. Segueix les petjades de l'home de la Dansa Medicinal i estaràs salvat. Els ensenyaments de la llar són l'únic camí; et permetran passar aquest punt sense perill.

Aviat arribaràs a una muntanya i, quan arribis al peu, seuràs per descansar i menjar. Menjaràs costelles d'ós seques mesclades amb menjar

sagrat, i aquest vibrarà amb la vida. Quan hakis acabat, hauràs d'escalar fins al cim de la muntanya i mirar enrere. No hi haurà ningú. Però, davant teu, hi veuràs molta gent.

Ara bé, aquesta muntanya significa que has arribat a aquell període de la vida en què, com que has fet sempre les coses correctament, estaràs continuament participant en banquets. Sempre hi estaràs invitat. El camí ple de gent davant teu representa els membres de la llar que hi han passat abans que tu. No hi ha ningú darrere teu perquè justament estàs començant a iniciar el camí.

Aviat et trobaràs una altra muntanya. Semblarà un bonic camp ple de pedra vermellova. Allí hi trobaràs menjar, i te'l menjaràs en una olla greixosa. Quan acabis, puja a la punta de la muntanya i veuràs que hi ha gent que ara t'està seguint i que el nombre de gent davant teu és menor.

Ara travessaràs un camp millor, és a dir, estaràs més ben cuidat.

Llavors, mentre vagis seguint, una altra muntanya t'apareixerà. T'hi has d'apropar, i allí et trobaràs en un camp de salzes vermells i joncs. Trobaràs molts regals dispersats al llarg de les terres més agradables. Allí trobaràs el teu menjar i, quan n'hakis menjat, ascendeix fins a la meitat de la muntanya. Allí, mentre descansis, veuràs una boira vermellova a través de la terra. Llavors vés a la punta de la muntanya. Quan miris endarrere veuràs molta gent que et segueix i només uns quants al davant.

A mig camí, com hem dit, la terra estarà coberta amb una boira vermella. Això és l'estiu indi, i significa que hauràs arribat a aquell període en la vida en el qual els teus ulls s'hauran tornat borrosos. Els salzes vermells, etc., signifiquen que el teu cabell s'ha tornat canós. Els homes de davant teu són els vells membres de la llar, que t'hi convidaran, i aquells de darrere teu són els membres joves, que t'ofriran banquets per obtenir més coneixement.

Finalment arribaràs a la quarta muntanya. Aquest serà un camp molt bonic, amb àlbers blancs per tot arreu. Després d'haver menjat al peu d'aquesta muntanya, hi pujaràs i miraràs al teu voltant. No veuràs ningú davant teu i sí molta gent que et segueix. El lloc des d'on havies començat, aparentment fa molt de temps, semblarà molt a prop. Hauràs de descansar quatre vegades abans d'arribar a dalt d'aquesta muntanya.

Això significa que, quan arribis a la quarta muntanya, estaràs tan dèbil que hauràs de descansar quatre vegades abans d'aconseguir arribar a dalt de tot. El fet que no vegis ningú davant teu en el camí significa que ara t'has convertit en el membre més vell de la llar.

Mentre caminis, arribaràs a una llar ovalada. Allí trobaràs un home que et preguntarà: "Nét meu, com has actuat en la teva vida?". Tu has de contestar: "No ho sé". Ell et contestarà i dirà: "Nét meu, jo ho sé. Pren alguna cosa". Trobaràs quatre plats i hauràs d'agafar una cullerada de cadascun. Quan hakis tastat la quarta, el teu cos serà com el d'un gos

o d'una puça, és a dir, seràs tan vell que el teu cos no només serà pla, sinó que les teves costelles s'hi enfonsaran. L'home que et parlava serà l'encarregat del camí cap a la llar medicinal. Ara estaràs inconscient, però no per molt de temps; és a dir, malgrat que moris, estaràs bé d'esperit. A prop teu, trobaràs els ajudants o escales de remeier. Les escales porten al cel. Al costat dret hi trobaràs un arbre, tot retorçat i relliscós de la constant fricció. A l'esquerra, hi veuràs un cedre vermell, tot llis pel desgast i brut de tant de tocar-lo. Has d'agafar aquests arbres i llavors, quan els hakis escalat, arribaràs a un camp situat just a sota del lloc on viu el Creador. Aquest camp ha sigut especialment proveït per a aquells que s'han adherit al ritual de la Dansa Medicinal. Et diran que aquesta és casa teva i després seràs conduït a una gran llar, on trobaràs tots els teus parents que s'havien adherit als ensenyaments de la llar. Malgrat que ets una persona madura, t'asseuran a la falda de cadascú. Aquest és un camp molt feliç per viure-hi. Mai ningú és buscat; mai núvols dolents hi suren per sobre; no hi ha nits i no hi ha treball.

Després els ajudants del Creador vindran a tu i et portaran a ell. Allí el veuràs cara a cara. Et dirà que ho has fet bé i que pots reencarnar-te en la tribu que desitgis. Aquells que duen a terme el ritual correctament creuen que poden retornar al món després de la mort.

Després que l'home vell va acabar d'explicar el camí de la llar de la Dansa Medicinal em va mostrar com caure i jeure a terra, i com semblar mort. Estava molt desil·lusionat perquè havia tingut una idea molt diferent de l'abatiment. "Per què, tant per a res", vaig pensar. "Estic decebut. Només fan això per fer diners." També vaig pensar que moltes de les coses sagrades sobre les quals m'havien parlat tampoc eren veritat. Malgrat tot, vaig continuar i vaig fer-ho com m'havien ensenyat, a la brossa, per enganyar en la cerimònia. Tan aviat com vaig ser competent en l'acte de simular la mort, vam tornar a la llar principal.

La gent més gran em va dir que arribaria a ser com ells en cos tan aviat com em convertís en membre de la llar, però no vaig sentir cap canvi en mi. Tot el que vaig sentir era que m'havia convertit en un impostor en una de les obres del Creador.

Durant el dia, en la reunió regular, vaig fer com m'havien ensenyat. Moltes xerrades i moltes cançons es van cantar i llavors, sobre les deu, el líder del grup del nord es va aixecar i va explicar la història de l'origen del món i de la Dansa Medicinal.

La història de l'origen del món

No sabem damunt de què va seure el nostre pare quan va retornar a la consciència. Li queien les llàgrimes i va començar a plorar. No es va enfonsar en el pensament per molt de temps. No veia res, i no hi havia res enlloc. Va agafar alguna cosa del lloc on estava estirat i en va fer una porció del nostre món. La va llençar a l'espai sota seu i des d'on era va veure que allò que havia creat s'havia transformat en una forma similar a la de la nostra terra. Encara res no hi creixia, i estava completament descoberta. No s'estava quieta i no parava de girar contínuament.

De sobte, va pensar: "Ara, si faig el següent, pararà". Llavors li va fer una capa de cabell. Va agafar una mena de mala herba i en va fer gespa, i la va enviar cap a la terra. Llavors va mirar un altre cop el que havia creat. No s'estava quieta i no parava de girar i girar. Llavors va pensar: "Bé, ho he d'intentar d'una altra manera". Va agafar un arbre i el va enviar cap a la terra, i va mirar un altre cop la seva creació, però encara continuava girant i girant. Llavors va fer quatre homes i els va enviar a la terra: en va posar un a l'est, un al nord, un a l'oest i l'altre al sud. Va mirar la seva creació un altre cop. Encara continuava girant i girant. "Potser pararà de la manera següent", va pensar. Llavors va fer quatre éssers als quals anomenem Els Fonaments de l'Illa. Eren esperits d'aigua. Llavors va espargir un esperit femení per la terra. A això ens hi referim com a pedres. Llavors, finalment va mirar la seva creació i va veure que la terra havia parat.

Havia enviat les pedres a la terra, per tota la seva extensió. Només els caps, les puntes de les roques, eren visibles sobre el terra. Va mirar la seva creació i va veure que la terra, de fet, s'havia parat. No hi havia núvols enlloc, la llum del dia apareixia immòbil, i les vibracions de la calor semblaven teranyines flotants.

Tots els ocells que havien de recórrer el cel, tots els animals de quatre potes que havien de viure en aquesta terra, tots els animals que havien de viure sota la superfície de la terra, a tots els va col·locar en llars que va construir per a ells. Llavors va crear els diferents insectes que havien de viure a la terra. Finalment, al final del seu pensament va crear els éssers humans. Nosaltres no érem, però, iguals en força a una mosca. Érem els més dèbils de tots. Llavors, el Creador va mirar el que havia creat i li va agradar, i es va asseure ple de pensaments feliços.

Estava orgullós de nosaltres i no parava de mirar el que havia creat. Havia fet, però, els éssers humans desiguals en força als altres éssers, i podien ser destruïts pels mals esperits. Llavors va formar un ésser semblant a nosaltres i quan el va acabar el va anomenar Beneit. S'adreçava a ell de la manera següent: "Beneit, has d'anar a la terra. Dèbils, penosos en tots els aspectes, he fet els éssers humans. Els he fet com el meu últim pensament. Ara aquesta creació meva serà maltractada pels mals esperits. Per tant, oh Beneit, vés i posa les coses en ordre".

Llavors el va enviar a la terra. Però quan Beneit hi va arribar no va fer el que se li havia dit. De fet, va anar per la terra sense fer res. Era tan inútil com un nen que camina de quatre grapes. Era el mateix que res. Malgrat que era enviat pel Creador, era el mateix que res. No feia res de bo i malmestia la creació del Creador, per això el Creador el va retornar i el va posar a la seva dreta.

Llavors va fer un altre ésser de semblança humana i quan el va acabar el va anomenar Tortuga. “Els dos que caminen amb dues cames els he creat com l’últim dels meus pensaments, i seran exterminats pels mals esperits. Tu, oh Tortuga, vés i posa la terra en ordre”. Tortuga hi va anar i va prendre un ganivet. Quan va arribar a la terra, va portar la gent al camp de guerra i no va cuidar la creació del Creador. Per això, el Creador el va retornar i el va col·locar a la seva dreta.

Llavors, va fer un tercer ésser de semblança humana, i quan el va acabar el va anomenar Bufeta. Li va dir: “Bufeta, has d’anar a la terra. Vaig crear els que caminen amb dues cames com el meu últim pensament i eren penosos de veure, en tots els aspectes. Ara poden ser exterminats i has de salvar-los. Intenta-ho amb totes les teves forces”.

Quan Bufeta va arribar a la terra, va fer una gran llar i va crear vint homes. Així tenia molts germans joves. Llavors van començar a anar per tota l’illa, aquesta terra, i tots els germans joves van morir. Per això, ell també va fallar en la seva missió. No va complir amb la feina que el seu pare li havia manat fer i, per això, el Creador el va retornar i el va col·locar a la seva esquerra.

Llavors el Creador va fer un quart ésser i quan el va acabar el va anomenar El Que Porta Caps Humans Com a Arracades.

Finalment va crear l’últim, Llebre. Va fer el seu cos exactament com el nostre. Li va dir: “Ets l’últim que crearé, per això ho has d’intentar amb totes les teves forces, Llebre”. El Que Porta Caps Humans Com a Arracades havia fallat, per això Llebre va ser creat. Ell era l’últim. El Creador havia fet Llebre completament per la força dels seus pensaments.

Llavors va parlar a Llebre i va dir: “Llebre, el que et diré serà difícil de complir. Intenta-ho amb tot el teu poder. Si els mals esperits malmeten la meva creació, no serà bo per a la terra, la vida no serà bona. Intenta superar aquests mals esperits”. El va encoratjar.

Quan Llebre va arribar a aquesta terra es va dir a ell mateix: “Els meus germans han actuat d’una manera i han fallat”. Va caminar fins que va arribar a una llar ovalada. D’aquesta llar va sortir, en aquell moment, una dona jove que portava una galleda. Anava cap al riu. Llavors Llebre es va dir a ell mateix: “Els meus germans no van ser capaços de fer el que jo faré”. Llavors va entrar al cos de la dona jove per convertir-se en un ésser humà. Es va quedar al seu úter i des d’allí sentia els crits dels éssers humans. “El meu pare em va enviar per ajudar-los i aquí estic assegut ja fa molt de temps”, va pensar. Sentia cridar i plorar els éssers

humans. “Massa temps he estat aquí assegut. Al final, els mals esperits destruiran els éssers humans completament”, va pensar. Set mesos havia estat esperant quan va dir això. Finalment, quan el temps adequat havia arribat, va entrar al món a través d’una obertura. Quatre dies després la seva mare va morir.

Va viure amb la seva àvia. Només deixaria la seva llar a la nit. Llavors ell romandria per tot arreu. Quan entrava a la llar, la llum sorgia d’ell en totes direccions. Tan aviat com la llum del dia apareixia, ell s’aturava. Durant el dia seia pensant en el treball que havia de fer.

La tercera vegada que va deixar la casa era la posta de sol. Va viatjar per la meitat de l’extensió de la terra i va posar fi a tots els mals esperits que estaven fent mal. “Cap d’aquests tornarà a viure, mai més faran mal als meus tiets i tietes, els éssers humans.” Justament abans que la llum del dia aparegués, va tornar a casa i allí el seu cor se sentia bé. Es va quedar a la llar immers en els seus pensaments.

El quart dia, quan el sol va marxar, va deixar la llar i va viatjar fins al final de la terra, i va matar tots els esperits que es va trobar. A la llum del dia va pujar al cel i va buscar els mals esperits que s’hi trobaven, i els va conduir cap a l’oest i els va matar. Molt aviat al matí, va caminar cap a la seva llar ple de pensaments agradables. “Ara he complert el treball pel qual el meu pare em va enviar. La vida dels meus tiets i tietes serà ara com la meva”, va pensar mentre entrava a la llar.

“Bé, àvia, he complert el treball que el meu pare em va manar fer. Em va enviar per cuidar la seva creació i ja ho he fet. La vida dels meus tiets i tietes serà, a partir d’ara, com la meva.” “Però, nét meu, com pot ser això, com pot ser la vida dels teus tiets i tietes com la teva? El món és com el teu pare el va crear i no pot ser canviat.” “La dona vella deu estar relacionada amb els mals esperits que he mort i és per això que no li agrada”, va pensar. “No, nét meu, el nostre pare ha ordenat que el meu cos, la terra, es dividirà en dos. Va ordenar la mort, no sigui que hi hagi falta de menjar a la terra per un excés de gent; va ordenar la mort, no sigui que la gent s’aglomeri massa a la terra. Per això ha disposat un lloc per a la gent quan mori.”

A Llebre no li va agradar. “Segurament l’àvia està enfadada perquè estava relacionada amb aquests esperits. Està prenent la part dels mals esperits.” Així va pensar. “No, nét meu, això no és així. Ara el teu cor sent dolor. Els teus tiets i tietes, però, obtindran una vida abundant, viuran fins a una edat avançada normal”. Ella li va dir: “Ara, nét meu, aixeca’t. Els teus tiets i tietes et seguiran en això. Intenta fer el que et diré ara. Sigues un home i no miris enrere després que hakis començat amb mi”.

Llavors van viatjar per tota la terra. “Em pregunto per què l’àvia em va dir que no em girés”, va pensar. Llavors va mirar enrere només una mica, tan sols es va girar a l’esquerra un tros mínim. Immediatament el lloc des del qual havia començat es va enfonsar. “Déu n’hi do! Pensava

que eres un home, una persona de prominència, i et vaig animar tant! Ara, nét meu, la decadència i la mort no poden de cap manera tornar enrere.”

Van caminar per la terra, fins al final del foc que s'estén a cada costat de la terra. Va unir aquestes dues línies de foc per tal que els humans puguin arribar a l'edat vella. “Em va prohibir mirar enrere. Però m'havia fet a la idea de la immortalitat dels meus tiets i tietes. Quan siguin com jo, només llavors seré feliç. Així és el meu pensament.”

Llavors va marxar i va caminar fins a la llar de l'esperit que viu a l'est, on surt el sol. Es va asseure davant seu. “Bé, Llebre, no hi ha res que pugui fer per tu. Si l'esperit de davant meu vol dir-te alguna cosa, sens dubte ho farà”. Llavors Llebre es va acomiadar i va marxar.

Va viatjar cap a l'oest. Inclús llavors no tenia altre pensament al cap que no fos que triomfaria. Quan va arribar a la llar del segon esperit, va parlar amb ell, i li va dir: “Llebre, sé per què has vingut, però si els esperits de davant meu no poden dir res, com puc fer-ho jo, el mínim de tots ells?”.

Llavors Llebre es va acomiadar i va marxar. Va anar cap a casa seva i va arribar-hi plorant: “Els meus tiets i tietes no han de morir, no han de morir!”. Llavors va pensar: “La mort arribarà a totes les coses”. Va llençar els seus pensaments als precipicis, i van començar a esmicolar-se i es van enfonsar. Va llençar els seus pensaments contra les roques i es van començar a esmicolar. Sota la terra va llençar els seus pensaments, i tots els éssers que hi vivien van parar de moure's i els seus membres es van paralitzar. Va llençar els seus pensaments ben amunt i els ocells van caure morts.

Llavors, després d'haver entrat a la seva llar, va agafar la seva manta i s'hi va embolicar, i es va estirar plorant. “La terra sencera no ens serà suficient quan morim i en alguns llocs ni tan sols hi haurà prou espai!”

Una estona després, les notícies van arribar al nostre pare. Va sentir els éssers humans que deien que els mals esperits ara intentarien destruir-los completament. Les notícies que li arribaven eren que Llebre no es trobava bé. Llavors el Creador va dir al primer home que havia creat: “Llebre no se sent bé. Vés a buscar-lo”. Beneit va anar a la terra. “Llebre, he vingut a buscar-te”, va dir. Però Llebre ni tan sols li va contestar; ni tan sols es va moure de la seva manta. Beneit va tornar al Creador. Llavors el Creador va enviar el segon home, Tortuga, i li va dir: “Vés a buscar Llebre i porta'l aquí. Intenta de veritat complir-ho perquè no es troba gaire bé”. Quan Tortuga va trobar Llebre li va dir: “Llebre, he vingut per prendre't amb mi”. Però Llebre ni tan sols va contestar. Llavors va tornar i va dir que Llebre no havia dit res.

Finalment el Creador va enviar el quart home que havia creat i li va dir: “Vés a buscar Llebre i porta'l aquí. Intenta amb totes les teves forces complir això”. “No importa com sigui de difícil, ho faré”, va dir. Va arribar

a la terra i va dir a Llebre: “De fet, el teu cor ha estat trist molt de temps, Llebre. Vine, anem a casa. Aixeca’t!”. Llavors el va tornar al Creador. No el va tornar a la llar del Creador sinó a la del davant, on vivia el cap dels Ocells Tronadors. El van posar a prop del cap. Davant d’aquesta llar hi havia un monticle i també un petit pal de guerra amb un costat pintat de vermell. El cap dels Ocells Tronadors va agafar el petit bastó de guerra, el va sostenir lleugerament, el va agitar suaument. Tan fort va ser el soroll, que va fer que Llebre s’espantés i gairebé marxés. Llavors el van alliberar dels pensaments tristos que havia tingut a la terra i van retornar-li els ànims.

Poc després, el van portar al Creador. Quan hi va arribar, el Creador va dir: “Llebre, el teu cor ha degut estar molt trist. De fet, el teu cor ha degut estar ple de dolor pels teus tiets i tietes. Ara que les seves vides poden ser beneficioses, els portaràs un ensenyament sagrat. Vine, mira això!”. El cel es va partir i sota, sobre la terra, cap al sud, va aparèixer una gran llar. La va mirar i va veure-hi gent gran amb el cabell blanc. “Així seran els teus tiets i tietes. Faran molt de soroll en aquesta cerimònia. Ara mira cap a baix un altre cop! Se’ls ajudarà. No hi posaré cap mal esperit.” Llavors el Creador va assenyalar cap a la terra un altre cop i va dir: “Has de tornar a la terra i iniciar aquesta cerimònia abans que ells. No ho faràs sol, sinó amb l’ajuda dels teus propis amics, Beneit, Tortuga, Bufeta i El Que Porta Caps Humans Com a Arracades. La teva àvia, la Terra, també t’ajudarà. Si un dels teus tiets o tietes realitza la cerimònia correctament, tindrà més d’una vida. Sempre mantindré oberta la porta per la qual hauria de tornar a la terra. Quan es reencarni podrà viure on desitgi. Podrà retornar a la terra com un ésser humà, o unir-se als diferents tipus d’esperits, o finalment convertir-se en un animal sota la terra”. Tot això va fer el Creador per nosaltres.

Llavors Llebre va tornar cap a la terra amb la seva àvia. “El que he intentat obtenir per als meus tiets i tietes, ara ho he portat amb mi”, va dir. “Nét meu, com és possible fer-los immortals com nosaltres? De la manera que el món va ser creat ha de quedar-se.” “Àvia meva, dic que els meus tiets i tietes escolliran la seva vida per ells mateixos, i tu m’ajudaràs.” “És clar, nét meu, que ho faré”, va dir l’àvia agraïda.

“Quan arribi el moment, el meu amic Beneit vindrà”, va pensar. Llavors Llebre va colpejar el tambor i van començar les seves cançons. De sobte Beneit va arribar. “Pensava en la teva arribada, Beneit, i ets aquí.” “De fet, amic meu, coneixia els teus pensaments, i és per això que he vingut.” Llavors van marxar junts i van seure fora del poble per discutir què havien de fer. Quan van tornar a la llar Llebre va pensar: “El meu amic Tortuga vindrà”. Llavors Tortuga va aparèixer immediatament. Llebre va dir: “He pensat que vinguessis i ets aquí”. “Sí, amic meu, coneixia els teus pensaments i és per això que he vingut.” Bufeta va venir de la mateixa

manera. Finalment Llebre va centrar els seus pensaments en El Que Porta Caps Humans Com a Arracades, i va venir.

L'àvia els escoltava atentament però no podia entendre el que deien. Al cap d'un moment, Llebre va dir: "He complert el que intentava obtenir per als meus tiets i tietes. Ara sentireu què és. Veniu cap a la llar de foc i seieu, i sentireu el que és. Sé que tu també, àvia meva, estaràs ansiosa d'ajudar els éssers humans". "De fet, nét meu, ho estic". Es va aixecar, va agafar els seus treballs, va seure a prop dels cinc i va posar les mans sobre els seus caps. Va col·locar el seu treball davant el seu nét, Llebre. Llavors va dir: "Si realitzeu aquesta cerimònia, la Dansa Medicinal, per als vostres tiets i tietes, viuran feliços. Per sempre ho seran". Llavors, va preguntar: "Nét meu, quin tipus de treball és el que he de fer per a tu?". "Bé, aquest és. Ara mira'm. El Creador, el nostre pare, em va fer portar aquestes coses per als teus tiets i tietes. Els donaré allò que sempre els podrà proporcionar vida." Després va obrir-se el vestit i allí on hi ha el cor, a l'esquerra, es van fer visibles fulles verdes i una tija semblant a una espiga. La tija era blanca com una flor. Era civada. "Per als teus tiets i tietes el Creador de la Terra, el nostre pare, m'ha concedit portar civada." D'aquesta manera una tija es va tornar visible, amb les fulles molt verdes i les borles molt blanques.

Llavors, tots cinc es van aixecar i van dir: "Deixeu-nos saludar la nostra àvia". Així que van començar a caminar cap a ella i van posar-se les mans al cap. "Està bé, àvia", va dir Llebre. "Això és el que volia dir quan vaig dir que havies d'ajudar els éssers humans."

Llavors Llebre va sortir i quan es va situar a l'est va parar. Després va girar-se cap a l'oest. Després va pensar: "Serà d'aquesta manera". Va agafar vuit serps femelles grogues i les va enlairar. Mentre queien, s'anaven convertint en els pals dels laterals del tipi. Va girar-los els caps cap a l'est i les cues cap a l'oest. Va utilitzar serps de cascavell per lligar-les. L'entrada la va fer de dues serps, una serp femella negra a l'esquerra i una serp mascle a la dreta. Les portes de la part posterior del tipi les va fer amb serps femelles blaves. Després, va agafar unes quantes gramínies i les va llençar per sobre del tipi, així que va quedar completament cobert. Va agafar un altre grapat de gramínies, el va llençar dins del tipi, i es va transformar en les estores blanques que trepitgem. A la part esquerra va llançar una pell d'ós, i es va estendre per tot el tipi. A l'altra banda va llançar una pell de cérvol. Després, va fer una porta d'un autèntic lleó viu de muntanya. Això ho va fer per prevenir l'entrada de qualsevol esperit maliciós. A la porta oest va col·locar un búfal. Quan va haver completat totes aquelles coses, va mirar cap a l'interior del tipi i allí va escoltar aquells animals bramant i rugint entre ells. La llum irradiava per tot el tipi.

Es va dirigir llavors al tipi; primer ell i a continuació els seus amics. "Bé, amics meus, el tipi està acabat. Àvia, aixeca't i vine amb nosaltres!" Primer va caminar ella i després van venir tots ells. Quan van arribar a

la porta, el lleó, que inspirava por, va tancar les dents de cop. Però ells van entrar i van recórrer el tipi fins que van arribar al lloc per on havien entrat al començament. Llavors, Llebre va enviar diversos pregoners públics, un ós i un llop, per creuar tota la terra i convidar els esperits a la cerimònia. Amb ells, també es van enviar missatgers alats: el corb i el cigne.

Quan van començar tots es veien joves, però quan van tornar els seus cossos s'havien tornat vells i sense cabells, i s'havien d'aguantar amb bastons. Els ocells també, quan van tornar, van venir amb les ales exhaustes, amb les celles penjant sobre els ulls, es veien molt vells. Es van parar davant del seient de Llebre i li van dir: "Els teus tiets i tietes, quan parlin de tu, sempre t'elogiaran. Hem col·locat diversos objectes vivificadors en aquest tipi". "Bé, amics meus", va dir Llebre, "està bé. Això és el que volia. Us ho agraeixo en nom dels meus tiets i tietes".

Llavors, tots els missatgers que s'havien enviat fora van tornar. Els primers quatre éssers creats pel Creador de la Terra també van venir. Eren al costat de la porta llestos per entrar. El més vell va començar, però va tornar atemorit pels animals que va veure dins. Els dos següents també ho van intentar, però van retrocedir espantats. Finalment el més jove va obrir la porta i els va deixar entrar. Van fer el circuit del tipi i, a la porta, Llebre va agafar el més vell i el va asseure al seient de l'est. Després, van tornar a caminar i van col·locar el següent al nord, després un altre a l'oest i un més al sud. Llavors Llebre va seure al seu propi lloc.

Llavors, els diversos esperits que havien sigut convidats van començar a entrar. Després van entrar els éssers vius, els del clan de l'ocell, del clan de l'ós, del clan del llop, del clan de la serp, etc. L'últim a venir era l'únic que ells havien d'iniciar.

Llebre va aixecar-se i va dir: "Amics meus, us he fet venir a tots junts perquè els meus tiets i tietes han estat vivint una vida lamentable. Els heu d'ensenyar la vida que han de viure, que s'ha de transmetre d'una generació a l'altra. Això és el que us demano. Ara ja heu escoltat el que vull. Ho deixo tot perquè sigui fet i dit pels de l'est".

Llavors, el que estava assegut a l'est es va aixecar i va dir: "Ensenyarem als nostres amics, els tiets i tietes de Llebre, el sentit de la vida. Això que han de transmetre de generació en generació. Avui, per primera vegada, s'ha parlat d'aquest fet. De tot allò en què consisteix la vida —riquesa, honor i felicitat— que haurien de tenir a partir d'ara". Els altres tres esperits, els del nord, l'oest i el sud, van dir el mateix. Quan van acabar cadascú va tornar al seu seient.

Llavors Llebre es va tornar a aixecar i va dir: "Això és el que desitjava per als meus tiets i tietes. He fet aquest tipi per a ells i, sempre que segueixin els preceptes ensenyats en aquest tipi de creació, seran invulnerables. Per aquesta raó, aquests seients s'han creat per a ells, per tal que tot aquell que ho desitgi pugui seure-hi.

Durant tot el dia els esperits van ensenyar a aquell que s'havia d'iniciar i, quan el sol va ser a la copa dels arbres i va ser l'hora de parar, els esperits es van dispersar. A mesura que marxaven s'emportaven amb ells la meitat de la llum que irradiava en el tipi. A mesura que sortien es fregaven amb els posts de la porta. Els van enfonsar profundament al terra per tal que no caiguessin.

Llebre es va aixecar i va tornar a parlar: "Àvia, sempre estaré assegut preparat per a qualsevol dels meus tiets i tietes que celebrin aquesta cerimònia que se'ls ha ensenyat. Amb llàgrimes, els meus tiets i tietes vindran cap a mi, i el meu cor patirà per ells. Aniré cap amunt i seuré, i si cap persona celebra aquesta cerimònia, llavors serà com jo sóc. Ara mira'm, àvia, mira el meu cos!". L'anciana el va mirar i contemplar! S'havia convertit en un nen petit. "Àvia", va dir Llebre, "si algú repeteix aquesta cerimònia correctament, es tornarà així. Ara torna'm a mirar", va dir Llebre. El va mirar i s'havia transformat en un home madur. Quan el va mirar per tercera vegada s'havia tornat de mitjana edat, els seus cabells s'havien esquitxat de gris. Quan el va mirar per quarta vegada, el seu cap estava cobert, com si portés un cigne com a còfia i s'inclinés tremolosament en el seu bastó, dempeus a l'est. "Bé, àvia", va dir Llebre, "si qualsevol dels meus tiets celebra aquesta cerimònia correctament aquesta és la manera en què viuran".

"Està bé, nét", va dir l'anciana. "No obstant això, no tan sols els teus tiets viuran així si celebren la cerimònia correctament. Passarà el mateix amb les teves tietes. Mira'm, nét." Llebre la va mirar i allà hi havia una dona molt jove, amb els cabells tan suaus com un mocador de seda. "Esta bé", va dir Llebre, "en el nom de les meves tietes t'ho agraeixo". Llavors, li va tornar a dir que la mirés i va veure una dona de mitjana edat, amb el cabell gairebé gris. Quan la va mirar per quarta vegada, els seus cabells eren pobres, tenia un buit al clatell, una barbata protuberant i tremolosa, com un atiadador de fusta recremat, i tota la seva aparença era la d'un ànec mirant cap al sol. "Bé, àvia, això és el que volia dir quan vaig dir que m'havies d'ajudar. Els meus tiets i tietes ara han rebut tot el que vaig desitjar per a ells. T'ho agraeixo."

Durant la cerimònia vaig sentir tota l'estona que estàvem, simplement, enganyant els espectadors. Quan tot es va acabar els membres de la meva banda em van dir que en dos anys seria capaç d'imitar els sons dels animals, ja que havia pres el lloc d'un gran remeier. Aquells que tenen el privilegi de ballar l'obtenen fent regals als membres més grans i, així, comprant el privilegi. A aquells que no compren aquest privilegi o no tenen el permís per utilitzar-lo no se'ls permet ballar. Passa el mateix amb el tiroteig. A menys que, per exemple, un home compri el privilegi, no se li

permet estendre completament els braços quan dispara, sinó que ha de retenir-los a prop del pit. El dret a tamborinear, així com el dret a sacsejar les maraques; totes aquestes coses s'han de comprar. Em van dir, no obstant això, que no hauria de passar per tot aquest aprenentatge, sinó que em convertiria en un gran remeier immediatament. Això em va acontentar. Em van donar una pell d'esquirol grisa per tal que l'utilitzés com a saquet per a les medicines i em van dir que realment estava viu i que jo tenia el poder de fer-lo cridar fort. He vist persones fent això i sempre les he envejat. Aquesta era una altra de les coses que estava ansiós per fer. De fet, em preguntava ansiosament com es podia fer.

Quan la Dansa es va acabar el meu pare va marxar i em va deixar sol en aquell lloc. Em va deixar a casa de la dona del difunt. No vaig tornar a l'escola però, en canvi, em vaig quedar al costat de l'anciana i vaig fer diversos treballs per a ella. Després ja em vaig quedar allà tota la primavera.

M'havien dit que si una persona iniciada en la Dansa Medicinal no veia l'esdeveniment com a sagrat era un senyal que moriria aviat. Això em va espantar molt perquè jo havia estat pensant sobre el tema d'una manera poc seriosa i ara sentia que això era un indicatiu que moriria aviat. En conseqüència, vaig fer tot el que vaig poder per considerar-la una cerimònia sagrada. Malgrat tot això, no me'n vaig sortir.

Per aquell temps vaig marxar cap a Tomah. Va ser al voltant de la meitat de l'estiu. M'hi vaig quedar i vaig viure amb el meu avi, i des d'aquell moment em va ensenyar alguns dels detalls de la Dansa Medicinal. Per exemple, quan li preparava una sauna ell m'ensenyava algunes de les cançons. Com a conseqüència, li preparava un bany freqüentment. Sempre es mostrava agraït i aquesta és una altra de les raons per les quals estava content de fer-ho. Aviat vaig aprendre totes les cançons que ell coneixia, així que quan em convidessin a una Dansa de la Medicina podria cantar i ell només conversar. Des d'aquell moment vaig dir que era un esdeveniment sagrat, i des d'aleshores participava en la cerimònia per la seva inherent grandesa. Jo presumia de la seva grandesa en la presència de les dones, per causar-los bona impressió.

15. MATRIMONI

Per aquell temps vaig unir-me a un espectacle i ballava. Sempre he estat molt orgullós de ballar, i en aquell moment tenia una oportunitat d'anar d'un lloc a un altre i ballar tota l'estona i, fins i tot, que em paguessin per fer-ho. Sempre tenia diners. Les persones amb qui anava mai estalviaven res i sempre estaven sense fons, ja que es gastaven tots els diners en beguda. Jo, no obstant això, mai vaig beure. Després d'un temps em vaig habituar a anar amb aquests espectacles cada tardor.

Una tardor no hi vaig anar sinó que vaig quedar-me amb el meu avi. Em va parlar de casar-me. Tenia més o menys vint-i-tres anys. Havia cortejat dones des que vaig ser suficientment gran per fer-ho. Cada vegada que feia alguna cosa sempre pensava en les dones en relació amb allò. Vaig intentar cortejar-ne tantes com vaig poder. Volia de mala manera ser un pretendent, perquè ho considerava genial. Volia ser un home de les dones.

El meu avi volia que em casés amb una noia en particular, així que vaig anar on era ella. Quan vaig arribar-hi vaig intentar trobar-me amb la noia d'amagat i ho vaig aconseguir. Vaig parlar-li de la meva intenció de casar-me amb ella i li vaig preguntar si volia anar a casa amb mi. Després va tornar, ja que m'havia trobat amb ella a certa distància de casa seva.

Després de poc temps, va tornar tota arreglada i llesta. Portava la cintura coberta amb sivelles de plata i un ornament per al cabell bellament acolorit; portava diversos enfilalls de granadura al voltant del coll i braçalets al voltant dels canells. Els dits els duia coberts d'anells. Portava un parell de mitges amb ornaments, i ornamentats mocassins amb àmplies llengüetes. A cada orella hi tenia aproximadament mitja dotzena de forats, i estaven plens de petites peces de plata convertides en ornaments per a l'orella. Estava pintada, les galtes vermelles i la separació del cabell, vermella. Anava tota engalanada.

Vaig anar cap a ella a cavall. Llavors, vam cavalcar junts. No tornariem al lloc on jo havia començat aquella nit, perquè m'havia demanat que cantés en una Festa de la Medicina en un lloc situat a una hora de camí de casa. Pel camí, per tant, vaig amagar la noia a prop del lloc on s'estava celebrant la festa.

La noia tenia una manta vermella, i la vaig amagar sota un petit arbust de roure. Desafortunadament, va ploure durant tota la nit i l'endemà, quan, a primera hora del matí, vaig anar on havia amagat la noia, la vaig trobar encara allà, però xopa de cap a peus per culpa de la pluja. La pintura se li havia escampat per tota la cara de tal manera que quasi que no la reconeixia. Quan vam arribar a casa la dona del meu avi va sortir per rebre'ns. Va ajudar la noia a baixar del cavall i la va portar a l'interior del tipi. Llavors vam menjar i quan vam estar plens la noia es va treure la roba i la va donar als meus avis, els quals a canvi li van donar una altra roba. Després que la noia es quedés tres nits va tenir la menstruació i va haver d'anar al seu tipi especial i dormir allà. Poc després es va donar un cavall a la noia amb la qual m'havia casat.

Algun temps després, el meu avi va tenir una conversa privada amb mi i va dir: "Nét, diuen que aquesta noia amb la qual t'has casat no és verge i això no em contenta, ja que aquest és el teu primer matrimoni i ets un home jove. Suposo que tu saps si això és cert o no, si és o no és una donzella?". "Sí", vaig respondre, "ho sé". "Bé, no has de viure amb ella si no vols", va dir. Així que vaig marxar de visita i des d'allà vaig tornar a casa per sempre. Després d'un temps em vaig assabentar que ella també havia tornat a casa seva. El meu avi estava content que no estigués amb ella i em va dir: "Pots casar-te amb una altra, i una de millor, una que t'esculli". No obstant això li vaig dir: "Avi, has suplicat a massa dones per mi. No ho facis més perquè no em ve de gust casar-me amb una dona a la qual hagi de suplicar". No es va accontentar amb això perquè va dir que no li estava permetent dir-me el que havia de fer.

16. ESPECTACLES

Per aquell temps vam anar de visita a la regió dels sioux. Hi havia uns quants dels nostres. Mentre érem allà, vaig ser acollit com un amic i em van donar un poni. Quan vaig tornar a casa, solia anar a voltar amb el meu poni. Aquella tardor, diversos winnebagos farien un espectacle, i vaig decidir continuar amb ells. Jo era un bon ballarí. Vam anar a totes les grans ciutats del país.

Amb nosaltres hi havia dues divorciades, i després d'un temps vaig començar a sortir amb una d'elles en secret. Aquesta dona normalment bevia cervesa. Aviat, també vaig començar a sortir amb l'altra dona. Totes dues bevien molt i sovint em demanaven si volia beure amb elles, però sempre ho vaig rebutjar. Finalment, em vaig casar amb una d'aquelles dones, encara que continuava freqüentant l'altra a la vegada. Vivíem en un tipi. Com he dit, totes dues bevien cervesa, i gradualment també em vaig acostumar a beure'n. Aviat vaig començar a beure molt, i va començar a agrada-me. Ho feia en secret de la meva gent, i vaig dir a les dones que fessin el mateix. Finalment, malgrat tot, quan vaig començar a beure amb freqüència, un amic meu va assabentar-se'n, i llavors tots dos bevíem junts. Llavors, l'amo de l'espectacle va descobrir que jo bevia. Va pensar molt en mi, que el meu ball era millor que el dels altres, i quan va saber que jo bevia, em va dir que em convidaria a cervesa a mi i a les dues dones aquella mateixa nit. En vaig beure molta, aquella nit, i m'ho vaig passar enormement bé. Després d'allò, és clar, no vaig poder amagar a la resta de la gent el fet que jo bevia. Parlava a plena veu sota la influència del licor i era molt feliç. A cada minut, de sobte començava a cantar en veu alta. Llavors, vaig començar a beure whisky a més de cervesa, i em vaig emborratxar. L'endemà vaig dir que mai ho tornaria a fer, però en poc temps estava bevent cervesa en secret una altra vegada.

Al final, l'espectacle es va acabar, i tots vam tornar a casa nostra. Vam haver de creuar el llac Michigan. Era un dia tempestuós

i tots vam caure malalts. Llavors, el meu amic va dir: "Say, què et sembla si bevem per tal de no caure malalts?". Va treure una mica de whisky que portava en un flascó i vam beure tota la nit. Molt aviat al matí vam arribar a Milwaukee. Allí vam esmorzar, i vam continuar el camí cap a casa, cap a Black River Falls. Vam beure durant tot el trajecte en tren i quan vam arribar al nostre destí encara beviem. Tots els meus amics van veure que anava begut. Tots es lamentaven, i la meva germana gran va plorar quan em va veure. En aquell moment vaig decidir que no ho faria mai més. En aquell temps vam rebre el nostre pagament anual i, encara que jo tenia diners, per un temps no vaig beure més.

Després de gastar el que havíem rebut en anualitats, la temporada de caça va començar. Vaig anar, juntament amb els altres, als camps de caça. Em vaig escapar de les dues dones amb les quals havia estat vivint. Vam passar un temps caçant. Cada matí ens aixecàvem molt aviat, érem fora tot el dia i no tornàvem fins a la nit. A vegades, encara que havíem estat dempeus tot el dia, no trobàvem el moment de sopar. A la nit, normalment, preniem una sauna. Preníem aquestes saunes perquè se suposava que actuaven com un encís màgic per assegurar l'èxit en la caça. Sempre era refrescant prendre'ls i després submergir-se en aigua freda, ja fos a la nit o al matí.

17. UNA DONA M'EMBRUIXA

Quan vaig tornar al camp vaig trobar-hi altra gent. També hi vaig trobar el meu avi. Ell havia portat una de les dues dones amb què havia estat vivint, la més gran. No em va agradar gens. El meu avi em va comentar de viure amb ella, i ho vaig fer durant la temporada de caça. Quan es va haver acabat, aquesta dona es va quedar allà i jo vaig tornar a casa amb una altra. La meva exdona va estar-s'hi molt de temps, però quan es va cansar d'esperar el meu retorn va marxar.

Justament en aquest temps vaig sentir que aquesta exdona meva, abans de marxar, havia utilitzat algun tipus de poció màgica sobre mi. Es va fer de seguida una Dansa Medicinal per a mi, i el meu cuir cabellut va ser tractat per neutralitzar l'efecte nociu del que ella havia usat. Es va dir que havia agafat un dels meus cabells i l'havia ficat en el seu feix medicinal. Ho va fer per impedir-me que la deixés. Si llavors la deixava, patiria de mal de cap i potser inclús moriria. Aquesta era la creença. Per sort es va descobrir la veritat, el meu cuir cabellut va ser tractat i el cabell que ella havia agafat, recuperat i xopat amb medicina. Per tant, no em va passar res.

A partir d'aquell moment vaig començar a viure amb totes les dones que vaig poder, per això em vaig fer a la idea que era un seductor.

18. EL MEU GERMÀ ÉS ASSASSINAT

Poc després d'això van matar el meu germà gran. Havíem crescut junts i no ens havíem separat gairebé mai. Em vaig sentir bastant desconsolat per això. Vaig desitjar matar l'home que l'havia assassinat. Vaig sentir que seria millor que jo mateix estigués mort. En aquest estat d'ànim, em vaig donar molt a la beguda. Fins i tot, el meu desig era matar-me amb la beguda i així ho deia quan bevia més del compte. Fins aquell moment havia begut en secret, però ara ho feia obertament. En poc temps em vaig convertir en un borratxo reconegut. Per aquell temps havia oblidat gairebé que volia morir. De fet, gaudia molt quan bevia.

Llavors, vaig caure en l'hàbit de donar whisky a les dones per, amb sort, emborratxar-les i després robar-los qualsevol cosa de valor que tinguessin. També vaig aprendre a boxejar, i en poc temps vaig arribar a ser bastant expert. Mai vaig ser derrotat, i, en conseqüència, tractava tothom bruscament. Tothom em tenia por per la meva gran habilitat amb els guants. El meu pare era un home fort, igual que els meus germans grans, i cap d'ells havia sigut mai derrotat en lluita. Per totes aquestes raons, era molt arrogant. A més de tot això, era molt alt. Faig gairebé metre noranta, i peso més de cent vint quilos. Tot i això, en realitat no era tan fort com pretenia, ja que sempre que em despertava després d'una bacanal em trobava lligat amb fermesa.

No feia altra cosa que vagar d'un lloc a un altre, d'una dona a una altra. Tenia quatre germanes, i d'elles i dels meus pares vaig rebre tot el que posseeixo, i malgrat això, pretenia ser un gran home! Llavors vaig tenir dues dones que es van quedar amb mi com a esposes meves. Un cop vaig arribar a tenir-ne quatre, dues a casa dels meus pares i les altres dues a casa d'alguns parents que tinc. No me'n vaig prendre cap seriosament. Els mentia tota l'estona; sempre estava dient falsedats. En una ocasió van néixer quatre fills meus i cadascun era d'una mare diferent. Inclús després d'això vaig seguir cortejant dones i bevent.

A la primavera sempre hi havia treball per fer. Nosaltres fèiem rodar troncs fins al rierol i beviem. Acceptava aquestes feines perquè llavors podia aconseguir tota la beguda que volia. Sempre que tenia una mica de diners me'ls gastava emborratxant alguna dona.

19. L'EFECTE D'UNA BENEDICCIÓ FINGIDA

Per aquell temps bevia constantment i sense mesura, i vaig començar a presumir de ser un sant baró. Assegurava una vegada i una altra que havia sigut beneït per certs esperits. No cal dir que tot això era mentida, ja que mai havia experimentat cap tipus de sensació així dins meu. Ho deia perquè havia sentit com d'altres ho deien. Generalment ho deia quan estava gairebé begut, just a punt de perdre el control però encara relativament conscient del que estava dient. En aquelles circumstàncies solia dir, per exemple, que m'havia beneït un esperit d'Ós Bru i que m'havia atorgat el poder de ser indomable i m'havia ensenyat algunes cançons que després cantava a plena veu. Acostumava a utilitzar tot el poder que tenia per imitar un ós bru. Els que eren allà miraven de parar-me els peus, però sempre calien molts homes per fer-ho. Llavors pensava que l'espectacle que havia fet era un acte digne d'elogi.

Tot seguit vaig començar a dir que m'havien beneït molts esperits. Un cop vaig assegurar que era la reencarnació d'un dels grans esperits benignes i que em deia Bon Cor, que ara vivia amb cos humà entre els homes. Deia una cosa com aquesta i la gent em creia.

Una de les vegades que estava de gresca vaig visitar el tipi d'un familiar meu. Allà hi vaig trobar una dona a qui tenia el dret de dir neboda i a qui, per tant, podia prendre el pèl. En to de broma la solia anomenar "mare" i "germana". Llavors, en aquell moment en concret en què ja se m'havia ofert menjar, vaig començar a prendre-li el pèl com de costum quan una de les dones que estaven assegudes al voltant va dir: "Germà petit, la teva neboda no està passant un bon moment; no està per bromes, i t'hauria d'inspirar compassió. De fet, està a punt d'encarar la mort, ja que l'empresonaran aviat i en una situació així normalment li costa mantenir-se en vida". "De debò?", vaig contestar. "Bé, germana gran, aquesta vegada la meva neboda no patirà; allà dalt, als cels,

existeixen quatre dones, germanes, que em van beneir i em van dir que si alguna vegada els ho demanava, m'ajudarien. Ara els he d'oferir tabac, i quan la meva neboda estigui a punt de ser lliurada, també ella haurà de demanar ajuda." Així li ho vaig dir. La dona em va donar les gràcies. Li havia dit una gran mentida. Vaig dir tot això perquè tenia molta gana i sabia que d'aquesta manera em donarien prou menjar per pal·liar-la. No tenia res més a dir.

Un temps després vaig veure les dones al poble. La dona més gran se'm va apropar corrents i em va dir: "Germà petit, tot està bé. La teva neboda està en molt bona forma; es troba realment bé. Acaba de donar a llum un nen i encara no feia tres dies del naixement que ja podia tallar fusta. Mai abans li havia passat res semblant. És una bona cosa. Tan aviat com es faci el pagament de la renda anual podràs quedar-te amb la part del nen i gastar-te-la en beguda". Així va parlar. Vaig quedar sorprès. Al cap i a la fi, potser jo era sant de debò, vaig pensar.

Després d'aquest incident, com es pot imaginar, presumia encara més dels meus poders, ja que llavors estava realment convençut que posseïa poder sagrat. Parlava com ho fan aquells que coneixen les benediccions que s'obtenen de tots els esperits de la creació; parlava amb tota l'autoritat d'un gran remeier. Solia ser el cantant de la meva banda durant la representació de la Dansa Medicinal, i com que tenia veu de baix, a tothom li agradava. De vegades em deixaven ofrenes dins d'una caldera.

Sempre bevia molt quan es feia una Dansa Medicinal, i quan estava begut sovint apallissava la gent sense miraments, fins i tot aquells que eren al voltant del campament.

20. TINC UNA BARALLA

Un cop vam sortir de caça a la tardor. Solíem vendre els quaters posteriors i de vegades els enviàvem per mar fins a Chicago. És clar que només ens deixaven caçar durant 30 dies. La llei deia que si algú caçava durant més d'aquest temps el detindrien. Malgrat tot, nosaltres caçàvem durant més temps perquè teníem la impressió que la llei era únicament per als blancs. Un dia, però, mentre carregàvem cérvols en un vaixell, ens van descobrir. A mi i a un dels meus germans ens van detenir, ens van portar a judici i ens van condemnar. Vam haver de passar seixanta dies a la presó. Durant el meu empresonament mai no em van tallar el cabell i des de llavors sempre el portava llarg. Deia a la gent que un esperit anomenat Beneit¹⁹ m'havia manat que ho fes i m'havia beneït. També li vaig dir al meu germà gran, el que encara estava viu, que fes el mateix i que si també es deixava el cabell llarg Beneit el beneiria amb una llarga vida. Jo, des de llavors, portava el cabell llarg.

Després vaig passar a formar part d'un espectacle dels blancs. A la gent els agradava molt pel meu cabell llarg i em pagaven bé. Seguia bevent a totes hores. Allà vaig aprendre a anar amb bicicleta i a muntar cavalls salvatges. Em sentia un *cowboy*, més que res perquè portava el cabell llarg. Vaig muntar molts cavalls salvatges, que em van tirar a terra molts cops. Tot això no ho feia perquè em considerés un expert, sinó perquè era salvatge. Una vegada vaig participar en una cursa de bicicletes en un velòdrom normal. Anava totalment vestit com un indi i portava el cabell llarg.

L'espectacle al qual m'havia incorporat es representava a St. Paul. Hi participava cada estiu. Com que hi vaig conèixer molta gent, em demanaven que hi tornés cada any. Al final va arribar un moment que no tornava amb els indis ni tan sols a l'hivern.

¹⁹ El pallasso de la mitologia dels winnebagos. Es considera, però, que té algunes de les característiques pròpies d'un esperit i, molt de tant en tant, el do de beneir una persona.

En una de les temporades algú em va demanar que reunís un grup d'indis, del qual m'hauria de fer responsable. Em van dir que em donarien deu dòlars a la setmana per cada indi i que a ells els podria pagar el que volgués. Estava prou satisfet, perquè podria pagar-los cinc dòlars a la setmana i guanyar així uns quants diners, vaig pensar. Per tant, vaig convèncer alguns indis perquè vinguessin amb mi i vam marxar tots. Vam anar fins al lloc on havíem de conèixer l'home que havia fet els acords. Des d'allà vam començar a anar de fira en fira. Mai vam guanyar diners, però, i ens vam arruïnar. L'home ni tan sols ens podia pagar. Estàvem molt enfadats i després vam anar a un altre espectacle, l'encarregat del qual jo coneixia. Ens havíem de repartir els ingressos.

Una vegada érem a punt de fer el nostre espectacle en un lloc determinat per últim cop, ja que començava a fer fred. Per tant, era el nostre últim dia. Un dels nois se'm va apropar i em va dir que algú li havia pegat. Em vaig enfadar i li vaig dir que m'indiqués la persona que ho havia fet. Just en aquell moment va aparèixer la persona en qüestió i vaig intentar pegar-li, però es va escapar. Vaig aconseguir, però, pegar-li amb una baqueta. Aquell vespre em van dir que l'home a qui havia pegat havia dit que mataria un indi. "Potser no sap que ell també s'enfronta a la mort", vaig contestar. "Estic realment impacient per posar-li les mans a sobre." Un cop va haver acabat l'espectacle ens vam posar la roba de carrer i vam agafar les nostres bosses. "Cap de vosaltres no ha de sortir sol", els vaig advertir, "perquè us podrien fer mal". Un dels meus nois muntava el seu cavall i el portava a beure aigua a un abeurador. Li van prendre l'animal i va tornar sense ell. També li havien robat el barret. De fet, amb prou feines va escapar amb vida. "Vine, tornem", vaig dir. Els vaig dir als altres nois que seguessin endavant i que no es preocupessin per mi. Els vaig donar la meva bossa i després vaig tornar al lloc on havien atacat el primer noi. Abans que hi arribéssim i de forma inesperada, aquest mateix noi va ser atacat amb porres. Érem just al mig d'una gran multitud de blancs. Aquests cridaven i el perseguien. Quan em van veure van començar a perseguir-me. Vaig lluitar contra ells a cops de puny, tot girant-me d'un costat a l'altre. Quan algú s'acostava prou a mi li pegava. Després vaig començar a córrer i em van pegar al cap, però no em van deixar inconscient. Estava enfadat

i arremetia contra tot allò que era a l'abast. Si hagués tingut una arma n'hauria matat uns quants. Després molts d'ells se'm van tirar a sobre i em van pegar cops al cap fins que vaig acabar totalment cobert de sang. Vaig anar cap a les tendes dels espectacles que encara no havien desmuntat. Just en aquell moment l'home que havia provocat el conflicte venia cap a mi amb una destrat. Em vaig llançar sobre ell i quan va aixecar la destrat li vaig pegar i el vaig tirar a terra, ja que el cop li va anar directe a la boca.

Llavors va presentar-se un policia i em va portar a les tendes on fèiem els espectacles. Jo estava cobert de sang. Les dones plo-raven i li van dir al policia qui era, que no era culpa meua i que no havia begut. Em van portar a la presó. Li vaig dir al policia que a nosaltres no ens havien d'empresonar perquè no havíem començat la baralla. Havien d'empresonar els altres, vam dir, ja que era l'home que havia pegat el meu noi qui havia begut. "Tens raó", va dir el policia. "Aniré a buscar les teves coses. No hauries de ser al carrer, però, perquè has fet mal a molta gent. Seria millor que et quedessis unes hores a la presó, ja que hi ha molta gent pendent dels teus moviments. Ara aniré a buscar el teu cavall i després podràs fer el que vulguis." Em van tancar a la presó i allà vaig trobar-me l'indi pel qual havien començat tots els problemes. "Bé, encara has tingut sort", va dir. "Pensava que t'havien matat. Bé, quants n'has matat?" "No he matat ningú", vaig contestar. "Que bé, perquè pensava que o bé t'havien matat o bé els havies matat."

Llavors em vaig netejar la sang del cap. Poc després el policia va tornar amb el meu cavall, i també amb el meu barret. Llavors em va dir: "Has de tornar a casa ara mateix. És veritat que se t'ha tractat injustament, però en aquest poble es fan fires sovint, i si per aquest incident comença a haver-hi problemes als tribunals, les nostres fires es veuran perjudicades en el futur. Per tant, no hauríem de recórrer a la llei per això. L'home que ha provocat el conflicte és el propietari d'un gran hotel i, a més, té un cavall trotador. A aquest hotelier l'has deixat sense dents, i no sabem si viurà o no. També has ferit altra gent, i greument. Així doncs, val més que tornis a casa".

Des d'allà vam marxar cap a casa nostra. El meu company anava amb el seu cavall pel mig del poble. Jo anava en la mateixa direcció. Ell tenia por de travessar la multitud de blancs. Un po-

licia ens va acompanyar fins als afores del poble. Allà li vam dir que volíem whisky, i va anar a una taverna i ens en va comprar dos litres. Llavors vam marxar tots dos, asseguts a sobre d'un petit cavall de dos anys que era del meu company. Cada cop que vèiem passar un tir ens espantàvem. Després de beure una mica, però, vam dir que si hi tornava a haver baralla segurament mataríem algú, perquè lamentàvem que la baralla anterior hagués acabat així. Ningú no ens va perseguir, però.

Hi havia alguns indis que vivien a prop i acostumàvem a anar a visitar-los cada nit. Quan els vaig parlar del que havia passat es van espantar força perquè pensaven que aquests blancs vindrien allà a lluitar, així que es van mudar l'endemà al matí. L'altre home i jo vam trobar el seu rastre i els vam seguir. Encara muntàvem el petit cavall tots dos junts. Portàvem molt de whisky a sobre. A la nit vam trobar-nos amb els seus campaments. Aquesta pobra gent intentava allunyar-se de nosaltres com fos perquè pensaven que els blancs ens seguirien de debò i que hi hauria baralla.

Allà vaig descobrir que els meus familiars havien acampat a prop, així que els vaig anar a veure. Es van compadir molt de nosaltres quan els vam explicar el que havia passat. Per aquell temps treballaven collint patates. Em vaig allotjar amb ells a casa d'una dona.

21. LLIBERTINATGE

Estant allotjat al tipi d'aquesta dona, un dia una altra dona em va donar un paper on m'explicava que estava casada i m'indicava on vivia, i que si l'anava a veure faria tot el que li digués. Li ho vaig comentar a la dona amb qui vivia, i em va dir: "No la deixis perdre", que podria tenir-la de dama de companyia. El seu pare tenia un cavall, i amb ell vaig anar fins a la casa de la dona. Hi vaig anar en secret, i observava la gent que collia patates, ja que tenien el campament a prop. L'home amb qui estava casada aquesta dona també vivia amb una altra dona alhora. La dona que buscava s'allotjava en aquest campament. M'hi vaig apropar en secret i quan vaig arribar al lloc es va preparar per marxar amb mi. Anàvem tots dos a cavall, i per casualitat vam haver de passar per davant del lloc on treballava el seu marit. El marit ens va perseguir, però ens vam poder escapar. En poc temps vam arribar a casa, i la meva esposa va rebre de bon grat la segona dona. Feien tornos per dormir amb mi, de manera que cada dues nits dormia amb la mateixa dona.

Un cop vam haver acabat la nostra feina allà, vam anar al lloc d'on havíem vingut en un principi, i vam arribar a casa just a temps per al pagament de la renda anual. El va fer el director de l'escola de Wittenberg. Pràcticament al mateix temps em van prendre una de les dues dones amb qui vivia. Se'n va anar a viure amb un altre home. Quan ja s'havia acabat de fer el pagament aquí, el director se'n va anar a Necedah a pagar la gent d'allà, i jo també me n'hi vaig anar, perquè estava fent el que nosaltres anomenàvem "córrer al darrere dels pagaments". Allà, i a Red Hill, vaig enganyar moltes dones, i així vaig aconseguir una quantitat de diners prou important. Després vaig marxar amb altres joves. Ja en aquella època em passava l'estona bevent.

A la nit vaig pujar al tren. Volíem canviar de vagó en un lloc anomenat Honsa i des d'allà viatjar en un vagó de mercaderies. Havíem avançat molt poc quan el conductor ens va veure i ens

va fer baixar. Tots bevíem sense mesura. Un home havia perdut el barret i caminava amb el cap descobert. Vam caminar fins que vam arribar a un prat, i allà vam trobar una mica de llenya seca amb la qual vam fer una foguera. Havíem decidit dormir allà. Teníem whisky de sobres. Ben entrada la nit ens va venir set, així que vam anar a buscar aigua. Vam trobar algunes basses disperses, i hi vam beure. Després vam anar a dormir. En despertar-nos l'endemà al matí vam veure una font d'aigua bona a prop nostre, però nosaltres havíem begut de l'aigua fangosa on els porcs s'havien estat rebolcant.

Al matí quan va arribar el tren hi vam pujar. Finalment vam arribar a la nostra destinació, i allà vam trobar molta gent que bevia i feia molt de soroll. Aquell era exactament el lloc que havia estat buscant. Cada cop que veia una persona beguda li robava el que fos que tingués, ja que m'havia tornat un lladre. Si veia una dona beguda, la robava, perquè era un adúlter. Principalment, el que buscava era una dona per tenir-hi relacions, ja que així podria quedar-me amb tots els seus diners. Si alguna dona volia tenir relacions amb mi m'havia de donar tots els diners que tingués. Eren coses d'aquest tipus les que feia. D'aquesta manera sovint aconseguia convèncer dues o tres dones perquè visquessin amb mi alhora.

Després d'acabar a Necedah, el director sempre anava a Tomah a pagar la gent d'allà, i de Tomah seguia cap a Black River Falls. A Black River Falls es va fer l'últim pagament, i en aquelles circumstàncies sempre era un lloc on hi havia molt d'enrenou. A tots els que els agradava aquest tipus de vida, tots els que per divertir-se corrien al darrere dels pagaments, solien ser allà. Els matrimonis trontollaven força en aquella situació, i sempre es prenien les dones els uns als altres, i també hi havia baralles, robatoris, etc. Fins i tot les parelles casades que fins llavors s'havien mantingut fidels eren infidels. Un cop s'havia fet l'últim pagament, tots aquells que no s'havien gastat fins a l'últim cèntim en beguda començaven a jugar al pòquer, tant homes com dones. No era fins que ens quedàvem sense diners que paràvem i hi posàvem seny. En general, molts de nosaltres ens quedàvem sense prou diners per tornar a casa.

22. MATEM UN DELS POTAWATOMIS

Mai em vaig casar amb cap dona per sempre. Viví un temps amb una i un temps amb una altra. De vegades, en tornar després d'una absència em trobava la dona que tenia en aquell moment vivint amb un altre home. Així era com actuava.

Em va criar el meu pare, i em va animar a fer dejuni perquè així tindria la possibilitat de ser beneït per tots els esperits existents i podria, per tant, viure amb comoditat. El meu pare em va educar amb la idea que havia de desitjar obtenir honors de guerra²⁰, amb la idea que no havia de ser com qui porta faldilla. Aquest va ser el motiu pel qual em va fer participar en la Dansa Medicinal, per tal que la gent no pogués ridiculitzar-me. El meu pare em va ensenyar a portar una vida sòbria i sana, i el meu avi, durant el temps que vaig viure amb ell, em va aconsellar el mateix. Tots dos em van animar a fer festes i a demanar honors de guerra als esperits.

En aquell temps tenia un company, i un dia em va dir: "Teníem una cosa en ment, o no és així, amic? Hem de mirar d'aconseguir algun símbol extern de la nostra valentia. No intentem sempre portar plomes en una Dansa de Guerrers? Bé, llavors provem d'obtenir honors de guerra, per tal que puguem portar ornaments al cap". Així ens vam parlar. A tots dos ens va agradar la idea, així que vam decidir anar a la cerca d'honors de guerra. Vam decidir matar un home d'una altra tribu; la nostra intenció era fer un acte de valentia. Per fi ens vam posar en marxa. Érem quatre, i vam anar a un lloc on es reunien altres membres de la tribu. Vam agafar el tren, i portàvem equipatge. Portàvem cordes, perquè teníem la intenció de robar alguns cavalls, i si teníem l'oportunitat tam-

20 Aquests honors de guerra eren els següents: ser el primer a tocar el cos d'un enemic un cop assassinat, matar un enemic, ser el segon a tocar el cos, ser el tercer a tocar-lo, robar un cavall. Tots aquests honors donaven al posseïdor el dret de portar una ploma d'àguila al cabell.

bé mataríem un home. Robar cavalls estava vist com una proesa digna d'elogi, i sempre havia admirat la gent que, en alguna de les Danses de Guerrers, explicava quants cops havia robat cavalls. Era per això que desitjava fer aquestes coses.

Vam continuar cap a un lloc on solien pasturar cavalls d'altres tribus. Tan bon punt hi vam arribar, vam veure el propietari d'alguns d'aquests cavalls i el vam matar. El meu amic el va matar. Després vam anar a casa i, en secret, li vaig explicar tot al meu pare. Li vaig dir: "Pare, em vas dir que era bo ser un guerrer i em vas animar a fer dejuni, i ho vaig fer. Em vas animar a organitzar festes i ho vaig fer. Tot just venim de fer una sortida. Esperàvem aconseguir honors de guerra, i els joves que m'acompanyaven van decidir que fos el líder. Els vaig dir que era difícil capitanejar un grup de guerrers, que el meu pare sempre m'ho havia dit, i que sempre se m'havia donat a entendre que una persona només podia dirigir un esquadró després d'haver rebut una benedicció específica dels esperits. No era conscient d'haver-ne rebut cap d'aquesta mena, li vaig dir. Així vaig parlar. De tota manera, em van fer una ofrena de tabac mentre m'ho preguntaven, i vaig acceptar el tabac tot dient que com a mínim faria una ofrena de tabac per a ells. Després vaig oferir tabac als Ocells Tronadors i els vaig demanar pluja, que poguéssim caminar amb la protecció i la força de la pluja. Aquesta ofrena la vam fer al matí, i va ploure tot el dia. Després vam anar al lloc on sabíem que podíem trobar cavalls. Quan hi vam arribar, ens vam trobar el propietari dels cavalls i vam parlar amb ell. El vam acompanyar a un taller de fusters que hi havia a prop, i allà el vam matar. Vaig colpejar el seu cadàver, vaig ser el primer a comptar la víctima²¹, i vaig anunciar el meu nou nom mentre llançava un crit de guerra. Vaig cridar: 'El Gran Winnebago ha comptat el seu home'. Llavors els demés també van comptar la víctima. Vam escorcollar-li les butxaques i a dins hi vam trobar medicaments i diners. Els diners vam repartir-

21 Els blancs anomenen "comptar la víctima" als primers quatre honors de guerra enumerats a dalt. L'expressió deu el seu origen al costum dels guerrers de comptar el nombre de persones que han matat o els honors que han obtingut tot colpejant un pal situat a la tomba d'aquella persona a qui volen beneficiar parlant de les seves victòries.

los entre nosaltres. Després li vam arrancar el cor, ja que havíem sentit dir que els cors s'utilitzaven per fer medicaments. Per això li vam arrancar el cor. Portava una pistola, la hi vam prendre i la vam amagar”.

Després el meu pare em va dir: “Fill meu, això és bo. La teva vida ja ha deixat de ser efeminada. És d'aquesta manera com els nostres avantpassats ens animaven a viure. És la voluntat dels esperits que controlen la guerra el que t'ha portat a fer això. De tota manera, serà millor que no fem una Dansa de la Victòria tan aviat. Sigui com sigui, l'honor el tenim. Hem d'anar amb compte amb els blancs. Als vells temps érem lliures de viure a la nostra manera, i quan una proesa com la teva es feia coneguda, les teves germanes se n'alegraven i ballaven, això ens diuen. Ara, però, la llei dels blancs és una amenaça. Quan sigui el moment tindràs l'oportunitat de donar a conèixer la teva proesa i llavors podràs portar un ornament al cap, perquè t'has guanyat el dret per tu mateix”.

23. VIATJO A NEBRASKA

Poc després vaig haver d'anar a Nebraska. Era en relació amb un nen que vaig tenir una vegada, un nen que havia mort amb dos anys. Llavors, l'avi matern va adoptar-ne un altre per ocupar el seu lloc. Aquest nen pertanyia a la tribu dels menominees. Havia d'anar-hi perquè jo era el pare adoptiu del nen i per tant aquest nen era el meu fill, que ocupava el lloc del meu fill mort. Vaig donar un cavall al nen a la cerimònia que es va celebrar per omplir el buit deixat pel nen mort. Aquesta cerimònia era la Dansa de l'Ull Adolorit²². Els familiars de la mare em van donar algunes bosses adornades amb granadura, dues capsas de sucre d'auró, etc. Abans de marxar cap a Nebraska, quan encara vivia a Wittenberg, el nen em va venir a veure. Llavors vivia amb una dona, i em va donar moltes coses que després vaig emportar-me a Nebraska, coses a canvi de les quals ella esperava que aconseguís cavalls.

Quan estava de camí, vaig parar a Black River Falls. Vaig anar a veure una dona amb qui havia viscut una vegada, per tal de prendre-la amb mi, però no va voler. Havia anat a veure-la en un moment en què jo bevia molt. Per tant, vaig haver de continuar sol. Portava la pistola a sobre. Vaig arribar a Nebraska en ple estiu. Hi vaig arribar molt aviat al matí, i allà vaig trobar-me amb un home amb qui una vegada m'havia relacionat, una persona que es movia bastant. Hi havia molta gent. Vam seure en un lloc una mica apartat, i ell i la seva dona van beure amb mi. Li vaig explicar el que havia fet, com havia comptat un potawatomi, i ell em va fer

²² La Dansa de l'Ull Adolorit, més correctament anomenada la Societat d'Els que Han Sigut Beneïts pels Esperits de la Nit, és una societat secreta organitzada de forma similar a la de la Dansa Medicinal però força diferent pel que fa als objectius. Es tracta fonamentalment d'una cerimònia de guerra, i el seu sobrenom, Dansa de l'Ull Adolorit, va sorgir del fet que es feia amb tanta freqüència després que tornés un esquadró victoriós que a la gent que hi anava els feien mal els ulls de quedar-se tant de temps desperts.

una encaixada de mans i em va dir que ell també havia comptat una víctima, i que portaria un ornament al cap. Després em van portar al lloc on vivien, i també m'hi van portar totes les coses.

L'endemà els winnebagos de Nebraska feien una celebració. Hi hauria una trobada general que duraria una setmana. La gent amb qui estava allotjat es va afegir a la trobada. Allà em vaig trobar amb dos homes que coneixia i que em van reconèixer. Em van fer una encaixada de mans. Viatjaven en calessa, i quan van marxar em van prendre amb ells. En un moment del camí van parar i vam sortir de la calessa. Portàvem una gerra amb quatre litres de whisky i vam començar a beure. Vaig beure amb ells. Després vam tornar a la trobada, on vaig coincidir amb un tiet meu. Li vaig regalar la meva pistola, i va estar molt content.

A la trobada hi havia molta gent, i ballàvem cada dia. Jo també m'arreglava i participava en el ball i feia molts regals. A canvi em van donar dos cavalls, un arnès i una calessa de primera. Després que acabés la celebració em vaig quedar un temps allà. De fet, fins i tot m'hi vaig casar. Continuava bevent a totes hores. Va ser llavors quan un nebot meu em va demanar que li donés la meva calessa. Un nebot té el privilegi de demanar el que sigui al seu tiet, i el tiet li ho ha de donar. A canvi, el tiet pot obligar el nebot a treballar per a ell en qualsevol moment.

Un temps després vaig anar a visitar un tiet meu. Em va dir: "Nebot, demà faran una Dansa Medicinal, i aquesta nit faran una actuació de prova²³. La teva tieta anirà a comprar queviures per al menjar, i pots anar amb ella". Així que la vaig acompanyar. Quan vam arribar al poble vam beure, i l'endemà corria el rumor que la dona i jo havíem desaparegut. La calessa que conduïem estava força avariada, em vaig quedar sense barret i se'm van esquinçar els pantalons. Vaig tornar immediatament al lloc d'on havia vingut, malgrat que s'estava celebrant la Dansa Medicinal. La dona, segons vaig sentir, encara estava desapareguda. Llavors vaig anar al lloc on havia estat allotjat, i m'hi vaig quedar tot el dia. Vaig acabar molt cansat. Al matí vaig anar al poble a cavall.

²³ Se suposa que la primera part de la típica Dansa Medicinal és simplement un assaig per al dia següent, que és quan es fa la cerimònia principal, i per això es diu actuació "de prova".

Allà em van detenir. Em van preguntar què feia al poble. “No hi faig res, simplement estic de visita.” Llavors el que es feia càrrec de la llei em va dir que havia de pagar deu dòlars i que, si no ho feia, m’enviaria a la presó. Per tant, vaig vendre el meu cavall per vint dòlars, i d’aquí vaig pagar els deu dòlars. Era un bon cavall. Després l’advocat va dir: “Has comès molts crims, i serà millor que tornis al lloc d’on has vingut. Si et quedes aquí més temps, et tancarem a la presó”.

Vaig marxar el mateix dia. Dos homes vells anaven cap a Wisconsin, i vaig marxar amb ells. No sabien parlar anglès, així que em van prendre com a intèrpret. Vaig deixar un dels meus cavalls al prat que hi havia allà. A aquests homes els agradava molt el whisky, i els en vaig comprar al llarg de tot el camí. Al cap d’un temps vam arribar a Wisconsin, just a l’època de collir nabius. Estava begut quan vam arribar a la nostra destinació. Mentre ens apropàvem a casa meva vaig dir als homes vells que haurien de venir a visitar-me. Després, vaig fer un crit de guerra.

24. UNA DONA DISCUTEIX AMB MI

Em vaig trobar amb el meu pare i la meva mare i una dona que vivia amb mi abans de marxar. Estaven contents de veure'm. Quan vaig arribar a casa vaig trobar molta gent que acampava allà. Al campament la dona va preparar un llit per a mi, em va donar menjar, i em va dir que m'ajagués amb ella. En comptes de quedar-me amb ella, però, vaig sortir i vaig preguntar per una dona amb qui un cop havia viscut. Em vaig assabentar que encara era allà. Vaig anar al seu tipi, i vaig passar la nit amb ella. Al matí l'altra dona estava enfadada. Tanmateix, vaig continuar quedant-me amb aquesta nova dona. L'endemà, ben entrada la nit, algú em va despertar. "Vine a fora", va dir la veu. Vaig sortir a fora embolicat amb una manta i vaig trobar la meva dona anterior. Era ella la que m'estava cridant. Em va dir: "Al matí es farà el pagament de la renda anual a Necedah. Aquesta nit vaig cap allà, i vull que vinguis amb mi". "No tinc diners", vaig contestar. "Com si mai haguessis tingut diners propis quan volies fer alguna cosa!" No vaig voler anar amb ella. Va insistir, i finalment vaig tornar i em vaig gitar. Després d'una estona va entrar al tipi i va venir fins on era jo i em va colpejar molt fort i em va insultar. Al cap d'una estona em va donar un cop de peu i em va agafar pels cabells. "Si tingués alguna cosa per matar-te, et mataria." Al final em vaig enfadar, i va parar i va marxar.

25. TINC SÍNDROME D'ABSTINÈNCIA

Mentre va durar l'època de collir nabius no vaig parar de beure, i després vaig córrer al darrere dels pagaments. Quan s'havien fet tots els pagaments, vaig anar a Black River Falls. No em quedava ni un cèntim. En teoria havia de tornar a Wittenberg, però no tenia bitllet. Vaig tornar amb els indis i vaig passar la nit amb ells. Al matí estava malalt. Tremolava de cap a peus. Quan intentava beure cafè, el vessava; quan m'ajeia, veia grans serps quasi tota l'estona. Vaig cridar i em vaig aixecar. Després, quan vaig voler tornar-me a adormir, em va semblar que algú em cridava. Vaig aixecar el cobrellit i vaig mirar al voltant, però no vaig veure res. Quan el vent bufava, em semblava que cantaven. Em semblava sentir gent imaginària que escopia fent molt de soroll; els sentia i no podia dormir. Era tancar els ulls i començar a veure coses. Veia coses que estaven passant en un país llunyà. Veia fantasmes a cavall, beguts. N'hi havia cinc o sis a sobre del mateix cavall, i cantaven. Els vaig reconèixer perquè eren persones que havien mort molt temps enrere. Sentia les paraules de la seva cançó mentre la cantaven: "Jo, fins i tot jo, m'he de morir algun dia; per tant quin valor pot tenir res, penso".

Així cantaven, i la cançó sonava molt bé. Jo mateix me la vaig aprendre, i amb el temps es va convertir en una cançó de taverna coneguda per molta gent. M'agrada molt.

L'endemà al matí anava en tren, i després d'una estona vam arribar a un poble. Dos dies després vaig parar de beure, i vaig continuar sense beure tot l'hivern perquè no n'era capaç. Vomitava cada cop que intentava beure cervesa. Al llarg de l'hivern no vaig beure, i vaig continuar així fins a l'estiu següent.

26. EM DETENEN PER ASSASSINAT I EM DECLARO CULPABLE

Van passar dos anys. Per aquell temps vam sentir dir que s'havien descobert els homes responsables de la desaparició del potawatomí. Un dels involucrats en el seu assassinat havia estat a Nebraska i allà havia donat a conèixer el que havia fet, narrant les seves proeses en una Dansa de Guerrers. Aquest era el rumor. El mateix home també ho havia fet públic en una vetlla d'un difunt. Va ser d'aquesta manera que la veritat va sortir a la llum.

El mateix hivern, mentre vivia al bosc tallant llenya, una nit se'm van apropar dos homes. Eren agents de policia. Em van dir el nom d'un home i em van preguntar si el coneixia. Vaig dir: "Sí". "Bé", van dir, "anem al poble. Et volem preguntar un parell de coses". Em van dir que em preparés per acompanyar-los. Ho vaig fer i vaig pujar a un carro que tenien. Llavors l'home em va preguntar: "El Peter va matar aquest home? Ho saps?". "No ho sé", els vaig dir. Llavors em van dir de quina font havien rebut la informació i em van tornar a preguntar: "Algun cop has sentit parlar d'això?". "No", vaig contestar. "Sabies que aquest home estava desaparegut?" "Sí que vaig sentir que un home havia desaparegut, però com que no hi tenia relació, no m'hi vaig capficar gaire", els vaig dir. Llavors un d'ells va dir: "S'ha descobert que ho va fer el Peter. Creus que tenen raó?". "No me'n crec ni una paraula." Llavors l'home va continuar parlant: "Si segueixes dient que d'aquest cas no en saps res, no et deixaré tornar a casa. Hauràs d'anar on sigui que vagi el Peter. Hem descobert que eres amb ell, i per això hem vingut aquí. Si no ens ho dius, mai sortiràs de la presó. Aquest és el càstig pel que has fet. Si ens ho dius, però, te'n podràs anar i seràs el nostre testimoni i podràs tornar a casa". "Vull tornar a casa, i faré tot el que pugui per tornar-hi. D'aquest tema, però, no en sé res. Tu pots parlar del que tu saps i jo, del que jo sé. No vull que em tanqueu", vaig dir.

Ara havíem arribat a la ciutat. Em van portar a un hotel i em van preguntar si coneixia el germà de l'home assassinat. Jo vaig

dir: "Sí". Hi vam entrar, i allà el vam veure. L'home em va rebre i va dir: "Si saps qualsevol cosa sobre aquest fet i confesses, no t'engarjolarem. Tu seràs un dels testimonis. Inclús si resulta que tu eres un d'ells, no t'engarjolarem. No t'estic enganyant. Aquest home que ens està escoltant està d'acord amb mi". Va continuar: "Sam, conec el teu pare. És un ancià magnífic. Encara que estiguessis amb el Peter, no t'engarjolaré si confesses. Només ho vull saber perquè el Peter és un home dolent". "Deu estar dient la veritat", em vaig dir a mi mateix. "Li ho diré." Vaig pensar que en un cas com aquest em deixarien marxar. Així que vaig dir: "Sí, ho sé tot sobre el tema. Vaig veure el Peter quan va matar l'home". "Molt bé", van dir. M'ho van agrair. Llavors el policia em va portar fora; em va portar cap a la garjola i va dir: "El tren de seguida serà aquí". Després va marxar.

A la garjola vaig trobar el Peter. "Què t'han dit?", va preguntar. "No han dit res", vaig dir. "A mi m'han fet moltes preguntes", va dir el Peter. "M'han preguntat si havies sigut tu qui ho havia fet, i m'han dit que si els ho deia em deixarien marxar a casa. No obstant això, els he dit que no en sabia res." "A mi m'han preguntat més o menys el mateix." A continuació vaig dir: "Però jo també els he dit que no en sabia res". "Això està bé, perquè sense testimonis només tenen rumors i no podran tenir-nos presos", va dir el Peter. "De qualsevol manera, l'home que vam matar estava boig i els seus germans l'odiaven. De fet, solien demanar-me que el matés", va continuar.

Just en aquell moment el policia va venir i va dir: "Nois, el tren arribarà aviat. Prepareu-vos". Quan ja vam estar llestos va treure unes manilles i ens en va ficar una a cadascú; vam quedar lligats l'un amb l'altre, i així vam anar a l'estació. La gent blanca ens mirava sorpresa, cridava els nostres noms i preguntava quin era el problema. Llavors el tren va arribar i hi vam pujar. Vam viatjar durant tota aquella nit i vam arribar al matí. Allà el policia ens va engarjolar. Nosaltres no sabíem què dir. Després d'un temps em van treure i em van portar al jutjat. Allà em van tornar a fer preguntes, i una dona, una taquígrafa, escrivia les meves respostes. Em van tornar a insistir que ho digués tot un altre cop en detall i que tan bon punt s'acabés el judici m'alliberarien. Quan vaig

acabar, em van tornar a agafar i a engarjolar, i a l'altre home se'l van emportar. Quan va tornar, es va assabentar del que havia fet. Estava molt callat. Llavors vaig dir: "Bé, tu vas dir que et van demanar matar-lo i també vas dir que ells, els germans de l'home assassinat, van demanar a altres persones que el matessin. Si és així, ho vas fer perquè t'ho van manar, i tu no en tens cap culpa. Si podem trobar altres testimonis d'aquest fet, segur que ens alliberaran". "A més, he parlat del que va passar perquè ens havien engarjolat sols. No m'ha agradat. Els homes eren tan escandalosos que vaig pensar que els altres també havien d'estar a la presó. Ho pensava mentre parlava amb els policies. Aviat també portaran els altres aquí, no ens sentirem tan sols." El Peter se'n va alegrar. Al cap de poca estona van portar els altres dos, i tots quatre vam fer força soroll parlant.

27. LA PERSONALITAT DEL POTAWATOMI ASSASSINAT

Ara es rumorejava que l'home que haviem assassinat estava, en certa manera, realment boig. Era el més gran de tres germans. El seu pare havia sigut patró i posseïa moltes terres. Altra gent havia contribuït força per comprar les terres. Una part d'ells vivien allà, i havien sembrat moltes collites. Després el pare va morir, i el fill gran va fer fora tota la gent. També va fer fora els seus dos germans. Hi havia molts cavalls i, tot i que per la força, els va mantenir, igual que tantes altres coses. Sempre que sentia que un dels seus germans estava utilitzant qualsevol dels seus cavalls, el renyava. Quan discutien amb ell, els amenaçava de disparar-los. Es deia que sempre anava amb la seva pistola. Per totes aquestes raons, es diu que els seus germans no el podien ni veure, i solien demanar als winnebagos que el matessin. També es deia que els seus veïns blancs li tenien veritable aversió. Ell tenia uns cent cavalls, i creixien en llibertat en el bosc. No feia mai res excepte mirar-los. Eren tan salvatges que mai s'hi va poder apropar. L'únic que va fer amb ells va ser tenir-los, ser-ne l'amo. Sempre que els cavalls entraven en un camp, el destruïen completament, i si algú li deia res del problema, ell immediatament volia lluitar amb qui protestava. Sempre que una persona intentava comprar un dels cavalls, en demanava un preu desorbitat, i sempre que enxampaven un cavall fent estralls i li deien de pagar-ne els danys, ell amenaçava de disparar la gent que hi estava implicada. Es deia que acostumava a donar tombs descalç amb la seva pistola. Per totes aquestes raons els seus germans no el podien ni veure i demanaven a alguns winnebagos que li desapareixin. Aquests germans també van dir als winnebagos com era possible matar-lo, ja que ell pertanyia al grup de gent considerats invulnerables. Es deia que quan dejunava, passava sense menjar durant tot l'hivern; que no tornava a menjar fins a la primavera. Per matar-lo, es necessitava un ganivet de fusta. Aquest s'havia de pintar de vermell. Llavors se l'havia d'apunyalar. Aquesta era l'única manera de matar-lo.

Per tant, vam pensar que amb totes aquestes evidències en contra seva, segurament seríem absolts.

28. LA VIDA A LA PRESÓ I EL JUDICI

Estàvem esperant el període de primavera del tribunal. Vam ser a la presó tot l'hivern. Jo n'estava cansat, però vaig mantenir-ho en secret perquè si no els altres homes es podrien haver rigut de mi. De vegades, realment tenia ganes de plorar, però actuava com si res no em preocupés. M'havia casat poc abans de ser empresonat, i em moria de ganes de veure la meva dona, i estava en un estat lamentable, però els vaig dir als altres que no m'importava gens ni mica. Els altres també estaven casats, i alguns d'ells mostraven la seva solitud visiblement. Ocasionalment, una de les nostres dones ens visitava. Els homes deien que semblava l'únic a qui aparentment li era indiferent. Com es pot suposar, per descomptat amb prou feines ho podia suportar, malgrat que mantingués el meu estat en secret. Tan sols em sentia millor quan escrivia una carta a la meva dona i, després, quan ella em contestava, em sentia molt feliç.

Solíem llegir les cartes alienes, i cada vegada que les nostres dones ens escrivien, ens ríem els uns dels altres a causa dels continguts.

Al cap d'un temps, el trimestre de primavera del tribunal va arribar, i vam estar contents. Però quan va ser l'hora del judici, ens van dir que el nostre cas havia sigut ajornat fins al període de tardor. Així doncs, vam haver d'estar-nos a la presó tot l'estiu. Quan va arribar el període de tardor, el cas va ser ajornat fins a la primavera següent. Això era prou motiu perquè un mateix s'exclames "Déu meu!" de pura impaciència. Durant l'hivern,olíem fer feines amb peces de granadura i competíem els uns amb els altres per veure qui ho feia millor. Fèiem anells de granadura i sempre els comprava algú. Amb la venda d'aquests anells fèiem una bona suma de diners. També fèiem tirants. Jo en vaig fer uns trenta i els venia per set dòlars. En conseqüència, teníem diners en abundància i sempre estàvem bevent. Alguns dels presoners tancats amb nosaltres, que tenien condemnes a punt d'expirar, tenien permís

per sortir fora. Ells ens compraven el whisky. A més, també solíem apostar, jugàvem per diners.

Un dia em va venir a visitar la meva dona. Li vaig parlar a través de la reixeta metàl·lica. Em van permetre parlar amb ella durant molta estona. L'únic que podia fer era desitjar-la. La volia posseir desesperadament. Quan les dones dels altres van venir, es van sentir exactament igual que jo.

Una vegada vam tenir una baralla. Havíem estat bevent i vam discutir sobre una partida. Després ens vam sentir força avergonyits.

Poc després d'això vam descobrir que la meva dona s'havia tornat a casar. No tenia ganes de menjar, però em vaig esforçar molt per fer-ho, perquè vaig pensar que els altres se n'adonarien. Els vaig dir: "Estic content de sentir aquest rumor que la meva dona s'ha tornat a casar. Quan surti de la presó pagaré el que s'ha casat amb ella, perquè l'està cuidant fins a la meva posada en llibertat. La veritat és que he estat preocupat per ella durant un temps. Ara em sento força alleujat, ja que l'estan mantenint". Així vaig parlar. Però la veritat era que estava tan enfadat com, comprensiblement, havia d'estar. Vaig concloure que la separaria de qui fos amb qui estigués vivint. Després vaig pensar que la faria sentir tan desgraciada com pugués; vaig pensar que la desfiguraria, que li tallaria el nas, després la portaria a l'ermàs, li donaria una bona pallissa i l'abandonaria allà mateix. No podia pensar en res més, i crec que no vaig tastar el menjar durant una temporada. Sovint tenia ganes de plorar. A la nit no podia dormir perquè no era capaç d'oblidar aquest afer. A vegades somniava que la veia, i al matí ho explicava als altres i em sentia millor. Durant tot aquest temps mai vaig pensar en tots els familiars que realment es preocupaven per mi. Ni tan sols per això vaig ser agraït. Només podia pensar en la meva dona.

El moment de la sessió següent del tribunal va arribar. Era la sessió de primavera. Se'ns va sotmetre a judici. Sempre ens portaven al tribunal emmanillats. Tots teníem advocat. En la primera audiència un de nosaltres va ser alliberat; els altres quatre ens vam quedar a la presó. Després els advocats van fer una apel·lació en el cas dels altres, i dos més van ser alliberats, entre els quals em trobava jo. L'home que realment havia comès l'assassinat va ser l'únic que va romandre empresonat.

29. LA MEVA POSADA EN LLIBERTAT I EL PRIMER CONTACTE AMB EL CACTUS PEIOT

Quan ens van posar en llibertat, vam trobar els nostres familiars esperant-nos. El meu germà gran era allà, i vaig anar amb ell cap a casa. Vam començar a beure de seguida. Jo estava molt content, encara que quan era a la presó vaig pensar que no beuria mai més. Vam arribar als winnebagos aquell mateix dia. Allà vaig conèixer una dona, i hi vaig mantenir relacions quan va arribar la nit. Ho havia estat desitjant durant molt de temps. Llavors vaig començar a beure una altra vegada. Al cap d'un temps vaig anar a Black River Falls, on vaig trobar-me amb la meva primera esposa, la qual vaig recuperar immediatament.

Els indis estaven celebrant les seves festivitats de mitjan estiu. Em vaig barrejar amb ells, hi vaig prendre part, i vaig beure moltíssim. Jo em considerava un home entès en medicina i valent; em creia sagrat, fort i atractiu per a les dones. Sentia que estava en possessió de molts beuratges de l'amor. Un home valent, em sentia; un corredor veloç. Era un excel·lent cantant de cançons de la Dansa del Coratge²⁴; era un as, i volia whisky cada dia.

La meva mare i el meu pare se n'havien anat cap al riu Missouri, a la reserva winnebago de Nebraska. Em van deixar al càrrec de dos cavalls i un carro que els pertanyien, perquè jo els utilitzés. Més tard, a la tardor, quan havia començat la temporada dels nabius, jo ja vivia amb tres dones. Mai vaig fer cap feina, simplement anava de dona en dona. Al cap d'un temps es va fer el pagament de l'anualitat, i em vaig dedicar a fer-ne un seguiment. Vaig vendre els cavalls i em vaig gastar tots els diners que tenia.

Sobre aquesta època, els meus pares em van proposar d'anar a Nebraska. Havia sentit que el meu pare i la meva mare s'havien unit a la gent del peiot i que estaven menjant peiot, cosa que no m'agradava. Aquests consumidors de peiot feien mal fet, eren

²⁴ Una dansa de guerra no sagrada, les cançons de la qual eren molt populars.

malvats, i per això em desagradaven. El vell Núvol de Tempesta, el meu cunyat, ens va dir el següent sobre ells:

“Aquesta medicina, el peiot²⁵, és un dels quatre esperits de l'inframón. Per això és dolent. Aquests quatre esperits sempre han anhelat els éssers humans, i ara els estan posseint. Els que utilitzen el peiot diuen que quan es morin tan sols faran un llarg viatge. Però no és veritat, perquè quan mengen peiot, destrueixen les seves ànimes, i la mort significarà per a ells la total exterminació. Si jo escupo a terra, la saliva de seguida s'assecarà i no en quedarà res. Això és el que la mort significarà per a ells. Jo podria sortir i predicar en contra d'aquesta doctrina, però seria en va, perquè segur que no seria capaç d'allunyar més de quatre persones d'aquest esperit que viu a l'inframón. Molts seran enganysats per aquesta medicina; no seran capaços d'ajudar-se a ells mateixos de cap manera. Aquest esperit dolent s'apoderarà d'ells de ben segur”.

Per tots aquests motius a cap de nosaltres ens agradava. Tot i això, els meus pares em van enviar els diners per al viatge, i els meus germans i germanes em van dir que hi anés. Just abans de marxar, la meva germana més jove, que era la que escoltàvem sempre més atentament, em va dir: “Germà gran, no et permetis menjar aquesta medicina, aquest peiot”. Li ho vaig prometre, i llavors vaig marxar cap a Nebraska.

25 El peiot és un cactus petit comú a l'estat de Chihuahua, Mèxic, a partir del qual es prepara una beguda estupefaent des de temps immemorials. Els antics mexicans hi estaven molt familiaritzats. Durant molts segles, el peiot ha sigut el centre de diversos cultes que contenien importants aspectes del cristianisme. Però no ha sigut fins als últims cinquanta o setanta-cinc anys que alguns d'aquests cultes s'han escampat pels Estats Units. Els winnebagos el van adoptar d'algunes de les tribus que ara viuen a Oklahoma.

Els winnebagos tant mengen el grilló sec del peiot com beuen una infusió preparada a partir d'això mateix. Els efectes són diversos. Ara bé, tothom sembla coincidir en el fet que causa unes visions meravelloses plenes de color. Els efectes secundaris varien segons l'individu. N'he vist alguns que es trobaven en un estat pràcticament d'estupor després d'haver menjat grans quantitats de grillons, mentre que d'altres sembla que no n'estan gens afectats i continuen amb el seu dia de feina com si no hagués passat res.

L'ús de la Bíblia és un element completament nou introduït pels winnebagos.

Quan vaig arribar a Nebraska vaig conèixer algunes persones que no s'havien unit als consumidors de peiot, i em van dir: "Els teus familiars estan menjant peiot i per això t'han fet buscar, perquè potser tu també en voldries menjar. La teva mare, el teu pare i la teva germana petita, tots ells n'estan menjant". Així em van parlar. També em van explicar tot un seguit d'altres coses dolentes que havia fet aquesta gent del peiot, suposadament. Em vaig sentir avergonyit, i vaig desitjar no haver-hi anat. Immediatament després, vaig dir a aquelles persones que menjaria peiot.

Tot seguit vaig trobar-me amb el meu pare, la meva mare i la meva germana. Estaven molt contents de veure'm. Llavors vam anar caminant fins a la seva llar. El meu pare i jo vam caminar junts, a banda, i em va explicar coses sobre el peiot. "No és que sigui de gran valor, això que fan. Però aquells que hi participen, deixen de beure. La gent malalta també es recupera. Ens van explicar aquestes coses i per això ens hi vam unir. El que afirmaven era veritat, i la teva mare es troba quasi bé del tot; i jo, també. Ells diuen que ofereixen pregàries al Creador de la Terra, a Déu." Va parar i després va continuar. "La gent del peiot és força ximpleta, perquè ploren quan se senten molt feliços per qualsevol cosa. Llencen totes les medecines que posseeixen i de les quals coneixen totes les propietats. Rebutgen totes les benediccions que rebien mentre dejunaven, abandonen tots els esperits que els beneïen. Deixen de celebrar banquets i de fer ofrenes de tabac. Creuen totes les seves coses sagrades, destrueixen els seus feixos de guerra. Deixen de fumar i mastegar tabac. Són mala gent. Creuen els seus saquets de medecines, abandonen les Danses Medicinals, i fins i tot esquincen les seves bosses de pell de llúdria²⁶. Ells diuen que estan pregant al Creador de la Terra, a Déu, i ho fan de peu i plorant. Afirmen que no tenen res per sagrat, excepte el Creador de la Terra, Déu; que tot el que abandonen prové dels mals esperits, que els mals esperits els havien enganyat. Reivindiquen que no hi ha esperits amb el poder de conferir benediccions i que no hi ha cap altre esperit a part del Creador de la Terra,

²⁶ L'objecte més sagrat de la Dansa Medicinal. A dins de la bossa de pell de llúdria s'hi amaga una closca, amb la qual colpegen tant els membres recentment iniciats a la dansa com els participants habituals.

Déu.” Llavors jo vaig dir: “Déu n’hi do, quin munt de bajanades!”. Estava molt enfadat amb ells. “Els sentiràs tu mateix, ja que es reuniran aquesta nit. Les seves cançons són molt estranyes. Utilitzen tambors petits”, em va dir el meu pare. Llavors vaig sentir un fort desig de veure’ls.

Finalment, vam arribar a casa nostra. Aquella nit hi havia previst un aplec del peiot. Al principi vaig seure fora i els vaig escoltar. Els vaig agafar molta estima. Era un foraster en el seu país, i els membres joves de la religió del peiot eren extremament amables amb mi. De vegades em deixaven diners i em tractaven amb tendra estima. Feien tot el que creien que em faria sentir bé, i per això solia parlar com si realment m’agradés la cerimònia. Però només els estava enredant. Tan sols ho deia perquè estaven sent tan bons amb mi. Creia que actuaven d’aquesta manera perquè el peiot els estava enganyant.

Poc després d’això els meus pares van tornar a Wisconsin, i em van dir que tornarien en poc temps. Per tant, em vaig quedar sol amb part dels familiars que eren seguidors del peiot. Per aquest motiu em van deixar allà. Quan anava amb la gent no consumidora deia tot tipus de coses sobre els consumidors, i quan tornava amb la gent consumidora també deia coses sobre els altres.

Tenia un amic que era consumidor de peiot que em deia: “Amic meu, m’agradaria moltíssim que mengessis peiot”. Jo li responia: “Amic meu, ho faré, però no fins que no m’hagi acostumat a la gent d’aquest país. Llavors ho faré. El que més em preocupa és que s’estiguin rient de tu. I a part d’això, encara no estic acostumat a ells”. Estava parlant força deshonestament.

Mentrestant, m’estava allotjant a casa de la meva germana. Era una seguidora del peiot i se n’havia anat de visita a Oklahoma. Al cap d’un temps va tornar. En aquell moment jo m’estava amb unes quantes dones, de les quals vaig obtenir diners. Una vegada em vaig emborratjar i em van engarjolar durant sis dies. Després que la meva germana tornés, ella i els seus amics van estar per mi més que mai. Especialment el seu marit. Em van donar cavalls i un carro. Realment, em van tractar amb molta tendresa. Com que em tractaven tan amablement, els vaig dir que creia en el peiot. Sabia que ho feien perquè desitjaven que mengés peiot. Jo creia que els estava enredant i ells creien que m’estaven convertint.

Al cap d'un temps ens vam traslladar cap al lloc on hi havia d'haver un gran aplec del peiot. Sabia que ho havien planejat per tal que jo m'hi unís. Per això, vaig parlar amb la meva germana petita i li vaig dir: "Germana,estic disposat a menjar peiot habitualment, però no m'agrada la dona amb qui estic vivint ara i crec que l'hauria de deixar. Se m'ha donat a entendre que, entre vosaltres, quan les persones casades mengen peiot han d'estar juntes per sempre. Per això m'hauria d'unir a vosaltres tan bon punt m'hagi casat amb una dona amb qui vulgui estar permanentment". Llavors el meu cunyat va entrar i la meva germana li va explicar el que jo li havia dit, i ell em va dir: "Tens raó en això que dius. Tot i així, la dona amb qui estàs és una dona casada, i no pots romandre amb ella més temps. El vostre casament és nul i invàlid, i nosaltres en tenim constància. Millor que t'hi uneixis ara. Tu estàs igual que si fossis solter, i nosaltres pregarem per tu com si fossis solter. Un cop t'hagis unit a la religió del peiot, et podràs casar amb la dona que vulguis i amb la qual tinguis el dret de casar-te legalment. Uneix-t'hi aquesta nit. És millor. Ja fa temps que estem esperant la teva unió amb nosaltres, però mai te n'hem comentat res. Ha sigut la benedicció del Creador de la Terra, la voluntat de Déu, el que t'ha fet donar voltes a aquest tema". Així em va parlar.

30. MENJO PEIOT

Vaig seure dins del tipi amb ells. Un home feia de líder i nosaltres havíem de realitzar qualsevol cosa que ell manés. Els diversos objectes pertanyents a la cerimònia —dos grillons de peiot, un tambor, un ventall de plomes d'àguila i les petites maraques fetes de carabasses seques— estaven tots col·locats al seu davant. Jo volia seure en algun lloc del costat perquè em preocupava posar-me a plorar com els altres. Em sentia força avergonyit de mi mateix.

El líder es va aixecar i va parlar. Va dir que aquell era un afer del Creador de la Terra i que ell, el líder, no podria fer res per iniciativa pròpia; que Déu conduiria la cerimònia. Va dir que la medicina, el peiot, és sagrada i que ens entregaria a ella. A més, també va dir: “Jo sóc una figura insignificant en aquesta cerimònia, així que quan pregueu al Creador de la Terra, feu-ho també per mi. Ara aixequem-nos tots i preguem al Creador de la Terra”. Tots ens vam aixecar. Llavors, ell va preguntar. Va preguntar pels malalts i per aquells que encara no coneixien el Creador de la Terra. Va dir que havien de ser compadits. Quan va acabar, es va asseure. Tot seguit, es va començar a passar el peiot. Me'n van donar cinc grillons i el meu cunyat em va dir: “Si li parles a aquesta medicina, el peiot, et donarà qualsevol cosa que li demanis. Després has de preguntar al Creador de la Terra i, a continuació, menjar-te el peiot”. Jo, però, em vaig menjar el peiot immediatament perquè no sabia què demanar, ni sabia què dir-li al Creador de la Terra en una pregària. Així doncs, em vaig menjar els grillons de peiot tal com estaven. Eren molt amargs i tenien un gust que m'és molt difícil d'explicar. Després de menjar-me'ls, vaig estar reflexionant sobre què em passaria. Ben aviat em van donar cinc grillons més, i també me'ls vaig menjar. Tenien un gust més aviat amarg. Em notava molt calmat perquè el peiot, d'alguna manera, m'havia afeblit. Vaig escoltar atentament el càntic i em va agradar molt. Em sentia com si, en part, m'hagués adormit, i força diferent de com em trobava normalment. Però quan vaig mirar al meu voltant

i em vaig examinar a mi mateix, no vaig veure-hi res d'estrany. Sens dubte, em sentia diferent respecte del meu estat normal. Abans em solien desagradar les cançons, però ara m'agradaven moltíssim, especialment les que cantava el líder. M'entusiasmava escoltar-lo.

Tots s'estaven asseguts, molt tranquils, sense fer res més que cantar. Cada home cantava quatre cançons i després passava els objectes sagrats a la persona següent. Cada home aguantava un bastó i una ploma d'àguila en una mà, i a l'altra, una petita maraca feta d'una carabassa seca que havia de sacsejar mentre estigués cantant. Un dels participants s'encarregava de la percussió. D'aquesta manera, els objectes sagrats s'anaven passant fins que tornaven al líder. Llavors el líder va cantar quatre cançons, i quan les va acabar de cantar va col·locar els objectes sagrats al terra, es va aixecar i va pregar al Creador de la Terra. Després va cridar un o dos homes perquè parlessin. Aquests van dir que el Creador de la Terra era bo i que el peiot també ho era, i que aquells que mengessin peiot serien capaços d'alliberar-se del mal esperit. Van dir que el Creador de la Terra ens lliura de cometre pecats. Quan van haver dit això, van cantar una altra vegada.

Passada la mitjanit, encara sentia algú plorar de tant en tant. De vegades, vaig veure alguna persona que s'apropava al líder i parlava amb ell. El líder s'aixecava i resaven junts. Em van explicar el que aquelles persones estaven dient. Em van dir que demanaven als altres que preguessin per ells perquè se sentien culpables pels seus pecats, i volien ser previnguts per no cometre'ls de nou. Van plorar a llàgrima viva. Jo estava força espantat, sobretot quan em vaig adonar que quan tancava els ulls i seia quiet apareixien coses estranyes davant meu. No estava gens endormiscat. Llavors, la llum de l'alba em va il·luminar. Al matí, quan va sortir el sol, la cerimònia es va acabar. Tots es van llevar, van pregar al Creador de la Terra i van marxar.

Al llarg del dia no vaig tenir gens de sensació de son. Les meves accions, però, diferien una mica de les usuals. La gent em va dir: "Aquesta nit es farà una altra trobada. Hi hauríem d'anar. Es creu que això és el millor que es pot fer per poder aprendre la cerimònia immediatament. Es diu que les ànimes dels membres de la cerimònia del peiot vaguen per tota la terra i pels cels. Tot

això aprendràs i veuràs”. Van continuar: “En ocasions, alguns dels membres moren i romanen morts tota la nit i tot el dia. Quan estan d’aquesta manera de vegades veuen el Creador de la Terra, segons es rumoreja”. Alguns diuen que quan s’està així, també es pot visitar la llar de l’esperit maligne.

Així doncs, aquella nit també vam anar a una trobada. Jo posava en dubte totes les seves afirmacions, per descomptat, i pensava que eren falses. Malgrat tot, hi vaig anar. Abans d’arribar-hi jo ja havia menjat grillons de peiot, durant el dia n’havia pres tres. A la vora del lloc on s’havia de dur a terme la trobada del peiot s’estava celebrant una festa winnebago tradicional, a la qual vaig preferir afegir-me. Vaig trobar un tipi llarg i vaig sentir un soroll fortíssim. S’estava tocant un tambor enorme. El so gairebé em va elevar per l’aire, de tan plaent que em va sonar. No em semblaven tan plaents les coses que havien passat a les reunions del peiot a les quals havia estat assistint darrerament. A la festa vaig estar ballant i flirtejant amb dones tota la nit. Vaig marxar més o menys quan es feia de dia, i quan vaig arribar a la trobada del peiot encara no s’havia acabat. Quan hi vaig tornar em van dir que segués en un lloc en concret, i em van tractar amb molta amabilitat. Allà vaig tornar a menjar peiot. També vaig sentir que se celebraria una altra reunió cap al vespre d’aquell mateix dia. Vam seguir menjant peiot allà mateix on érem, que era la casa d’un dels meus familiars. Uns nois em van ensenyar algunes cançons i em van dir: “Quan aprenguis com cantar seràs el millor, perquè ara, de fet, ja ets un bon cantant. Tens bona veu”. Jo també ho pensava.

31. ELS EFECTES DEL PEIOT

Aquella nit vam anar al lloc on s'havia de dur a terme l'aplec del peiot. Em van oferir un lloc per seure i em van tractar molt amablement. "Bé, ha vingut", fins i tot em van dir quan vaig arribar, "feu-li un lloc". Jo creia que em consideraven un gran home. John Rave, el líder, es disposava a conduir la cerimònia. Va parlar sobre la seva conversió:

La conversió de John Rave a la religió del peiot

Durant els anys 1893 i 1894 jo era a Oklahoma, amb els consumidors de peiot.

Allà, una nit, enmig de la foscor, vam menjar peiot. Jo també en vaig menjar. Després, més entrada la nit, em vaig espantar perquè semblava com si alguna cosa viva hagués entrat dins meu. "Per què ho he fet?", vaig pensar. "No ho hauria d'haver fet, perquè de bon començament m'he causat mal a mi mateix. Realment, no ho hauria d'haver fet;estic segur que em farà mal. El millor que puc fer és vomitar-lo. Ho intentaré." Després d'alguns intents ho vaig deixar córrer. Vaig pensar: "Fantàstic, ho has fet! Has estat tombant per tot arreu, provant-ho tot, i ara ja has aconseguit fer una cosa que et perjudica. Què és això? Sembla com si estigués viu i es mogués pel meu estómac. Tant de bo algú dels meus fos aquí! Tot hauria anat molt millor. Ara ningú sabrà què m'ha passat; sóc el causant de la meva pròpia mort."

Just llavors l'objecte que tenia dins meu va semblar com si volgués sortir. Quan era gairebé fora em vaig posar la mà a la boca per tocar-lo, però de sobte va tornar cap a dins una altra vegada. "Pobre de mi! Mai ho hauria d'haver fet tan precipitadament. No ho tornaré a fer mai més. Segur que em moriré!"

Vam continuar i es va fer de dia, i vaig riure. Abans d'aquest moment no havia sigut capaç de riure.

L'endemà a la nit ens disposàvem a menjar peiot una altra vegada. Vaig pensar: "Ahir a la nit gairebé em va fer mal". "Bé, mengem peiot un cop més", va dir la gent, i jo vaig respondre: "D'acord, ho faré". Així doncs, vam menjar set grillons de peiot cada un.

De cop i volta, vaig veure una gran serp. Estava aterrit. "Déu meu! D'on vénen aquestes serps?" Semblava que a la meva esquerra també hi

havia alguna cosa. Vaig mirar al meu voltant i vaig veure que una serp estava a punt d'empassar-se'm tot sencer. Tenia cames i braços, i una llarga cua. El final de la cua era com una llança. "Ai, Senyor! De ben segur que ara moriré", vaig pensar. Llavors em vaig girar en una altra direcció i vaig veure un home amb banyes i llargues urpes, i amb una llança a les mans. Em va saltar a sobre i jo em vaig llençar al terra. Va fallar. Jo vaig mirar enrere. Aquest cop va fer un salt enrere, però em va semblar que apuntava la seva llança contra mi. Em vaig tornar a tirar a terra i va fallar de nou. No semblava que tingués cap tipus d'escapatòria. Llavors, de sobte vaig pensar: "Potser és el peiot, que m'està fent tot això? Ajuda'm, oh Medicina, ajuda'm! Ets tu qui m'està fent això i tu qui ets sagrada! No són aquestes visions espantoses les que estan causant tot això. Hauria d'haver sabut que eres tu, en realitat, qui ho estava fent! Ajuda'm!". Llavors el patiment es va aturar. "Mentre existeixi la terra, faré ús de tu, oh Medicina!"

La visió va durar una nit i un dia. No havia dormit en tota la nit.

Vam esmorzar, i quan vam acabar vaig dir: "Tornem a menjar peiot una altra vegada aquesta nit". Aquell vespre vaig menjar vuit grillons de peiot.

Enmig de la nit vaig veure Déu. A Déu, que viu als cels, el nostre pare, vaig pregar. "Tingues pietat de mi! Dóna'm coneixement per no dir ni fer coses dolentes. A tu, oh Déu, t'intento pregar. Vós, Fill de Déu, ajudeu-me també. Aquesta religió, deixa que conegui aquesta religió!" Així vaig parlar, i em vaig asseure molt quiet. Després vaig contemplar l'estel del matí, i era molt agradable a la vista; em va agradar mirar la seva llum. Havia estat espantat durant la nit, però ara em sentia bé. Mentre apareixia la llum tenia la sensació que res m'era invisible. Em semblava veure-ho tot molt clarament. Vaig pensar en casa meva, i mentre mirava al voltant vaig veure la casa on jo vivia amb els winnebagos, molt lluny. Era molt a prop de mi. Allà a la finestra vaig veure els meus fills jugant, i vaig veure un home que anava cap a casa meva portant una gerra de whisky. Llavors, els va donar alguna cosa per beure, i l'home que portava la gerra de whisky es va emborratxar i va molestar la gent. Finalment, va fugir. "Així doncs, és això el que estan fent?", vaig pensar. Vaig contemplar la meva dona. Ella va sortir i es va quedar fora de la porta, i portava una manta vermella. Estava pensant d'anar al pal de la bandera i es preguntava quin camí havia de seguir. "Si prenc aquest camí és probable que em trobi amb algunes persones, però si prenc aquest altre, probablement no hi trobi ningú."

En realitat això és bo. Tots estan bé: el meu germà, la meva germana, el meu pare, la meva mare. De fet, em sentia bé. Oh Medicina, avantpassada, de ben segur que ets sagrada! Tot el que està connectat amb tu, ho vull conèixer i entendre. Ajuda'm! M'entrego a tu completament!

Durant tres dies i tres nits vaig estar menjant peiot i no vaig dormir gens. Em vaig adonar que al llarg de tots els anys que havia viscut, mai havia trobat res veritablement sagrat. Ara, per primera vegada, ho havia trobat. Qui sap si mai algun dels winnebagos ho trobaria!

Molts anys enrere havia estat malalt i semblava com si aquella malaltia m'hagués hagut de matar. Vaig tractar-me amb tots els doctors winnebagos i després amb totes les medecines de l'home blanc, però res em va servir. Vaig pensar: "Estàs condemnat. Em pregunto si estaràs viu l'any vinent". Aquests van ser els pensaments que em van passar pel cap. Però tan aviat com vaig menjar peiot, vaig superar la malaltia. Després no em vaig tornar a posar malalt. La meva dona patia la mateixa dolència i li vaig dir que si menjava peiot es guariria. Ella mostrava cert recel, encara que mai n'havia vist abans. Sabia que jo n'havia utilitzat i tot i així estava amoïnada. Però la seva malaltia va empitjorar cada cop més, i un dia li vaig dir: "Estàs malalta. Serà molt difícil, però de totes maneres prova-ho. T'alleujarà". Finalment en va menjar. Li vaig dir que en mengés i que després es rentés i es pentinés els cabells, que se sentiria millor. Es va recuperar per complet. Li vaig pintar la cara, vaig agafar la meva maraca de carabassa seca i li vaig començar a cantar. Després vaig parar. "El cert és que tens raó", em va dir, "de moment estic bé". Des d'aquell dia s'ha trobat bé. Ara és molt feliç.

Un home que es deia Esperit Negre de l'Aigua tenia una hemorràgia més o menys en aquell temps, i jo volia que mengés peiot. "Està bé", em va dir, "de totes maneres crec que no viuré". "De totes maneres, tu menja't el peiot", vaig dir jo, "i et curaràs". Abans els tísics mai es curaven, i ara, per primera vegada, un es va curar. L'Esperit Negre de l'Aigua encara viu avui dia i està molt bé.

També hi havia un home que es deia Sacerdot Que Camina. Era molt aficionat al whisky, mastegava tabac, fumava i apostava. També era terriblement addicte a les dones. De fet, feia totes les coses dolentes. Li vaig donar una mica de peiot i va deixar totes les coses dolentes que feia. Ell tenia una malaltia molt perillosa. Fins i tot tenia pensaments homicides. Avui està vivint una bona vida. És el seu desig.

Qualsevol que tingui pensaments malèvols, deixeu que mengi peiot i podrà tots els seus mals hàbits. És una cura per a tot el que és dolent.

Avui en dia els winnebagos diuen que només Déu és sagrat. Un dels winnebagos em va dir això: "La vida que portava era realment dolenta. No ho faré mai més. Aquesta medicina és bona i sempre la faré servir". John Harrison i Ales Que Bateguen eren membres destacats de la Dansa Medicinal. Sabien tots els secrets del ritual. Tots dos eren jugadors, i eren rics precisament perquè apostaven. Els seus pares havien adquirit una gran riquesa donant medecines als winnebagos. Aquests dos homes eren molt rics i creien que tenien el dret de ser egoistes amb les seves possessions. Llavors van menjar peiot i des d'aquell moment en van ser

seguidors. Hi va haver un moment que estaven molt malalts, però ja van ser guarits de la seva malaltia. Ara, si hi ha algú que pugui ser considerat un exemple dels efectes del peiot són aquests tres homes que he mencionat. Fins i tot si un home fos cec i només hagués sentit parlar d'aquests tres homes, se n'adonaria que si hi ha alguna medicina que pugui ser bona és aquesta. És una cura per a tots els mals.

Abans creia que sabia alguna cosa, però no sabia res. Tan sols ara és quan tinc veritable coneixement. En la meua vida passada era com si fos cec i sord. El cor em feia mal quan pensava en el que havia fet. No ho faré mai més. Aquesta medicina per ella mateixa és sagrada, m'ha fet bo i m'ha allunyat de tot mal. El qui anomenem Déu me l'ha donat. N'estic plenament convençut. Deixem que tots vinguin cap aquí, homes i dones; que portin amb ells tot el que desitgin, que portin les seves malalties. Si vénen aquí es guariran. Tot això és veritat; tot és veritat. Porta amb tu qualsevol desig que tinguis, i vine a menjar o a beure aquesta medicina. Això és vida, l'única vida. Llavors aprendràs alguna cosa de tu mateix. Vine amb la teua malaltia, ja que aquesta medicina te la curarà. Pel que sigui que tinguis, vine i menja aquesta medicina, i obtindràs el veritable coneixement per sempre més. Aprèn sobre aquesta medicina per tu mateix a través de l'experiència real.

Si només en sents parlar probablement no ho voldràs provar. Si desitges veritable enteniment n'has de prendre part, perquè llavors seràs coneixedor de coses de les quals mai havies sentit parlar. No podràs arribar a ser feliç de cap altra manera. Jo sé que tot tipus d'excuses et passaran pel cap per tal de no ser-ne partícip, però si vols aprendre sobre una cosa bona, prova-ho. Potser et penses que serà massa difícil i que això és una excusa prou bona per no provar-ho. I de totes maneres, per què ho hauries de fer? Encara que participessis només en part d'aquest bé que s'afirma, jo sé que et diries a tu mateix: "Aquesta vida és prou bona". Després d'haver-ne pres per primera vegada, et semblarà com si t'estiguessis cavant la teua pròpia tomba, com si t'estiguessis a punt de morir. De fet, et preguntaràs què t'ha de passar. El taüt serà posat davant teu i veuràs el teu propi cos. En el cas que vulguis preguntar més sobre el lloc on aniràs descobriràs una cosa que mai abans havies sabut. Hi ha dos camins, un que condueix cap a un forat a la terra i un altre que s'hi estén per sobre. Aprendràs una cosa que mai havies conegut. Dels dos camins, un és fosc, l'altre lluminós. N'has de triar un mentre siguis viu, i per tant has de decidir si vols continuar amb els teus costums malèvols o bé si tens intenció d'abandonar-los. Aquests són els dos camins. La gent del peiot els veu. Ells afirmen que només si plores i et penedeixes seràs capaç d'assolir el coneixement. Com he dit abans, no escoltis els altres parlar sobre aquesta medicina, prova-la tu mateix. Aquesta és l'única manera de descobrir-ho. Cap altra medicina pot aconseguir el que aquesta ha fet. Per tant, si en fas ús, viuràs. La gent que ha menjat peiot deixen

de banda totes les cerimònies demoníques que havien practicat anteriorment. Només menjant peiot t'adonaràs de què és veritablement sagrat. Això és el que jo mateix estic intentant aprendre.

Ara ja fa vint-i-tres anys que vaig menjar peiot per primera vegada i encara avui en dia ho continuo fent [1912]. Abans, el meu cor era ple de pensaments assassins. Volia matar el meu germà i la meva germana. Em semblava que el meu cor no se sentiria bé fins que no en matés un. Tots els meus pensaments estaven fixats a buscar brega. Això és en l'únic en què pensava. Ara sé que tot això estava causat per l'esperit demoníac que em posseïa. Patia d'una malaltia. Fins i tot volia suïcidar-me; no m'importava la vida. També aquest sentiment el causava l'esperit malvat que habitava dins meu. Llavors vaig menjar peiot i els vaig agafar molta estima i volia que visquessin.

Això ho va aconseguir la medicina.

Quan John Rave va acabar jo vaig menjar cinc grillons de peiot. Llavors van venir el meu cunyat i la meva germana i es van lliurar a la cerimònia. Em van dir que m'estigués allà amb ells. No m'agradava la idea, però tot i així ho vaig fer. "Per què m'hauria de lliurar a la cerimònia jo també? No m'ho estic prenent seriosament i tinc la intenció de parar això tan bon punt torni a Wisconsin. Només ho estic fent perquè ells em van donar regals", vaig pensar. "Però potser també m'hauria d'aixecar, ja que això no significa res per a mi." Així doncs, em vaig posar dempeus. El líder va començar a parlar i de cop i volta em vaig començar a trobar malament. Va anar a pitjor fins que finalment vaig perdre el coneixement. Quan vaig tornar en mi, estava estirat panxa amunt.

Aquells amb qui havia estat encara hi eren. De fet, vaig recuperar el coneixement tan bon punt vaig caure. Vaig tenir ganes de marxar d'allà aquella mateixa nit, però no ho vaig fer. Estava exhaust. "Per què he fet això?", em vaig dir a mi mateix. "Li vaig prometre a la meva germana que no ho faria." Vaig estar pensant i vaig intentar marxar, però no vaig poder. Patia intensament. Finalment, es va fer de dia. Ara creia que ells em veien com algú que havia estat en trànsit i que havia vist alguna cosa.

Vam anar a casa i em van mostrar un passatge de la Bíblia que deia que era una vergonya per a qualsevol home dur els cabells llargs. Vaig mirar el passatge. Jo no era un home gaire entès en llibres, però volia donar la impressió que sabia llegir, així que els vaig dir que em tallessin els cabells. En aquell temps encara

duia els cabells llargs. Després que em tallessin els cabells, em vaig desfer de moltes medecines, de molts petits paquetets que en contenien. Això i els meus cabells tallats ho vaig donar al meu cunyat. Llavors vaig plorar, i el meu cunyat també va plorar. Em va donar les gràcies, em va dir que jo ho havia comprès i que havia fet bé. Em va dir que només el Creador de la Terra era sagrat; que totes les benediccions i medecines que posseïa eren falses; que havia sigut enganyat pel mal esperit. Em va dir que ara m'havia alliberat a mi mateix de bona part de la seva mala influència. Els meus familiars van mostrar el seu agraïment ferventment.

La quarta nit de la meva estada van organitzar una altra reunió i hi vaig tornar a anar. Un cop més, vaig menjar peiot. En vaig gaudir i vaig cantar amb els altres. Volia ser capaç de cantar immediatament. Uns quants homes joves estaven cantant i em va agradar, així que vaig pregar al Creador de la Terra i li vaig demanar que em permetés aprendre a cantar de seguida. Això és tot el que vaig demanar. El meu cunyat va estar amb mi en tot moment. En aquella reunió, totes les coses que vaig donar al meu cunyat van ser cremades.

El fet que el meu cunyat m'hagués dit que jo ho havia comprès em va plaure, i em vaig sentir bé quan va arribar la llum del dia. Sincerament, no havia rebut cap tipus de coneixement. Vaig pensar, però, que aquesta era la forma correcta d'actuar, així que ho vaig fer. Després d'això, vaig assistir a les reunions ocasionalment, i buscava una dona amb qui em pogués casar de manera permanent. Ben aviat, això va ser l'única cosa en què pensava quan acudia a les reunions.

32. EM CONVERTEIXO

En una ocasió ens disposàvem a celebrar una reunió d'homes i dones i jo hi vaig anar amb una dona, amb qui creia que aniria l'endemà. Aquest era l'únic motiu pel qual vaig anar amb ella. Quan vam arribar a la reunió, el líder em va demanar que segués a prop d'ell, i allà em van situar. Em va demanar amb insistència que mengés molt de peiot, i jo ho vaig fer. Els líders de la cerimònia sempre posen els objectes sagrats davant seu. El peiot sagrat també el van posar allà. El grilló que es va posar al davant aquest líder en particular era molt petit. "Per què tria aquest grilló tan petit?", vaig pensar. Però no vaig donar voltes al tema durant gaire estona més.

Era molt tard a la nit. Havia menjat molt de peiot i em notava força cansat. Patia considerablement. Al cap d'una estona vaig mirar el peiot, i hi vaig veure una àguila amb les ales esteses. Era una visió tan preciosa com es podia arribar a observar. Cada una de les plomes semblava tenir una marca. L'àguila s'estava quieta, mirant-me. Vaig apartar la mirada, pensant que potser tenia algun problema amb la vista, però quan vaig tornar a mirar l'àguila encara hi era. Em vaig tornar a girar i quan vaig mirar el punt on havia estat l'àguila, se n'havia anat, i tan sols quedava el petit grilló de peiot. Llavors vaig mirar l'altra gent, però tots tenien el cap acotat i estaven resant.

De sobte, vaig veure un lleó estirat al mateix lloc on abans hi havia l'àguila. El vaig mirar amb molta atenció i quan vaig apartar la mirada per un petit instant va desaparèixer. "Suposo que tots els aquí presents són conscients d'això i jo ara ho començo a descobrir", vaig pensar. Després vaig veure una persona petita al mateix lloc. Portava roba blava i un barret brillant amb ales. Duia posat un uniforme de soldat i estava assegut sobre el braç de la persona que tocava el timbal, escrutant tothom. Era un home petit però perfecte en totes les proporcions. Al final el vaig perdre de vista. Realment jo estava molt sorprès. Vaig seure amb molta

calma. “Així que es tracta d’això”, vaig pensar. “Això és el que probablement veuen tots i el que jo tot just començo a descobrir.”

Llavors vaig pregar al Creador de la Terra, a Déu: “Aquesta és la teva cerimònia, deixa-m’hi participar d’ara endavant!”.

33. VEIG DÉU

Quan vaig tornar a mirar vaig veure una bandera. Vaig mirar amb més deteniment i vaig veure l'estança tota plena de banderes. Mostraven els més preciosos símbols. Al mig de l'estança hi havia una gran bandera que estava viva. S'estava movent. A l'entrada n'hi havia una altra que no era del tot visible. Mai abans havia vist res de tan bonic en tota la meua vida.

Vaig tornar a pregar a Déu. Vaig acotar el cap, vaig tancar els ulls i vaig començar a parlar. Vaig dir moltes coses de les quals normalment mai hauria parlat. Mentre resava em vaig adonar que hi havia alguna cosa per sobre meu, i allà era ell, aquell a qui jo em dirigia, Déu. Allò que anomenem ànima, això és Déu. Això vaig sentir i veure. Aquell anomenat Creador de la Terra, Déu, és un esperit, i ell hi era i el vaig sentir i veure. Almenys, això és el que vaig percebre. A l'instant jo em vaig convertir en els seus esperits; jo era els seus esperits o ànimes. Qualsevol cosa que pensessin, jo la sabia immediatament. No em calia parlar amb ells i obtenir una resposta per saber quins eren els seus pensaments. Després vaig pensar en un lloc llunyà, i a l'acte m'hi vaig traslladar. Jo era el meu propi pensament.

Vaig mirar i vaig veure la gent al meu voltant, i quan vaig obrir els ulls tornava a ser dins del meu cos. D'ara endavant així ha de ser, vaig sentir. Així és com són ells, i jo només ho començo a descobrir. "Tots els que presten atenció a Déu han de ser d'aquesta manera. No hauria de necessitar més menjar, ja que no sóc jo el meu propi esperit? No hauria de tornar a fer ús del meu cos; les meves necessitats corporals estan acabades." Així ho vaig sentir.

Després tots van parar i van abandonar el tipi, perquè havia començat a sortir el sol. Algú em va parlar. No vaig respondre, perquè vaig pensar que només m'enredaven i que en realitat eren com jo, i per tant em seria innecessari dirigir-me a ells. Així doncs, en comptes de parlar vaig respondre amb un somriure. "M'estan dient tot això perquè s'han adonat que ara ho he descobert", vaig

pensar. Per aquest motiu no vaig respondre. No vaig parlar amb ningú fins al vespre. Vaig haver de sortir de la casa per orinar i algú em va seguir. Era el meu amic. Ell va dir: “Amic meu, què és el que et preocupa i què et fa actuar d’aquesta manera?”. “Bé, no fa cap falta que diguis res, perquè ja ho saps prèviament”, vaig dir. Després de dir això, vaig sortir del meu trànsit i vaig recuperar la meva condició normal. El meu amic em va haver de parlar abans que jo pogués saber els seus pensaments. Vaig esdevenir com era el meu antic ens.

Llavors li vaig parlar i li vaig dir: “Amic meu, lliguem els cavalls i anirem on tu vulguis, ja que tu desitges parlar amb mi i jo també vull parlar amb tu”. Vaig continuar: “Si t’hagués d’explicar tot el que he après no podria parar mai, fixa’t si n’he après, de coses. Tot i així, amb molt de gust voldria dir-ho a algú”. “Molt bé”, va dir ell. Li va agradar moltíssim tot el que li vaig explicar. “Tinc moltes ganes de sentir tot el que has vist”, va dir. Vam anar a buscar els cavalls i vam agafar-ne un. L’altre devia estar pasturant molt lluny i no el vam poder trobar. El vam buscar per tot arreu però no el vam poder localitzar.

34. VISIONS

D'aquell temps ençà, sigui on sigui, sempre penso en aquesta religió. Encara la recordo i crec que l'he de recordar mentre visqui. Ha sigut l'única cosa sagrada de la qual he tingut constància en tota la meua vida.

Des de llavors, sempre que he sentit dir sobre alguna reunió del peiot hi he assistit.

No obstant això, els meus pensaments seguien fixats en les dones. "Si estigués legalment casat, potser aquests pensaments s'esvairien", vaig pensar. Sempre que anava a una reunió, intentava menjar tant peiot com podia, perquè sempre m'havien dit que era bo fer-ho. Mentre seia allí sempre resava al Creador de la Terra. Aquests eren els meus pensaments: "Si estigués casat, potser podria concentrar-me en la cerimònia". Seia amb els ulls clucs, tranquil i assossegat.

De sobte vaig veure alguna cosa. Era un objecte que estava lligat. La corda amb què estava lligat era molt llarga, i l'objecte donava voltes i voltes sobre ell mateix. L'objecte havia d'agafar un camí que hi havia allí, però estava lligat i no hi arribava. Era un bon camí. A les vores hi creixia herba blava, i a cada banda hi creixia una gran varietat de flors precioses. Flors de dolça olor brotaven al llarg del camí. A la llunyania va aparèixer una intensa llum. S'hi podia veure una ciutat de bellesa indescriptible. Molt clarament, es veia una creu. L'objecte lligat sempre feia curt a intentar arribar al camí. Semblava mancar-li la força suficient per desprendre's d'allò que fos que el retenia. A la vora hi havia una cosa que li hauria donat prou força per trencar els seus lligams si tan sols hagués sigut capaç d'arribar-hi.

Vaig mirar què era allò que estava tan inextricablement lligat i vaig veure que era jo mateix. Sempre estava pensant en dones. "Això és al que estic lligat", vaig pensar. Si estigués casat tindria la força suficient per trencar amb els meus lligams i així anar pel bon camí. A la matinada la cerimònia es va acabar.

Llavors vaig pensar en un home a qui havia conegut, un vell home del peiot. Ell sempre era amable amb mi. Vaig anar a veure'l. Vaig pensar que li diria el que m'havia passat. Es va posar molt content i em va dir que estava parlant d'una cosa molt bona. Finalment va dir-me: "Ara et diré què penso que hauries de fer. Saps que quan un cavall és tossut, no es pot domar; fins i tot si el compressis i ho intentessis, no podries. De fet, si ho aconseguissis, només seria després d'haver treballat molt dur. Tanmateix, si tinguessis un cavall jove el podries domar com tu volguessis. Així és com funciona tot. Si et cases amb una dona que ha tingut l'hàbit de casar-se amb certa freqüència, serà difícil per ella deixar aquest hàbit al qual està acostumada. Tu no series qui ella s'estima. Si et casessis amb ella tindries una vida difícil. Si desitges casar-te, pren-te el teu temps. Hi ha moltes dones virtuoses. Moltes d'elles van a escoles estatals i no s'han casat mai. Em sembla que faries bé si et reservessis per a alguna d'elles. Tornaran a mitjan estiu. Per tant, no pensis en cap de les dones que veus per aquí a la vora, espera fins llavors i resa amb paciència a Déu. Això penso que seria el millor". M'agradava el que m'havia dit i vaig agrair-li-ho. Vaig decidir fer cas del seu consell, i després d'aquell moment no vaig buscar dones dels voltants. Havia d'esperar aproximadament tres mesos, i durant aquell període vaig observar estrictament la cerimònia del peiot.

En una ocasió, mentre era en una reunió, vaig patir un fort dolor. Tenia els ulls irritats i pensava en moltes coses. "Ara no faig res que no sigui parar atenció a aquesta cerimònia, perquè és bo." Llavors vaig cridar el líder i vaig dir-li: "Germà gran, d'ara endavant només consideraré sagrat el Creador de la Terra. No faré més ofrenes de tabac. No faré servir més el tabac. No fumaré ni mastegaré tabac. Ja no estic interessat en aquestes coses. Només desitjo servir el Creador de la Terra, Déu. No participaré més en la Dansa Medicinal. A tu m'entrego completament. Vull entregar-me a la causa de Déu". D'aquesta manera vaig parlar-li. "Això és bo, germà petit", em va dir. Llavors em va fer aixecar i va resar a Déu. Va demanar-li que perdonés els meus pecats.

L'endemà al matí em van portar a casa. Tenia els ulls irritats i no m'hi veia gens. Em van tornar a casa meva i allà em van posar una solució de peiot als ulls; em vaig recuperar en una setmana.

Una nit mentre dormia vaig somiar que el món s'acabava. Déu s'emportava algunes persones, mentre que els altres pertanyien a l'esperit maligne. Jo pertanyia a l'esperit maligne. Tot i que era un home del peiot, encara no havia sigut batejat. Aquest és el motiu pel qual Déu no m'havia pres amb ell. Tots aquells que estaven tocats per la gràcia de Déu estaven marcats, però jo no ho estava. Quan em vaig llevar em vaig sentir molt malament tot i que només havia sigut un somni. Realment vaig sentir-me molt malament. Volia que s'afanyessin i celebressin una altra cerimònia del peiot aviat. Estava molt impacient fins que vaig arribar on havia de tenir lloc la reunió següent. Immediatament vaig explicar-li al líder que volia que em bategés, i em va batejar al matí. Després d'allò em vaig sentir millor.

Llavors vaig anar a treballar en un grup de treball dels ferrocarrils. Encara estava treballant quan va arribar el dia de la celebració d'estiu. Jo sempre anava a la reunió del peiot els dissabtes a la nit.

L'home gran tenia raó en el que em deia. Les estudiants van tornar a l'estiu. Poc després que tornessin, un home, un amic amb qui acostumava a anar, em va preguntar si volia casar-me. "Sí que ho vull", vaig contestar-li. Llavors em va dir: "Escolta, he estat pensant una cosa. Amb quin estil de dona voldries casar-te?". Vaig explicar-li el que tenia en ment. Llavors em va dir: "Vine amb mi. Tinc una germana petita, vull que es casi amb un bon home; m'agradaria que et casessis amb ella". Llavors vam anar a casa seva. Un cop hi vam arribar i vam haver discutit el tema, la noia va donar el seu consentiment. Els seus pares també ens van donar la seva aprovació. I allà em vaig casar; el que esperava ha succeït, i des d'aleshores he viscut amb ella. En una ocasió, després que ella s'hagués acostumat a estar amb mi, em va dir que abans de casar-se havia decidit que, si mai ho feia, no voldria fer-ho amb un home més jove. "Volia un home que mengés peiot i que parés atenció a la cerimònia." Ella sempre havia desitjat un home així, i deia que jo ho era. M'estimava i estava contenta d'haver-se casat amb mi. Això és el que ella havia demanat a Déu en les seves pregarries. "I efectivament ha passat tal com ho havia desitjat", va dir. Pensava que era la voluntat de Déu que això hagués passat. Junts ens vam entregar al peiot en una celebració. Des d'aquell moment hem romàs a la religió del peiot.

35. TINC UNA EXPERIÈNCIA ESTRANYA

Sota els efectes del peiot, els membres entren en un mena d'estat de trànsit i poden arribar a dir moltes coses. En una ocasió va haver-hi una cerimònia del peiot que va durar dues nits. Vaig menjar molt de peiot. L'endemà al matí vaig intentar dormir. Vaig patir molt. Em vaig ajaure en una postura més còmoda. Al cap d'una estona va envair-me la por. No podia romandre en aquell lloc, així que vaig sortir al prat, però allà vaig tenir el mateix sentiment. Finalment vaig anar a un tipi que era al costat de la casa on tenia lloc la reunió del peiot, i m'hi vaig ajaure. Tenia por de fer alguna bestiesa si em quedava allà tot sol; vaig desitjar que algú vingués a parlar amb mi. Llavors algú va venir, però no em vaig sentir millor. Vaig tornar al tipi on tenia lloc la trobada. "Vaig a dins", vaig dir-li. Ell va riure: "D'acord, vés-hi". Vaig entrar i vaig seure. Feia molta calor i em sentia com si m'hagués de morir. Tenia molta set, però em feia por demanar aigua. Em pensava que realment estava a punt de morir. Vaig començar a tentinejar i vaig caure a terra.

Vaig morir i el meu cos es movia per una altra força vital. Vaig començar a moure'm i a fer signes. No era jo qui ho feia, i no podia veure-ho. Al final el cos es va aixecar. Va dir que les plomes d'àguila i les carbasses assecades eren sagrades. També hi havia un llibre gros. El meu cos va veure el que contenia aquest llibre. Era la Bíblia. Els objectes sagrats, tot i que no eren veritablement sants, eren bons ornaments. El meu cos deia que qui parés atenció a la cerimònia de Déu estaria escoltant el que diu la Bíblia. El fill de Déu deia que Ell era l'únic camí. Això vol dir que només hem de viure de la paraula. El meu cos parlava de moltes coses, però parlava de coses que eren veritat. Va parlar de tot allò que feien els winnebagos i que era dolent. Va parlar molta estona i després va parar. Havia sigut el meu cos allà dret el que havia fet la xerrada, no jo. Seria absurd creure que havia sigut jo qui ho havia fet, el meu cos m'ho havia comunicat.

Després d'una estona vaig tornar a la meva condició normal. Alguns dels presents s'havien espantat perquè es pensaven que m'havia tornat boig. A altres els havia agradat. Va ser molt discutit; el van anomenar l'estat del "tremolor". Es va afirmar que l'estat en el qual m'havia submergit no formava part de la religió de Déu. A mi m'havien dit que a qui mengés molt de peiot se li ensenyarien, a través d'aquest, les ensenyances de Déu. Les maneres de Déu són diferents de les dels homes. Per tant, qualsevol que volgués ajudar aquesta religió s'hi havia d'entregar completament. Si menges molt de peiot i creus que et pot ensenyar alguna cosa, llavors segur que ho fa. Almenys així és com jo ho veig.

Una vegada vam fer una trobada a casa d'un membre que es trobava malament. Normalment els malalts sempre es recuperaven quan fèiem trobades a casa seva, i per això les fèiem allà. En aquella trobada en particular vaig tornar a entrar en l'estat del tremolor. El meu cos ens va dir que la nostra religió era un assumpte de Déu i que encara que només en sabéssim una mica, podíem formar-ne part. Així ho va dir: "Pare, Fill i Esperit Sant, aquestes són les tres maneres de dir-ho. Encara que només en coneguis un dels tres, ja ho saps tot. Cada un de vosaltres té els mitjans per obrir les portes al Creador de la Terra; tots podeu. Amb fe podeu obrir les portes a Déu. No les podreu obrir tan sols amb el coneixement. Quantes lletres té la paraula *clau*? Quatre. Quines són?". Hi havia molta gent culta, però cap dels presents va contestar. "La primera lletra ha de ser la *c*." Per tant, si algú digués la *c*, ja ho diria tot. "Però deixa'm consultar la Bíblia i mirar què vol dir", va dir el cos. Llavors el cos va agafar la Bíblia i va començar a fullejar-la. El cos no sabia ben bé on hi havia el fragment que buscava. Finalment, a Mateu 16, va parar. Allà parlava d'això. "Pere no s'entregava completament", diu. "Durant molt de temps no podia abandonar el seu coneixement." Allà, en aquell passatge, hi havia la *clau*. Aquesta és l'obra de Déu. Almenys així és com ho entenc jo. Ell feia ús del meu cos i actuava d'aquesta manera sota els efectes del peiot.

En una trobada, O. L. va parlar de les històries antigues. Va dir:

La gent gran sovint parlaven de l'Estafador, però nosaltres mai vam saber a què es referien. Ells ens deien que l'Estafador s'embolcallava a ell

mateix amb una manta de pell d'ós rentador i anava a un lloc on tothom ballava. Allà ballava fins al vespre, i al final, quan es girava i no veia ningú enlloc, s'adonava que havia confós per gent ballant el soroll que feia el vent que bufava entre les canyes.

Així és com actuem els winnebagos. Nosaltres mai mirem abans d'actuar. Fem les coses sense pensar. Creiem que sabem tot el que s'ha de saber.

L'Estafador caminava amb un paquet a l'esquena. Mentre caminava algú el va cridar: "Escolta, volem que cantis". "D'acord", va dir ell. "Porto cançons a la maleta i si voleu ballar m'haureu de construir un tipi gran, amb un petit forat al final que farà d'entrada". Quan van acabar-lo tots hi van entrar i l'Estafador els va seguir. Els que li havien parlat eren ocells. Ell els va dir que mentre ballaven no podien obrir els ulls, perquè si ho feien se'ls posarien vermells. Cada cop que un ocell gras volava prop seu, l'Estafador l'asfixiava; i si algun d'ells cridava ell deia: "Sí, sí, tu crida, quina xala, oi?".

Al cap d'una estona, un dels ocells va començar a sospitar i va obrir una mica els ulls. Va veure que l'Estafador estava asfixiant tots els ocells. "Ens està matant a tots", va dir l'ocell. "Correu tots els que pugueu per salvar-vos la vida". Llavors va sortir volant pel sostre de la casa. L'Estafador va agafar els ocells que havia matat i els va rostir, però no va tenir l'oportunitat de menjar-se'ls perquè algú els hi va robar.

Així som nosaltres, els winnebagos. Ens agrada tot el que està prohibit. Diem que ens agrada la Dansa Medicinal; diem que és bona i tot i això, ho mantenim en secret i prohibim a la gent que ho presenciïn. Diem als membres que participen en la Dansa que no en parlin fins al dia que s'acabi el món. A ells els fa por parlar d'això. Nosaltres, els winnebagos, som els ocells, i l'Estafador és Satanàs.

Una vegada, mentre l'Estafador caminava pel camí, algú va parlar-li. Va escoltar i va sentir que li deia: "Si algú em menja, totes les coses dolentes sortiran de dins seu". Llavors l'Estafador es va dirigir a qui li parlava i va dir-li: "Com et dius?". "Em diuen Bufa i Es Fon". L'Estafador no s'ho va creure, així que es va menjar aquella cosa. Al cap d'una estona, d'una bufada es va fer fonedís. Se'n va riure. "Bah! Suposo que això és el que volia dir." A mesura que avançava empitjorava cada cop més, i després d'un gran esforç va aconseguir arribar a casa.

Així som els winnebagos. Vaguem per la terra totes les nostres vides i llavors, quan algú de nosaltres prova alguna cosa que el deixa inconscient, ho mirem amb suspicàcia quan recupera el coneixement.

Des d'aquell moment vaig per tot arreu explicant que aquesta religió és bona. Molts van dir el mateix a casa. Així, també n'hi ha molts d'altres que s'han unit a aquesta religió i s'hi estan adaptant molt bé.

Una vegada, després de menjar molt de peiot, vaig aprendre'n el següent: que tot el que havia fet en el passat era dolent. Això em va ser explícitament revelat. El que jo pensava que era sagrat, i per tant estava perdut, ara sé que és fals. Són falses aquestes festes paganes, és fals mantenir sagrats els antics costums dels winnebagos, com ara la Dansa Medicinal i totes les altres tradicions.

36. FINAL

He escrit sobre tots aquest temes i m'he expressat amb molta claredat en tot el que t'he dit. Quan em vas demanar que t'aconseguís tota aquesta informació, vaig parlar primer amb els grans, però ells es van negar a fer-ho. Vaig pensar que t'escriuria i et diria tot això perquè així els que em segueixin no estaran decebuts. Llavors em vas demanar que t'ajudés a recopilar tota aquesta informació i en això em van ajudar el meu germà i O. L.

Abans d'unir-me al peiot vaig passar per tota mena de situacions lamentables, i ara visc molt feliç i la meua dona té un fill sa i maco.

Aquesta era la feina que jo estava predestinat a fer. I aquí és on s'acaba.

El llibre que el lector té a les mans ha estat considerat una fita de l'etnologia que inaugurarà per alguns el gènere —literari i antropològic— de narratives autobiogràfiques dels indis americans. L'etnòleg Paul Radin, amb el seu característic esperit de mostrar-nos la cultura del winnebago “tal com ells i elles eren”, va ser l'artífex d'aquesta fita. Es tracta d'un text extraordinàriament vívid que ens endinsa en el món cultural d'aquest grup ètnic a partir de l'experiència d'un dels seus individus, en un escenari de profunds canvis i transformacions socials. L'objectiu de Radin va ser copsar el món emocional d'un indígena americà des del seu propi punt de vista, intentant eliminar les interferències de l'etnògraf i mantenint el llenguatge col·loquial.